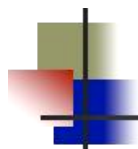

VOJENSKÝ
HISTORICKÝ
ÚSTAV PRAHA

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2011

ÚVODNÍ SLOVO ŘEDITELE VHÚ PRAHA

Vážení přátelé,

dostává se Vám do rukou výroční zpráva Vojenského historického ústavu Praha za rok 2011. Tento rok byl pro naši instituci v některých ohledech významný, rád bych se proto za několika našimi aktivitami ohlédl.

V prvé řadě jsme otevřeli další významnou expozici, která rozšířila početnou řadu našich stálých výstavních prostor. Ve Schwarzenberském paláci na pražských Hradčanech jsme veřejnosti zpřístupnili Císařskou zbrojnicí, která představuje zbraně a výbroj od patnáctého do devatenáctého století. Je zde skutečně to nejlepší, co má VHÚ Praha v dané sféře svých sbírek k dispozici. Dovolím si tvrdit, že celkové pojetí expozice, její prostorové a výtvarné řešení v instalačně náročném, ale krásném podkroví paláce, patří v současnosti k tomu nejlepšímu v České republice v oblasti muzejní i výstavnické.

VHÚ Praha se podařilo v roce 2011 obohatit sbírky i o některé unikátní a z hlediska veřejnosti také velmi atraktivní exponáty. Přímo na nádvoří Armádního muzea Žižkov byla například umístěna houfnice vyrobená plzeňskými Škodovými závody ve třicátých letech minulého století, kterou se podařilo ve vynikajícím stavu získat z Turecka. Leteckou sbírku muzea ve Kbelích obohatil americký stíhací letoun F-84 Thunderjet, který byl dovezen ze Slovinska. A Vojenské technické muzeum v Lešanech se zase mohlo pochlubit lehkým opevněním vzor 36. Tento předválečný bunkr se nám podařilo zachránit ze severočeské hnědouhelné pánve, jeho převoz i následné představení v Lešanech vyvolaly živý zájem veřejnosti. VHÚ Praha také svým dílem přispěl k důstojnému průběhu pohřbu bývalého prezidenta České republiky Václava Havla na sklonku roku 2011. Ze sbírek VHÚ byla pro tento obřad zapůjčena historická houfnice, na jejíž lafetě byly převáženy ostatky prezidenta Masaryka v roce 1937. Myšlenka vyjádřit masarykovsko-havlovskou linii právě tímto způsobem, se zrodila právě na půdě VHÚ Praha a byla oceněna veřejností i médii.

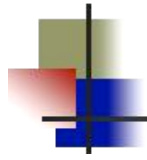
V roce 2011 se zásadním způsobem začala rozvíjet i aktivita na poli sběru materiálu týkajícího se novodobých vojenských dějin České republiky. Podařilo se nám shromáždit početné dokumenty i artefakty, které se vztahují k působení našich mírových jednotek v zahraničí po

roce 1990. Především početné předměty získané od českých vojáků působících v Afghánistánu a v zemích bývalé Jugoslávie jsou základem nové části našich sbírek. Některé tyto přírůstky jsme už operativně vystavovali v expozicích v Armádním muzeu Žižkov.

Je zde ale i činnost na poli vědeckohistorickém. Zde, stejně jako v minulých letech, nám jde především o vysokou míru kvality našich publikačních výstupů. Texty našich specialistů jsou v odborných i širších kruzích nadále ceněny pro svoji mimořádnou úroveň, spolehlivost a tematickou originalitu. Tyto výstupy jsou navíc přístupnou formou prezentovány i v médiích celostátního významu, může se tedy s nimi seznámit i ta nejširší veřejnost.

Chtěl bych v této souvislosti poděkovat všem pracovníkům VHÚ Praha, kteří přispěli svým dílem k tomu, že rok 2011 patří k těm úspěšným v historii naší instituce. Děkuji i Ministerstvu obrany, jehož vstřícný přístup vytváří dobré podmínky pro naši činnost a rozvoj. A samozřejmě patří dík i desítkám tisíců návštěvníků našich muzeí, kteří nám zachovávají přízeň.

Ředitel Vojenského historického ústavu Praha, plk. Mgr. Aleš Knížek

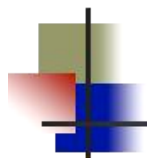

OBSAH

1 POSLÁNÍ VHÚ PRAHA.....	7
2 ORGANIZACE VHÚ PRAHA.....	8
2.1 Organizační struktura a personální obsazení	9
3 HISTORIE VHÚ PRAHA.....	10
4 KOMISE VHÚ PRAHA.....	13
4.1 Komise vojenských tradic a symboliky	13
4.2 Výstavní komise.....	17
4.3 Sbírková komise a akviziční činnost.....	17
5 PÉČE O SBÍRKY MUZEJNÍ POVAHY.....	29
5.1 Sbírkové fondy VHÚ Praha.....	29
5.2 Oddělení správy muzejních sbírek	30
5.3 Preventivní ochrana a ošetření sbírek.....	35

6 KNIHOVNY VHÚ PRAHA.....	38
6.1 Referát historie knihovních fondů.....	38
6.2 Referát specializovaných knihovních fondů.....	45
7 VÝZKUM A BADATELSKÁ ČINNOST.....	48
7.1 Výzkumné projekty.....	48
7.2 Konference pořádaná ve spolupráci s VHÚ Praha.....	51
7.3 Konference s účastí pracovníků VHÚ Praha a přednášková činnost	53
8 PREZENTAČNÍ ČINNOST VHÚ PRAHA.....	58
8.1 Kalendárium.....	58
8.2 Návštěvnost	59
8.3 Armádní muzeum Žižkov.....	60
8.3.1 Stálá expozice	61
8.3.2 Projekt malých výstav.....	64
8.3.3 Akce pro veřejnost	68
8.3.4 Edukativní program - Operace Historikon.....	69
8.3.5 Dotazníkové šetření Armádního muzea Žižkov.....	74
8.4 Letecké muzeum Kbely.....	81
8.4.1 Stálá expozice.....	82
8.4.2 Akce pro veřejnost.....	83

8.5	Vojenské technické muzeum Lešany	86
8.5.1	<i>Stálá expozice</i>	86
8.5.2	<i>Akce pro veřejnost</i>	89
8.6	Ostatní expozice VHÚ Praha.....	93
8.6.1	<i>Národní památník hrdinů heydrichiády</i>	93
8.6.2	<i>Stálá expozice Hradní stráže</i>	94
8.7	Další výstavní činnost VHÚ Praha.....	95
8.8	Časopis Historie a Vojenství	108
9	VYDAVATELSKÁ ČINNOST	117
	IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE A KONTAKTY	121

1 POSLÁNÍ VHÚ PRAHA

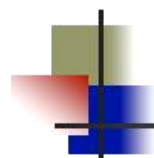
VHÚ Praha je vědeckovýzkumné, muzejní a knihovní zařízení Ministerstva obrany ČR. Administrativně spadá přímo pod ministra obrany ČR a je součástí jednotné rozpočtové organizace Ministerstva obrany s odpovědností za výkon státní správy v dále konkretizovaných oblastech. Jako vojenské zařízení má povinnosti a práva stanovené ve vojenských řádech a předpisech, nařízeních a směrnicích.

Jeho posláním je, ve smyslu platných legislativních norem, soustavně a cílevědomě shromažďovat písemné a hmotné památky k dějinám našeho vojenství a armády, odborně o tyto fondy a sbírky pečovat, vědecky je zkoumat a zpracovávat. Vědeckovýzkumná činnost je zaměřena především na problematiku I., II. a III. odboje a zpracovávání personálií předních vojenských osobností. Dlouhodobě je zkoumáno české a československé vojenství zejména ve dvacátém století.

Výsledky této práce prezentuje VHÚ Praha jednak v muzejní a výstavní činnosti, dále v knihovní službě, na vědeckých konferencích a seminářích, v knižních a časopiseckých publikacích. Dále komplexně zajišťuje plnění koncepčních i operativních požadavků Ministerstva obrany a Generálního štábu AČR, vojenských škol, velitelství a zařízení Armády ČR v oblasti své působnosti. Jde zejména o zpracování vědeckých studií, expertíz, podkladů, informační zajištění a přednášek. Ze zákona je garantem udílení povolení k vývozu militárií.

Vojenskou historii reprezentuje v zahraničí Česká komise pro vojenské dějiny, která je členem Mezinárodního komitétu pro vojenské dějiny (CIHM). VHÚ Praha je současně členem v komisích Mezinárodního výboru muzeí (ICOM) a Mezinárodní asociace muzeí zbraní a vojenské historie (IAMAM) při UNESCO.

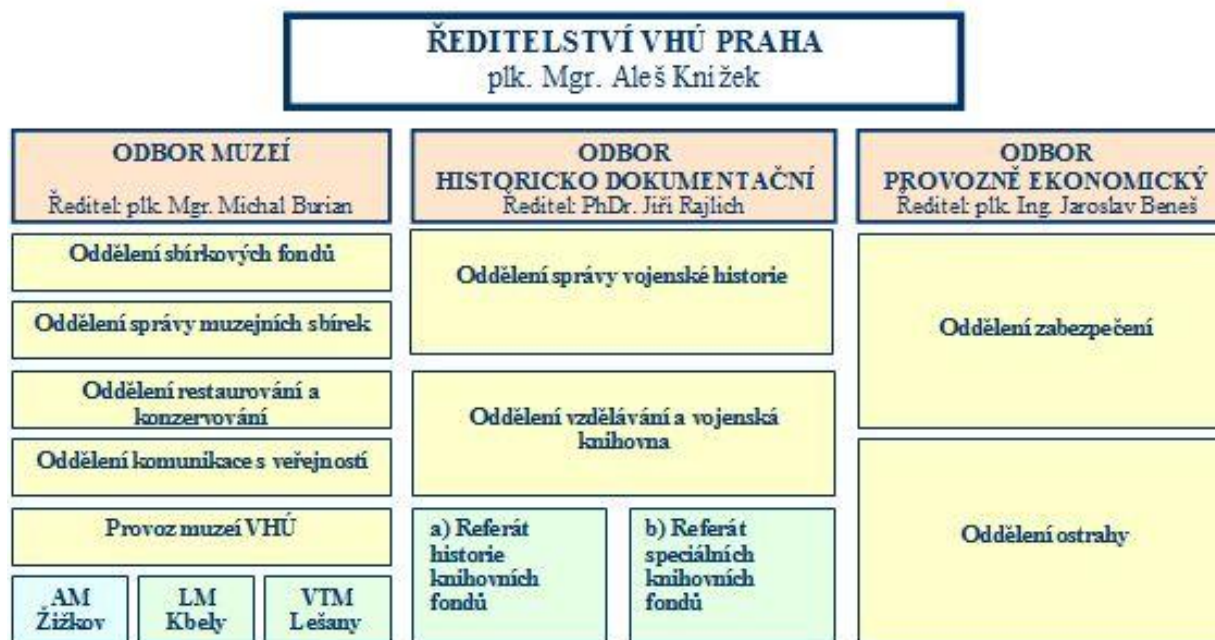
VHÚ Praha zároveň také spravuje tři muzea – Armádní muzeum Žižkov, Letecké muzeum Kbely a Vojenské technické muzeum Lešany.

2 ORGANIZACE VHÚ PRAHA

Vojenský historický ústav Praha je organizačně tvořen ředitelstvím a třemi specializovanými odbory:

- a) Odbor muzeí
- b) Odbor historicko dokumentační
- c) Odbor provozně ekonomický

2.1 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA A PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ

Organizační struktura vojenského zařízení VHÚ Praha a personální obsazení ke dni 31.12. 2011:

ŘEDITELSTVÍ VHÚ PRAHA

ředitel VHÚ Praha plk. Mgr. Aleš Knížek

- **Odbor historicko dokumentační**

oddělení správy vojenské historie

oddělení vzdělávací a vojenská knihovna

referát historie knihovních fondů

referát speciálních knihovních fondů

ředitel PhDr. Jiří Rajlich

vedoucí PhDr. Jaroslav Láník, Csc.

vedoucí pplk. PhDr. Eduard Stehlík

vedoucí Mgr. Zdeněk Munzar, DiS.

vedoucí Mgr. Ilona Rožánková

- **Odbor muzeí**

oddělení sbírkových fondů

oddělení správy muzejních sbírek

oddělení restaurování a konzervování

oddělení komunikace s veřejností

ředitel plk. Mgr. Michal Burian

vedoucí PhDr. Jan Boris Uhlíř, PhD.

vedoucí pplk. Ing. Robert Speychal

vedoucí Petr Moudrý

vedoucí Bc. Natálie Šmídková

- **Odbor provozně ekonomický**

oddělení zabezpečení

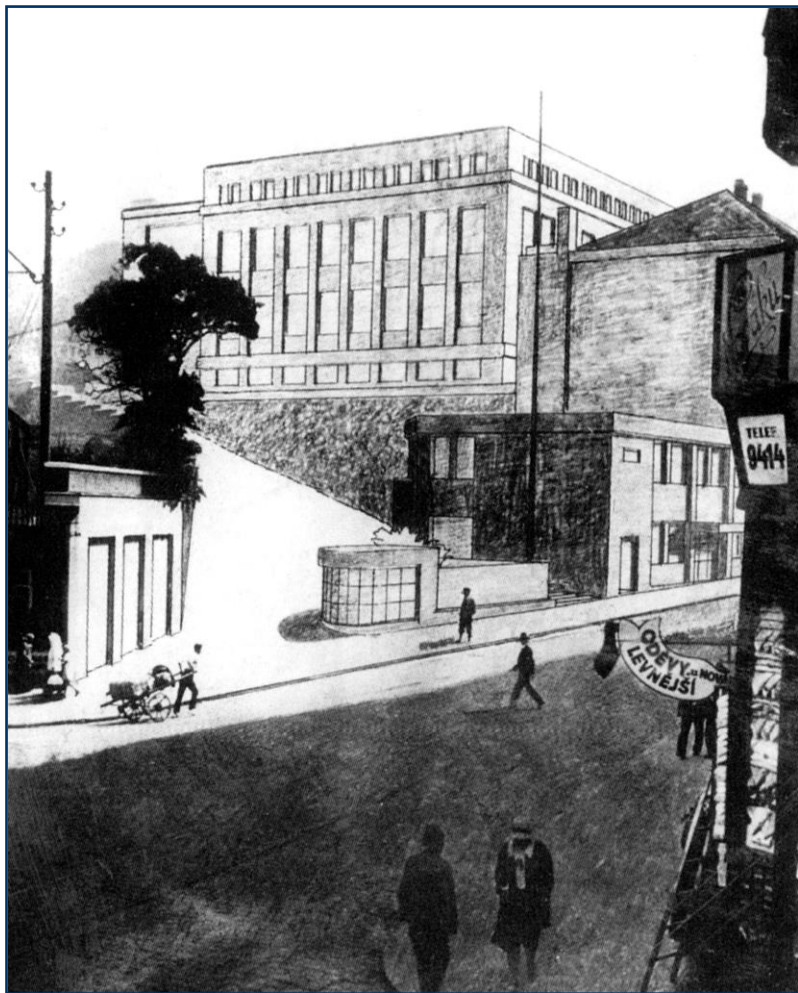
oddělení ostrahy

ředitel plk. Ing. Jaroslav Beneš

vedoucí Ing. Jiří Kocmich

vedoucí Ing. Václav Brůžek

3 HISTORIE VHÚ PRAHA

VHÚ Praha je vědecká instituce s dlouholetou tradicí. Vznik a působení VHÚ Praha jsou úzce spjaty s I. československým vojenským odbojem a samotným založením Československé republiky.

Krátce po vzniku samostatné Československé republiky přišla řada politiků s návrhem, aby byl důstojným způsobem připomenut boj československých legionářů za vznik samostatného státu Čechů a Slováků. K tomuto účelu byl v roce 1919 při MNO zřízen Památník odboje. Zpočátku působil jako poradní sbor při soustřeďování písemných a hmotných památek na čs. odboj v době 1. světové války. Množství památek postupně rostlo, zvláště po návratu československých legionářů z Ruska, kteří věnovali Památníku odboje mnoho cenných předmětů a písemností týkajících se I. československého odboje. V důsledku toho přestávaly jeho dosavadní prostory a organizační struktura vyhovovat. Proto došlo na podzim roku 1920 k jeho přeměně z oddělení MNO na samostatnou instituci, která se skládala z Archivu legií umístěného dočasně v Národním muzeu, muzejní předměty byly soustředěny na zámku v Troji, tzv. obrazárna legií v letohrádku Hvězda, fotoarchiv a filmový archiv v Trojické ulici v Praze. Do funkce ředitele Památníku odboje byl ustanoven pplk. Rudolf Medek. Toto provizorium však činnost Památníku odboje značně ztěžovalo. Proto bylo rozhodnuto postavit pro

Památník odboje zvláštní komplex budov, kde by se nacházely muzejní, archivní a správní stavby. Komplex budov byl vybudován v letech 1927-1929 podle návrhu významného architekta Jana Zázvorky (1884-1963).

Několik let poté byla na vrcholu hory Vítkova vybudována i další součást této instituce – Pantheon národního osvobození. Bronzová jezdecká socha husitského vojevůdce Jana Žižky z Trocnova od tehdy již zesnulého sochaře Bohumila Kafky však zde byla vztyčena až roku 1950.

Po nacistické okupaci českých zemí v roce 1939 se Památník osvobození stal předmětem likvidačních zásahů. Byl označen za nositele "legionářské ideologie", chápáné jako protiněmecká. Jako součást rušeného MNO byl celý areál Památníku osvobození (tj. včetně administrativní části, muzea a archivu) prohlášen za majetek německého Wehrmachtu. V srpnu 1939 komplex budov zabralo Gestapo a bylo zde umístěno tzv. Kriegswissenschaftliche Verbindungstelle, které spravovalo záležitosti muzejní, archivní a knihovní a jehož součástí tvořilo oddělení pro zřízení německého Vojenského muzea (Heeresmuseum Prag). Toto muzeum, jenž mělo být odbočkou německého Vojenského muzea ve Vídni, bylo od roku 1940 budováno ve Schwarzenberském paláci na Hradčanech, kam byly v rámci tohoto opatření přestěhovány i muzejní sbírky ze Žižkova a z Karlína. Na sklonku války byly tyto sbírky zčásti vyvezeny za hranice, ale po válce se je až na některé výjimky podařilo získat zpět. Část vedoucích pracovníků Památníku osvobození byla za války uvězněna, mnozí další bývalí zaměstnanci se zapojili do odboje.

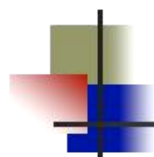
Po válce přirozeně vznikla myšlenka instituci co nejrychleji obnovit. Přímým pokračovatelem bývalého Památníku osvobození se stal nově zřízený Vojenský historický ústav, rozdělený od listopadu 1945 na Památník osvobození a Vojenské muzeum. Památník zahrnoval historické oddělení, politický a vojenský archiv a Muzeum Památníku osvobození.

Nástup komunistického režimu v únoru 1948 znamenal další zlom v historii ústavu. Nový politický kurs, nahlízející s odporem nejen na legionářské tradice prvního odboje, ale i na historii čs. Vojenského odboje na západním bojišti, zrušil Památník osvobození. V roce 1951 byla v jeho muzeu uspořádána výstava „30 let Komunistické strany Československa“. I další jeho činnost byla odvozována od komunistické ideologie. Plány využít objekty bývalého Památníku osvobození pro zřizovaný Ústav dějin KSČ se však neuskutečnily a budovy i nadále spravoval Vojenský historický ústav. Ten se skládal z Vojenského historického oddělení, Vojenského historického archivu a Vojenského historického muzea, k němuž byla koncem šedesátých let přičleněna nově vzniklá expozice Muzea letectví a kosmonautiky (dnešní letecké muzeum) v Praze-Kbelích.

Ve Vojenském historickém ústavu proběhly po únoru 1948 důkladné politické čistky. Po čtyři desetiletí věnovala vojenskohistorické činnosti odvozené z komunistické ideologie a jejího pojetí dějin.

V druhé polovině šedesátých let došlo v Československu k uvolnění komunistického tlaku na společnost, což se také odrazilo na práci VHÚ. Tento proces byl přerušen vstupem okupačních vojsk států Varšavské smlouvy. Tak jako po únoru 1948, také po srpnu v roce 1968 proběhly v řadách pracovníků VHÚ rozsáhlé čistky a ústav se opět stává ideologickým pracovištěm Československé lidové armády.

Po pádu komunistického režimu v listopadu 1989 prošel ústav zásadní restrukturalizací. V dubnu 1990 byl Vojenský historický ústav formálně zrušen a na jeho základě byl zřízen Historický ústav Československé armády. Od ledna 1993, po rozdělení československého státu, nesl označení Historický ústav Armády České republiky. V roce 2002 se vrátil k tradičnímu názvu Vojenský historický ústav Praha. Jeho ředitelství spolu s dalšími složkami sídlí na Žižkově, zatímco jeho další pracoviště se nalézají ve Kbelích a v Lešanech u Týnce nad Sázavou.

4 KOMISE VHÚ PRAHA

4.1 KOMISE VOJENSKÝCH TRADIC A SYMBOLIKY

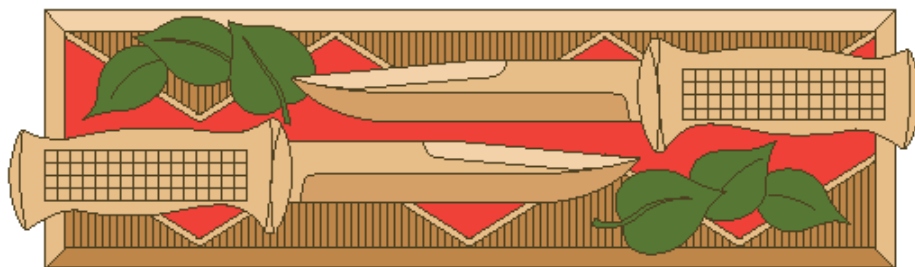
VHÚ Praha je instituce zaměřující se nejen na připomínání a uchovávání slavných vojenských tradic, ale také na udržování kontinuity české a československé vojenské symboliky v mnoha podobách. Právě k tomuto účelu byla v roce 2002 zřízena „Komise vojenských tradic a symboliky“, která neodmyslitelně patří k hlavním činnostem VHÚ Praha a v poslední době k nejvytíženějším poradním orgánům ředitele. Celá činnost komise směřuje k dodržování tradic a symboliky s ohledem na nejslavnější moderní historii naší armády zejména k období 1914 – 1945. VHÚ Praha je jediné pracoviště Ministerstva obrany ČR, které je oprávněno schvalovat, navrhopvat a vytvářet veškeré podklady v oblasti symboliky, heraldiky, vexiologie a faleristiky týkající se Ministerstva obrany ČR. Komise tedy posuzuje a zpracovává grafické návrhy, analýzy i rozborý týkající se širokého spektra vojenské symboliky - patří sem tvorba znaků jednotlivých útvarů, ale také praporů, medailí, odznaků, log atd. Komise do dnešní doby posuzovala stovky nejrůznějších armádních symbolů, vytvořila nebo se podílela na tvorbě desítek nových znaků různých útvarů Armády ČR. Vytvořila i další desítky grafických návrhů a prací - z těch nejviditelnějších je to například vnější podoba některých armádních letadel, včetně dvou Airbusů A 320, které slouží i k přepravě prezidenta. Činnost komise se po roce 2002 rozběhla natolik, že jejích služeb začala využívat i Policie ČR, která si posléze podle jejího vzoru vytvořila i vlastní orgán zabývající se policejní symbolikou.

Rok 2011 byl pro VHÚ Praha v oblasti symboliky pro AČR velmi zásadní. Byl schválen text do nového výstrojního výnosu MO ČR. Zde se podařilo komisi prosadit opravy a nově zavedené části předpisu, týkajícího se symboliky v oblasti stejnokrojových doplňků, medailí a odznaků i rukávových znaků útvaru a jejich způsobu nošení. Podařilo se v něm konečně ustanovit udělování a nošení medailí a odznaků a to i zahraničních. VHÚ v tomto ohledu bude hrát významnou roli v základní veřejné prezentaci těch výstrojních doplňků a medailí, které budou potřeba ověřit jak samotnými nositeli tak personálními orgány MO ČR. V rámci nového webu VHÚ Praha bude vedena písemná a fotografická dokumentace těchto ve výnosu zmíněných doplňků. Tento výnos vyšel k 30. 3. 2012. Dále byl rozpracován projekt úpravy odznaků pro letectvo

v souvislosti s návratem k tradičním odznakům první republiky. Komise také pracovala na návrzích od klasických medailí pro útvary AČR doma i v zahraničí a ostatní ozbrojené složky ČR až po návrhy praporů, log, památníků a odznaků. Bylo zavedeno a schváleno 10 kusů bojových praporů, z nichž byly všechny vyrobeny a 2 kusy uděleny, zbytek bude udělen v roce 2012.

V oblasti faleristiky bylo schváleno a zavedeno několik pamětních medailí útvarů AČR, AZ Plzeň, pro operaci ISAF SOF 601. skupiny speciálních sil, stejně jako jsme pomohli při tvorbě pamětní medaile české pobočky Air combat elementary support (ACES). Letos byl rovněž

zaveden odznak za bojový kontakt a byl započat projekt navrácení historických tradic odznaků pro piloty a další personál našeho vojenského letectva. V souvislosti se schválením zákona o účastnících „třetího odboje“ byl námi navržen a MO ČR zaveden odznak Odboj/Odpor 1948 – 1989. Dále bylo vytvořeno a zavedeno 6 jednotlivých znaků pro AČR a ostatní resorty ČR a 13 typů medailí pro AČR a další zájemce.

Grafický návrh nového odznaku za bojový kontakt

V oblasti vexiologie komise graficky připravila a v průběhu roku nechala vyrobit např. bojové prapory 44. lehkého motorizovaného praporu „Generála Josefa Ereta“ z Jindřichova Hradce a 152. ženijního praporu z Rakovníka, které pak byly uděleny prezidentem republiky v rámci oslav dne vzniku samostatného státu 28. října u památníku na Vítkově. Graficky připraven byl i prapor 801. praporu AZ vojenské policie, jenž bude udělen v roce 2012.

Komise vojenských tradic a symboliky se také v roce 2011 ve větší míře zabývala pomníky československých legionářů v Rusku, které bolševici zničili po 1. světové válce. Jde o činnost nejen v rámci projektu „Legie 100“, k němuž jsme připravili i již známé logo. V předvečer oslav vzniku československých legií v roce 1914 tedy dochází k postupnému masivnímu oživení tradic naší armády přímými

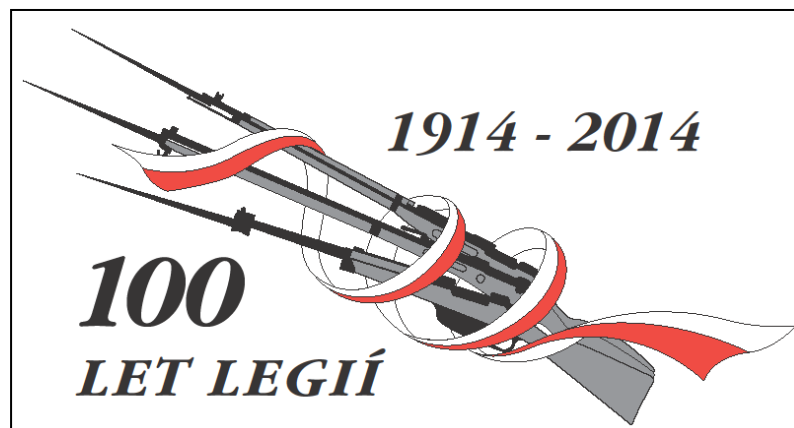
akcemi tak, aby v roce 2014 mohla být většina projektů ukončena. Dne 20. října 2011 byl např. v parku před historickou budovou nádraží v Čeljabinsku odhalen jeden z památníků československých legionářů, který vznikl dle návrhu akademického malíře Pavla Holého z VHU Praha. Pomník je vybudován ze šedé a černé leštěné žuly. Jeho hlavní část je hmotovou rekonstrukcí původního památníku z roku 1918. Jména celkem 262 padlých a nezvěstných jsou vypsána na deseti kvádrech ve tvaru nákladních vagonů, „těplušek“, charakteristických pro celou ruskou anabázi československých dobrovolníků.

Kromě legionářských památníků se komise zabývala i pomníkem na památku působení našich kontingentů v průběhu uplynulých dvanácti let v Kosovu.

V souvislosti s aktualizací stejnokrojového předpisu komise připravila a doplnila mnohé články tohoto předpisu, týkající se nošení jakékoliv symboliky, zejména rukávových znaků, různých druhů odznaků a vyznamenání. Velkou novinkou bude konečně oficiální povolení nosit zahraniční odznaky získané v oficiálních kurzech zahraničních armád a nově zavedený veřejně přístupný elektronický systém těchto odznaků a vyznamenání, které budou povoleny k nošení na stejnokroji. Komise také v roce 2011 spolupracovala v oblasti symboliky s celní správou ČR, pro kterou byl vytvořen znak Kriminalistického ústavu Praha.

Znak Kriminalistického ústavu

Používané logo k budoucímu 100. výročí vzniku čs. armády

Logo k výročí znovuoobnovení Vojenské policie

4.2 VÝSTAVNÍ KOMISE

Výstavní komise VHÚ Praha je konzultativním a poradním orgánem ředitele VHÚ Praha pro expoziční činnost. Komise projednává následující pohyby sbírkového fondu: expoziční využití v rámci vlastních výstavních projektů VHÚ Praha, zápůjčky, badatelské využití pro účely vědecké, popř. vzdělávací, převzetí sbírek do dočasného užívání. Dále také komise rozhoduje o vývozních povoleních militárií.

Během roku 2011 se výstavní komise sešla 13x a řešila 268 žádostí ohledně badatelského zpřístupnění sbírkových předmětů, prodloužení výpůjčních lhůt stávajících smluv nebo zapůjčení sbírkových předmětů do krátkodobých výstav.

- V roce 2011 komise rozhodla o následujícím:

Zapůjčení sbírkových předmětů	280
z toho do zahraničí	0
Prodloužení stávajících zápůjček	734
Udělení vývozních povolení	118
trvalých	102
dočasných	16

4.3 SBÍRKOVÁ KOMISE A AKVIZIČNÍ ČINNOST

Sbírková komise VHÚ Praha je konzultativním a poradním orgánem ředitele VHÚ Praha pro sbírkotvornou činnost. Komise projednává všechny změny sbírkového fondu: nákup, výměna, dar, bezúplatný převod ze státního majetku, vyřazení sbírkového předmětu apod.

V roce 2011 přibýlo do sbírek VHÚ Praha 5 197 sbírkových předmětů, z nichž bylo zaevidováno celkem 1 403 přírůstkových čísel.

- Předměty byly získány nákupem, darováním, výměnou či převodem od vojenských útvarů v následujících počtech:

Nákupy	2 372
Dary	1 914
Převody	629
Vlastní	268
Výměny	14

- Akviziční činnost dle sbírkových fondů VHÚ Praha za rok 2011:

Archeologie	0
Automatické palné zbraně	90
Bodáky	0
Cínové figurky	0
Dary	0
Dělostřelecký materiál a optika	123
Faleristika a drobná plastika	56
Fotografie, filmy, videozáznamy a jiná média	284
Grafika	33
Hudební nástroje a hudebniny	14
Chemický materiál	12
Chladné zbraně a zbroj	1
Kosmonautika	0
Letecký materiál	129
Meteorologie	0
Modely	63
Padáky	0
Pistole a revolvery	41
Ruční palné zbraně do roku 1870	3
Ruční palné zbraně po roce 1870	7

Spojovací materiál	66
Stejnokroje a výstroj	383
Střelivo	1
Těžká bojová a automobilní technika	61
Týlový materiál	200
Varia	3 228
Vexilologie	7
Výtvarné umění	139
Ženijní materiál	256

Rok 2011 přinesl do sbírek VHÚ Praha několik velmi cenných přírůstků, zmiňme pár těch nejzajímavějších:

Darem od turecké armády se podařilo získat československou 15cm houfnici typu K1. Předání houfnice proběhlo v Turecku na konci března, odkud se transportem vydala na cestu přes Balkán do České republiky. Vyvrcholila tím dvouletá aktivita mířící k předání tohoto unikátního kusu vojenské techniky.

Tuto zbraň vyvinula v letech 1931-1932 plzeňská Škodovka pro zahraniční zákazníky a do Turecka byla dodávána v počtu 160 kusů, čímž zdejší

armáda získala jednu ze svých vůbec nejlepších meziválečných zbraní. Celkem putovalo do Turecka v období mezi dvěma světovými válkami 339 škodováckých děl. Po Jugoslávii, Rumunsku a Íránu bylo Turecko třetím největším odběratelem zbraní vyrobených v Československu. Turecká zakázka stála rovněž u zrodu dalších modifikací této zbraně, konkrétně typu K4. Ten byl v československé armádě zaveden jako

vzor 37, ale do výzbroji našich jednotek se před Mnichovem již nedostal. Tímto darem se sbírku VHÚ Praha podařilo doplnit o exponát zásadního významu. Ve Vojenském technickém muzeu Lešany se dosud nacházelo celkem pět různých typů 15cm houfnic systému Škoda z let 1908-1925; včetně 15cm hrubé houfnice vzor 25. Právě tu nahrazoval moderní typ K.

Dar turecké armády je nejen dokladem spolupráce obou armád v rámci NATO, ale i ukázkou významu, který turecká armáda přikládá svým novodobým tradicím. Byly to mimo jiné dodávky československých zbraní, které přispěly k zásadní modernizaci vojenských sil po vzniku Turecké republiky. Od 6. dubna 2011 je houfnice k vidění na nádvoří Armádního muzea Žižkov, následně bude přemístěna do Vojenského technického muzea Lešany.

Značný mediální ohlas zaznamenal v květnu 2011 převoz objektu lehkého pevnění vzor 36 z dolu Šverma u Mostu do Vojenského technického muzea Lešany, který VHÚ Praha tentýž rok získal do svých sbírek. Lehké opevnění vzor 36 je označení malého odolného železobetonového objektu budovaného v rámci československého opevnění. Počet členů posádky se odvíjel podle počtu hlavních zbraní a tedy i střílen. Výzbroj mohly tvořit těžké kulomety vzor 24

nebo lehké kulomety vzor 26. Řízením výstavby objektů vzor 36 byla pověřena Zemská vojenská velitelství. Koncem května 1936 byly firmám zadány k výstavbě první úseky, celkem bylo postaveno 800 kusů těchto objektů.

Lehké opevnění vzor 36 je předchůdcem známých „řopíků“, kterých dodnes najdeme na českém území stovky až tisíce. Naopak opevnění vzor 36 se vyskytuje už jen sporadicky. Stavba má délku 4,7 m a výšku 2,7 m, váží přes 50 tun. Bunkr stál původně v severních Čechách v lokalitě povrchového dolu Šverma. Hrozila mu likvidace, díky aktivitě VHÚ Praha a iniciativě milovníků vojenské historie z webu ropiky.net se ho však podařilo zachránit.

Po převozu československého lehkého opevnění vzor 36 se do Vojenského technického muzea Lešany přesunul další betonový objekt, získaný v roce 2011 do sbírek VHÚ Praha. Jde o dva tzv. pozorovací zvony, které za 2. světové války sloužily jako ochrana pozorovatele v případě leteckého útoku.

Oficiální název nevelké stavby podobající se věžičce z hradu byl Luftschutz – Splitterschutzzelle. Lidově se mu také říkalo „einmannbunker“, tedy bunkr pro jednoho muže. Bunkry sloužily jako pozorovatelna v případě bombového útoku, kdy pozorovatel měl v bunkru sledovat účinky výbuchů a hlásit případné nevybuchlé pumy.

Bunkry se umísťovaly především v průmyslových závodech a na jiných strategických místech, jako byly elektrárny, železniční tratě, mosty atd. Ostrahu prováděli nejčastěji příslušníci werkschutzu, tedy ozbrojené závodní stráže. Ačkoli byl bunkr označován za „jednomístný“, v praxi se do něj mohly natěsnat dvě až čtyři osoby; záleželo na modifikaci stavby a samozřejmě na velikosti lidí. Výška objektu je zhruba 240 centimetrů, šířka 140 centimetrů. Uvnitř je však výška pouze 180 centimetrů, obvyklé čtyři pozorovací průzory jsou ve výšce 165 centimetrů.

Bunkr je dodnes jednou z nejčtenějších fortifikací, jaké se kdy vyskytovaly. Jen v Německu jich bylo umístěno na tisíce, stejně tak v Čechách jich bylo postaveno několik set. Dodnes můžeme v Česku nalézt desítky těchto staveb, o jejichž původním účelu už lidé dnes většinou nevědí. V poválečné době je u nás ještě dlouho využívala Civilní obrana, některé také byly převezeny do lomů, kde sloužily jako ochrana při trhání kamene.

Výhodou bunkru byla jeho jednoduchost, levná cena a také mobilita. Vyráběl se podle formy, na určené místo pak byl dopraven a usazen, případně se betonoval přímo na místě. Váha objektu byla zhruba 4 tuny. Bunkry vyráběly v Německu především dvě firmy, na protektorátní území je tehdy dodávala drážďanská firma Dywidag.

V červenci 2011 následovala další náročná přeprava, díky níž se podařilo ve spolupráci s Muzeem Českých drah v Lužné u Rakovníka doplnit železniční expozici Vojenského technického muzea Lešany o několik unikátních kusů. Těmi nejzajímavějšími jsou dva vagony používané jako muniční vozy k největším německým železničním dělům 2. světové války Gustav a Dora. Vagony se dochovaly díky tomu, že byly do devadesátých let minulého století používány jako doprovodné a pomocné dílenské vozy nehodových vlaků ČSD. Dva zbývající vagony používala ČSLA v poválečném období. Jde o plošinový vagon pro převoz tanků a o služební vůz, jehož čelní dveře umožňovaly převoz terénního automobilu GAZ-69.

V létě 2011 se zásadním způsobem rozrostla i sbírka automobilů. Raritní první prototyp automobilu Škoda 998 z roku 1962, zakoupený od soukromého sběratele, zaplnil citelnou mezeru ve sbírce prototypů československých vojenských vozidel z přelomu padesátých a šedesátých let. Vzhledem k tomu, že je automobil po kompletní renovaci, je možné jej již spatřit ve stálé expozici Vojenského technického muzea Lešany. Přestože nebyla sériová výroba nikdy zahájena, v roce 1964 se automobil dočkal svého hvězdného okamžiku. Spolu s dalším nezavedeným typem Škoda 973 „Babeta“ účinkoval ve filmovém muzikálu „Kdyby tisíc klarinetů“. Ze všech vyrobených vozů se patrně dochovaly pouze dva kusy.

Dalším cenným přírůstkem roku 2011 se stal americký letoun Republic F-84G-16RE Thunderjet, který se podařilo získat výměnou ze Slovinska. Letoun, jenž doplnil unikátní sbírku proudových letadel první generace, by měl být kompletně zrenovován do jara 2012. Dále se podařilo získat i dva bezpilotní prostředky Sojka III/TVM 3.12 a cvičně bojový vrtulník Mil Mi-24 DU.

V roce 2011 se VHÚ Praha na aukci v Itálii podařilo získat do svých sbírek historických palných zbraní výjimečný exemplář. Dvojka s perkusními zámky pochází z dílny vynikajícího českého puškaře Josefa Maška (Maschka) mladšího a byla vyrobena kolem roku 1855 pro toskánského velkovévodu Leopolda II. (1797–1870).

Zbraň má válcové hlavně z damascénské oceli, opatřené hladkým vývrtem a na středové plošině zlaceným nápisem J. MASCHEK IN GABEL. V zadní části je hlaveň zdobena rytými a částečně zlacenými florálními a lineárními ornamenty. U dnového šroubu pokračuje výzdoba také motivy figurálními, na palcovém štítku pak zlaceným monogramem majitele L II. Zámkové desky jsou po celé ploše ryty péřovitým ornamentem, pravá deska je v kartuši opatřena zlaceným nápisem J. MASCHEK, levá nápisem IN GABEL. Velmi zajímavým způsobem je zpracována železná botka, na které je vedle rostlinných motivů a rokajů také kvalitní rytina portrétu velkovévody Leopolda II.

Majitel zbraně, arcivévoda rakouský a velkovévoda toskánský, se narodil 3. října 1797 ve Florencii. Byl vnukem římského císaře, českého a uherského krále Leopolda II., který byl jako (Peter) Leopold I. také velkovévodou toskánským. Jako druhý syn velkovévody Ferdinanda III. prožil Leopold mládí ve Vídni, Salzburgu a Würzburgu. V červnu 1824 nastoupil na toskánský trůn a prvních dvacet let vlády věnoval celkovému vnitřnímu rozvoji země. Ve své době byl nejmírnějším a nejméně reakcionářským panovníkem na italském území. Ačkoliv byl podřízen rakouskému vlivu, odmítl přijmout rakouské metody vlády, poskytl tisku určitou míru svobody a umožnil mnohým politickým exulantům z jiných zemí relativně klidný pobyt na svém území. I přes tento poměrně liberální přístup se ani Toskánsku nevyhnulo revoluční hnutí, které ve druhé polovině čtyřicátých let zachvátilo Itálii. Přestože se Leopold II. snažil tuto bouři uklidnit, 17. února 1848 dal zemi ústavu, zúčastnil se sardinské války proti Rakousku a dokonce složil titul rakouského arcivévody, byl v únoru 1849 nucen před revolucí uprchnout do Neapolska. Na jaře však Rakušané znovu obsadili Lombardii a benátské vnitrozemí, a v květnu byl ve Florencii rakouským expedičním sborem Leopold II. dosazen zpět na trůn. Rakouská posádka pak v Toskánsku zůstala až do roku 1855. Leopoldova dřívější popularita však byla již definitivně minulostí, a když ve Florencii opět propuklo povstání, byl velkovévoda v dubnu 1859 donucen opustit zemi a uchýlit se do Rakouska. Až do své smrti v lednu 1870 pak žil převážně v Čechách na svých zámcích ve Slavkově a v Brandýse nad Labem.

Výrobce zbraně, puškařský mistr Josef Mašek (Maschek) mladší (1826–1891), působil v malém severočeském městě Jablonné v Podještědí (německý název Gabel), v dílně, kterou založil jeho otec Josef Maschek starší (1797–1852). Ve sbírce VHÚ Praha se shodou okolností nachází od stejného puškaře ještě jedna, neméně luxusní lovecká puška. Je to dvoják s perkusními zámky, který je po celé ploše bohatě zdoben rytými, řezanými a zlacenými florálními a figurálními ornamenty. Na palcovém štítku je habsburský arcivévodský erb, neboť

původním majitelem zbraně byl rakouský arcivévoda Karel Ludvík (1833–1896), bratr císaře Františka Josefa I. a otec následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este, zavražděného v červnu 1914 v Sarajevu. Výjimečná úroveň obou zbraní ukazuje, že ačkoliv puškařská výroba byla obecně soustředěna převážně do velkých měst a známých zbrojařských center, vynikající zbraně pro prominentní klientelu vyráběli i mnozí puškaři z malých venkovských městeček.

Dalším zajímavým přírůstkem roku 2011 je Ruský Řád svatého Ondřeje. Řád byl původně založen carem Petrem I. (1689–1725) v roce 1698 jako první a nejvyšší řád, udělovaný v jediné třídě hlavám státu a nejvyšším hodnostářům země. Pojmenován byl po hlavním patronu Ruska – sv. Ondřeji, jehož typický modrý kříž se do dnešní doby objevuje v ruské státní symbolice. Odznakem řádu je zlatý, červeně smaltovaný dvojhlavý orel, na jehož hrudi leží modře smaltovaný „ondřejský“ kříž s ukřižovaným svatým Ondřejem. Na koncích ramen kříže jsou písmena S/A/P/R (Svatý Andrej (Ondřej), patron Ruska). Orel je zavěšen na koruně. Hvězda řádu je stříbrná, osmicípá s červeným dvojhlavým orlem v okrouhlém středu, otočeném v opisu heslem v azbuce: ZA VÍRU A VĚRNOST (За Веру и Верность). Řádová stuha je modré barvy. Po ruské únorové revoluci v roce 1917, která svrhla carský režim, se řád stal rodinným řádem dynastie Romanovců.

Představená hvězda svatoondřejského řádu o průměru 8cm, doplněná štítkem s nápisem v azbuce „За Турецкую войну лет 1877–1878“ pochází ze sbírky nedávno zesnulého vojenského historika Stanislava Auského (1922–2010) a jako dar VHÚ Praha patří k nejnovějším a nejvýznamnějším přírůstkům fondu Faleristika a drobná plastika za rok 2011. Auského odborné zaměření ovlivnila zkušenost z konce 2. světové války, kdy se stal pomocníkem protistalinské Ruské osvobozené armády generála Vlasova. Zúčastnil se jejích bojů při osvobozování Prahy i následného ústupu na západ. Po následné krátké vojenské kariéře v čs. armádě a letitém věznění v rámci perzekucí počátku padesátých let odešel Stanislav Auský roku 1968 do exilu ve Spojených státech amerických, kde se věnoval nejen jako historik, ale i sběratel tématice ruských a ukrajinských protibolševických armád a dobrovolných skupin, zejména pak kozáctva.

V roce 2011 získal VHÚ Praha do výtvarných sbírek i portrét divizního generála Aloise Podhajského, který vytvořil v roce 1929 známý český portrétista Rudolf Vácha. Tento obraz je jedním z mála předmětů, které se v generálově pozůstalosti zachovaly v rámci české větve jeho potomků. Olejomalba je vytvořena klasickou portrétní technikou v realistickém pojetí.

Alois Podhajský (1864–1946) absolvoval kadetní školu v Košicích a v letech 1890–1892 Válečnou školu ve Vídni. Do roku 1914 působil v různých velitelských funkcích na mnoha místech rakousko-uherské monarchie. Na počátku 1. světové války velel již v hodnosti generálmajora 21. zeměbrancecké divizi. Prošel srbskou, ruskou i italskou frontou. Po dobu války prokázal mimořádné velitelské schopnosti, hlásil se vždy ke své české národnosti, a tak nebylo divu, že se po vzniku Československa přihlásil do čs. armády. V prosinci roku 1918 nastoupil do funkce zemského velitele v Brně. V roce 1926 dokonce byl jmenován do čela Hlavního štábu čs. branné moci. Jeho pozice v nové republice však nebyla jednoduchá. Podhajský byl považován za „rakušana“ a měl řadu protivníků. Od svého penzionování v roce 1933 žil Podhajský v naprostém ústraní. Avšak krátce po

2. světové válce byl vzat do vazby a jako bývalý představitel rakousko-uherské armády degradován. Zemřel v roce 1946 krátce po svém propuštění.

V průběhu roku 2011 získal VHÚ Praha do svých sbírek také poměrně pestrou kolekci zbraní, pocházejících z Izraele. V neklidné oblasti středního Východu proběhla v druhé polovině minulého století řada konfliktů a proto se tam dodnes nachází zbraně nejrůznějšího původu.

Většinou se jedná o zbraně vyrobené v mnohatisícových sériích, které se však ve větších počtech na naše území nikdy nedostaly. Dovoz těchto exemplářů se stal vítanou příležitostí k rozšíření sbírek moderních palných zbraní o další,

dosud nezastoupené exempláře. Jedním z nich je francouzská samonabíjecí puška M 1949. Zbraň vyvinula a vyráběla zbrojovka v St. Etienne (Manufacture d'armes de Saint Étienne – MAS). Do výzbroje se dostala v roce 1949 pod označením "Fusil Semi-automatique de 7,5mm Modele 1949", ale počet vyrobených zbraní nebyl vysoký – 20 600 kusů. V roce 1957 je postupně ve výzbroji doplňovala kratší a lehčí varianta s integrovanými mířidly pro střelbu puškových granátů, jež dostala označení M 1949/56 (MAS 49/56) a dočkala se podstatně vyššího počtu vyrobených kusů (275 240 pušek). Pušky M 1949 se dostaly také do výzbroje Cizinecké legie a byly použity za války v Indočíně, ale také v řadě dalších konfliktů. Francouzské samonabíjecí pušky se ve sbírkách na území ČR vyskytují spíše ojediněle, o to víc bylo získání exempláře pušky M 1949 v loňském roce přínosnější.

V roce 2011 přibyl do sbírek VHÚ Praha i dva soubory předmětů, které patří k tomu nejceněnějšímu, co se podařilo v posledních letech získat. Jedná se o část pozůstalosti po světoznámém českém architektovi Janu Kaplickém, jehož modelářský život tvořil až donedávna zcela neznámou kapitolu. Tato jeho vášeň ale zanechala nepochybně stopy i v jeho architektonické tvorbě, o čemž bude mít široká veřejnost možnost se již brzy přesvědčit.

V září 2011 získal VHÚ do sbírek i vědeckou pozůstalost po Stanislavu A. Auském. Jeho život zásadním způsobem ovlivnilo setkání s vojáky 1. divize Ruské osvobozené armády. V květnu 1945 se zúčastnil jako průvodce v průzkumné četě 2. pluku této divize bojů v Praze a ústupu na západ. Problematice těchto jednotek věnoval několik knih a vytvořil unikátní sbírku souvisejících předmětů.

Dalším zajímavým přírůstkem roku 2011 jsou zlaté hodinky, které věnoval Emilu Zátopkovi za vítězství na Olympijských hrách roku 1948 v Londýně tehdejší ministr Národní obrany gen. Ludvík Svoboda.

Z časopisu Unser Heer z roku 1942

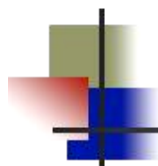
Na konci roku 2011 byly do sbírek VHÚ Praha zakoupeny dvojce německé loďkovité sáně tzv. Boots-Akja. Původ těchto saní leží u národů, které dnes obývají zasněžené severní pláně, jako jsou Laponci nebo Eskymáci a dodnes je používají ve vylepšených variacích například příslušníci horské služby.

Boots-Akja byly zavedeny do německého Wehrmachtu v roce 1942 a používaly se k převozu spojovacího materiálu, munice, granátů, plamenometů či proviantního materiálu v podmínkách, kde by se jiné povozy bořily hluboko do sněhu. Existovaly i další varianty, například o něco lehčí a kratší sáně, které používala převážně pěchota a ženisté a jimiž byli také převáženi ranění.

Jejich konstrukce je jednoduchá. Sáně jsou uzavřené, vyráběné z borového dřeva. Uprostřed je širší prkno sloužící jako skluznice. Od něj je na každé straně pět užších latěk tvořících boky saní. V horní části jsou na příčných lištách kovové kroužky (pět na každé straně), které sloužily jako poutka na popruhy k upevnění materiálu. Na obou koncích středního prkna jsou zespodu (již ve zvedající se části) kovové kruhy pro tažné lana či popruhy. Tažnou silou byl jeden až tři muži a hmotnost materiálu, který bylo možno převážet, činila přes 160 kg. Jejich délka je 2360 mm, šířka 620 mm a výška 170 mm.

Druhý život takových saní začal po skončení války. Podle vyprávění pamětníka pana Aloise Veselého byly sáně, stejně jako ostatní materiál po německé armádě, který československá armáda nepotřebovala, součástí majetku Fondu národní obnovy, který jej rozprodával po vagónech podnikavým soukromníkům. U nich pak bylo možno toto zboží zakoupit. Majitelem takových saní se stal právě i pan Veselý, který vzpomíná, že sáně byly rozprodávány mimo jiné za účelem provozování vodních sportů, konkrétně měly být sáně vhodné jako tzv. maňásek. Aspoň částečně ke správnému účelu byly využity tyto konkrétní sáně – původní majitel na nich ještě jako dítě sáňkoval. Loďkovité sáně jsou v současné době v péči restaurátorů.

5 PÉČE O SBÍRKY MUZEJNÍ POVAHY

5.1 SBÍRKOVÉ FONDY VHÚ PRAHA

Sbírka VHÚ Praha je jako celek zapsána v Centrální evidenci sbírek (CES) vedené Ministerstvem kultury ČR.

- Počty evidenčních záznamů zapsaných do CES dle sbírkových fondů VHÚ Praha ke dni 31.12. 2011:

Archeologie	2 153
Automatické palné zbraně	2 659
Bodáky	980
Cínové figurky	11 472
Dary	934
Dělostřelecký materiál a optika	2 659
Faleristika a drobná plastika	13 991
Filmotéka a filmové technologie	17 905
Grafika	38 163
Hudební nástroje a hudebniny	1 444
Chemický materiál	775
Chladné zbraně a zbroj	3 534
Kosmonautika	84

Letecký materiál	1 877
Meteorologie	153
Modely	992
Padáky	252
Pistole a revolvery	2 500
Ruční palné zbraně do roku 1870	2 405
Ruční palné zbraně po roce 1870	2 363
Spojovací materiál	1 479
Stejnokroje a výstroj	15 561
Střelivo	6 717
Těžká bojová a automobilní technika	947
Týlový materiál	1 079
Varia	39 931
Vexilologie	1 432
Výtvarné umění	8 060
Ženíjný materiál	213

5.2 ODDĚLENÍ SPRÁVY MUZEJNÍCH SBÍREK

Nejvýznamnější, ba přímo přelomovou událostí v historii VHÚ Praha, bylo zahájení výstavby tří nových depozitárních budov v areálu Vojenského technického muzea Lešany. Zní to neuvěřitelně, ale fakticky jde o první stavební investici do budov VHÚ Praha od dostavby areálu Památníku osvobození (dnešní Armádní muzeum Žižkov) v roce 1932. Od té doby získávalo muzeum pouze staré objekty, které se postupně opravovaly. Jaro 2011 tak přineslo po téměř osmdesáti letech opět okamžik, kdy stavební stroje zahájily stavbu zcela nového objektu. Tři jednoduché skladové budovy splní veškeré předpoklady pro dlouhodobé kvalitní uložení tisíců sbírkových předmětů, jež se dnes nacházejí ve zcela nevyhovujících prostorech. Stálá teplota, vlhkost a v neposlední řadě všestranné kvalitní zabezpečení, jsou základním předpokladem pro to, aby se i budoucí generace mohly kochat pohledem na nespočetné unikáty ze sbírek VHÚ Praha. Výstavba depozitářů je navíc prvním krokem,

který umožní odstěhování veškerých sbírek z Armádního muzea Žižkov a následné zdvojnásobení jeho výstavní plochy po celkové rekonstrukci.

Vše ale začalo vlastně již před dlouhými jedenácti lety. Na samém začátku totiž stálo usnesení vlády České republiky ze dne 15. března 2000 k rehabilitaci památníků bojů za svobodu, nezávislost a demokracii. Na jeho základě měl projít celkovou rekonstrukcí i komplex Armádního muzea Žižkov. Zatímco se ale všechna památná místa uvedená v usnesení, jako je například Národní památník na Vítkově, Památník Lidice a Památník Hrabyně, skvěla novotou, na Žižkově panoval dlouhá léta klid. Po několikaletých odkladech zahájilo Ministerstvo obrany ČR první přípravné práce až v roce 2009. První rekonstrukce Armádního muzea Žižkov však nezačala, jak by se dalo očekávat, v Praze, ale v 50 kilometrech vzdálených Lešanech. Realizace rekonstrukce Armádního muzea Žižkov totiž není možná bez předchozího přemístění všech sbírkových předmětů a knihovního fondu Vojenské historické knihovny do odpovídajících depozitářů. Naprostá absence kvalitních prostor, umožňujících dlouhodobé uložení sbírkových předmětů, je ale dlouhodobě jedním z nejpalčivějších problémů VHÚ Praha. Jeho sbírky, které představují ve své celistvosti nevyčíslitelnou historickou hodnotu, jsou v současnosti uloženy v rozporu s platnými zákony a předpisy ve zcela nevyhovujících prostorech v depozitářích Armádního muzea Žižkov. Vzhledem k nevyhovujícím podmínkám hrozí bezprostředně jejich poškození, případně dokonce trvalé zničení. Pouze díky neustálému úsilí pracovníků Oddělení konzervování a restaurování sbírek VHÚ Praha se zatím daří případným nevratným škodám předcházet.

Prvním krokem se tak stala v roce 2009 demolice čtyř starých kasárenských budov původní lešanské posádky. Díky tomu byl vytvořen dostatečný prostor pro vybudování tří moderních depozitárních budov, jejichž projekt vznikl současně s demoličními pracemi. S ohledem na úsporu finančních prostředků se ve vedení VHÚ Praha rozhodlo pro nejjednodušší variantu výstavby tří identických skladištních budov, jež se od sebe liší pouze vnitřním uspořádáním úložného systému a detaily hasicího, klimatizačního a zabezpečovacího zařízení. Vše je tak namíru uzpůsobeno pro jednotlivé uchovávané podsbírky.

Každá z budov by měla po všech stránkách zabezpečit uchování velké části nejchoulostivějších sbírkových fondů a knihovního fondu VHÚ Praha pro budoucí generace. Depozitární komplex bude v jednotlivých částech minimalizovat prašnost prostředí, udržovat konstantní teplotu a relativní vlhkost a minimalizovat světelnost a UV záření. Základem kvalitního a bezpečného uložení sbírek a knih bude kromě zabezpečovacího zařízení, kamerového systému a ochranného perimetru především klimatizační systém udržující konstantní teplotu a relativní vlhkost a stabilní hasicí systém. Posledně jmenovaný prvek představuje jednu z nejdůležitějších částí zajištění bezpečného uchování sbírek

i knihovních fondů. Po dlouhém zvažování byl zvolen systém plynový na bázi dusíku. Plyn oheň doslova udusí tím, že vytlačí kyslík z prostoru hoření a sníží tak jeho koncentraci pod 15%, kdy dochází k zastavení chemické reakce a oheň uhasne. Depozitáře musí být z tohoto důvodu vybaveny i přetlakovými klapkami. Hašení dusíkem nevyvolává žádnou chemickou reakci a nedochází tak k vytváření vedlejších škodlivých produktů. Dusík se skladuje v plynné formě v lahvích o objemu 80 l. Čistý dusík je jako hasicí médium v současné době na vzestupu díky svým výborným vlastnostem. Jeho aplikace nepředstavuje žádné nebezpečí ani pro lidi, ani pro ekologii.

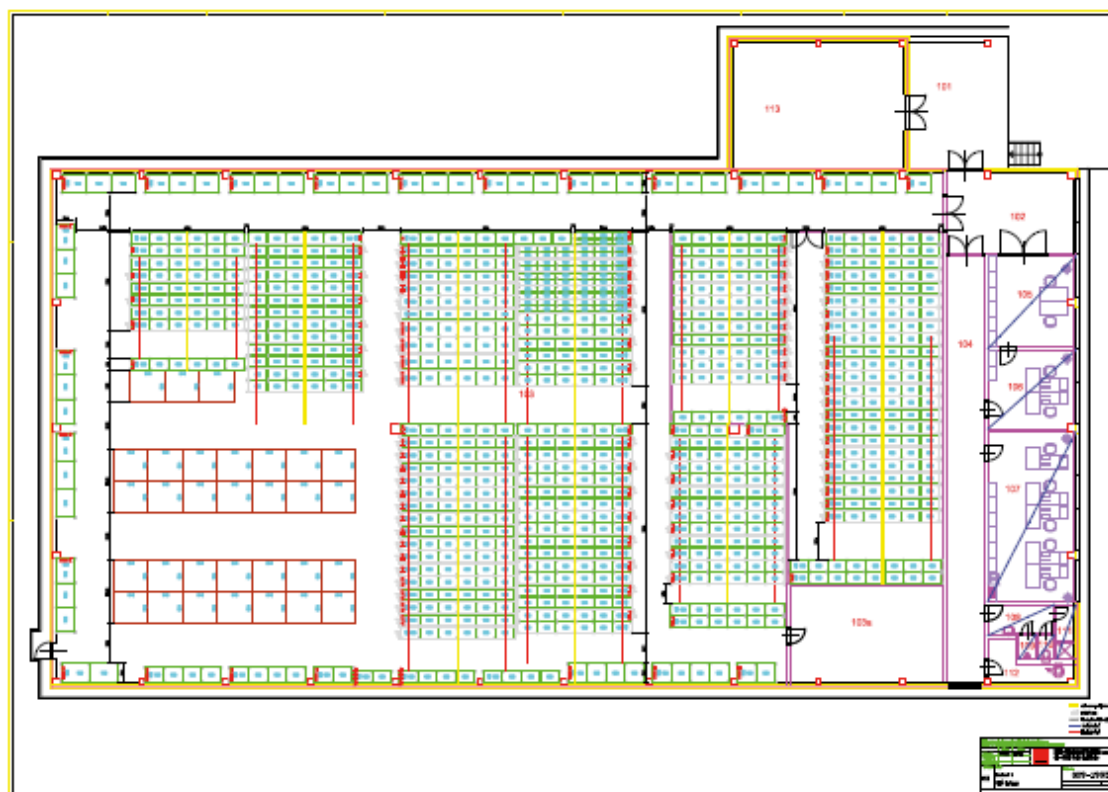

Depozitární prostory budou vybaveny specializovaným depozitárním fundem tvořeným systémem posuvných uzamykatelných skříní různých typů. Skříně budou disponovat modulovým uspořádáním, které umožní měnit jednotlivé kóje podle velikosti sbírkových předmětů. Jednotlivé podsbírkky budou mít navíc systém uložení řešen dle svých specifik. Speciální úložné systémy tak získávají zejména sbírky výtvarného umění, chladné a palné zbraně, faleristika, atd. Sbírka fotografií bude navíc uložena v prostředí s nižší teplotou a vlhkostí.

Samozřejmou součástí každé budovy bude i karanténní prostor, do něhož budou umísťovány například sbírky vracející se ze zápůjček. Kromě toho budou depozitáře vybaveny i badatelnami.

Po dokončení výstavby nových depozitářů se v Armádním muzeu Žižkov uvolní řada dosud nepřístupných prostor včetně unikátního sklepního depozitáře bývalého archivu legií. Dojde tak ke zdvojnásobení expoziční plochy muzea a po celkové rekonstrukci bude na návštěvníky čekat zcela nová rozsáhlá interaktivní expozice historie vojenství a české státnosti od středověku až do současnosti.

Díky první rozsáhlé stavební investici do budov VHÚ Praha po osmdesáti letech se již za rok začnou stěhovat nejcennější sbírkové předměty do nových depozitárních budov, které se stanou završením první fáze budování celého muzejního areálu v Lešanech. Sbírkové VHÚ Praha, které nebudou momentálně vystavovány, tak budou bezpečně uloženy a uchovávány pro budoucí generace.

Jeden z návrhů budoucího prostorového řešení depozitárních úložných systémů

Oddělení správy muzejních sbírek se po velkých rekonstrukčních pracích starších depozitářů v budovách č. 87, 83, 112, 56 a dělostřeleckého depozitáře spolu s novou jídelnou zaměřilo v roce 2011 na přípravu stěhování a kontroly nově vznikajících depozitářů, které budou dokončeny v roce 2012. Spolu s likvidací balícího materiálu a navrácení sbírek do původních prostor po rekonstrukci byly prováděny inventury jednotlivých sbírek. Např. u fondu stejnokroje a výstroj, který bude celý přesunut do nových prostor, prošla jeho část uložená ve Vojenském technickém muzeu Lešany kompletní inventurou (cca 7 000 předmětů). Dále byly definitivně sbírky fondů, které nebudou přestěhovány do nových prostor, uloženy do nově zdarma získaných těžkotonážních polic (fond spojovací a týlový). Pokračovalo také ukládání těžké bojové techniky pod nově zakoupené plachty a podkládání jednotlivých kusů železnými stojany.

V průběhu roku 2011 byly pro celkové zvýšení bezpečnosti sbírek, personálu i návštěvníků zavedeny do všech expozic VHÚ Praha malé ruční radiostanice, které se ihned velice osvědčily.

V průběhu roku pokračovala výměna tištěných karet za nové prostřednictvím tiskárny PIC MO ČR a do konce roku bylo vytištěno několik desítek tisíc karet sbírkových předmětů. Tyto karty byly postupně uloženy do stávající kartotéky a starší karty jsou odváženy do nové záložní kartotéky (zajištěné OSF) ve Vojenském technickém muzeu Lešany.

V rámci oddělení správy muzejních sbírek byly úspěšně provedeny všechny hlavní akce VHÚ Praha (Slavnostní otevření Leteckého muzea Kbely, Obrněný den ve Vojenském technickém muzeu Lešany, Muzejní noc v Armádním muzeu Žižkov a Leteckém muzeu Kbely, Tankový den ve Vojenském technickém muzeu Lešany apod.).

5.3 PREVENTIVNÍ OCHRANA A OŠETŘENÍ SBÍREK

Odborné restaurátorské a konzervační práce byly prováděny v dílnách VHÚ Praha a specializovanými firmami. Restaurátorské dílny VHÚ Praha se specializují oborově. Dílna v Armádním muzeu Žižkov restauruje a konzervuje drobnější militária, ruční palné a chladné zbraně, dílna v Leteckém muzeu Kbely se zabývá konzervací, opravami i stavbou letounů do určité úrovně a dílna ve Vojenském technickém muzeu Lešany se specializuje na dělostřelecký materiál, opravu motorů a těžší techniky do určité úrovně. Na smluvním základě byly restaurovány mimo VHÚ Praha zejména: prototyp automobilu Škoda 403, Škoda 601, letoun F-84, ve VOP 026 Štenberk pan tanky čs. LT vzor 35 a sovětský IS-2. K dalším patří významné restaurování praporů a vlajek, obrazů, grafik a zejména filmového materiálu z původního ČAF. V roce 2011 se restaurovalo a konzervovalo celkem 1 845 předmětů ze sbírek VHÚ Praha.

V první řadě se obnovují sbírkové předměty, které jsou určeny pro konkrétní výstavy nebo nově budované expozice. Dále se do restaurátorských dílen dostanou předměty pocházející z nových nákupů nebo také ty, kterým hrozí vzhledem k jejich stavu narušení nebo úplná destrukce.

Vedle pušek a dalších palných zbraní se restaurují chladné zbraně, dělostřelecký, týlový, zdravotnický materiál, výstrojní součástky, pokrývky hlavy – helmy, čepice atd. Péči vyžadují i předměty z oblasti faleristiky (vyznamenání a řády) a také rozsáhlá sbírka cínových vojáčků nebo četná umělecká díla, která se vztahují ke sféře vojenství. Jde o předměty z kovu, dřeva, kostí, rohoviny i kůže.

Do žižkovských dílen VHÚ přicházejí na praxi studenti z Vyšší odborné školy grafické a Střední průmyslové školy grafické z pražské Hellichovy ulice nebo žáci Střední uměleckoprůmyslové školy z Turnova.

Jako příklad odborné péče o sbírkové předměty za rok 2011 uvádíme restaurování ruské šavle vzor 1881/1910, kterou VHÚ Praha získal v roce 2010 nákupem z pozůstalosti po kapitánovi československých legií v. z. Vincenci Procházkovi.

Při prvním průzkumu bylo zjištěno, že je dragounská šavle vcelku v dobrém stavu, kompletní bez velkého vizuálního porušení. Podobou z původní modelové verze nijak neupravená, jak se většinou stávalo při individuálních legionářských úpravách, kdy byl z hlavičky odstraněn monogram panovníka, případně nahrazen napájeným znakem legií. Bohužel korozní produkty ve velké míře a destruktivně napadly čepel. Zřejmě byla déle skryta v dřevěné pochvě, tím se na jejím vyleštěném povrchu vytvořily početné korozní ostrůvky, které nevratně narušily

Šavle před restaurováním

materiál do větší hloubky. Je to problém šavlí většinou ruské či sovětské provenience, které mají těleso pochvy vyrobené z dřevěného masivu. Dřevo většinou nasáklé zdegenerovaným tukem a špínou působí na nepokovený povrch čepele velmi destruktivně. Po delším časovém období oba materiály do sebe doslova rostou. Mosazné součásti jílice a pochvy výrobce původně pozlatil. Používáním se povrch setřel, tím začal vlivem prostředí korodovat do podoby nepravidelných ztmavlých ploch neušlechtilé patiny. V reliéfu oblouku, hlavice jílice a záhybech nákončí ulpěla bělavá vrstva čistícího prostředku. Byl jím zřejmě ve dvacátém století velmi používaný produkt pod obchodním názvem Sidor, doporučovaný pro domácnost na čištění mosazných předmětů. V profesionální konzervátorské a restaurátorské praxi se nepoužíval.

Z části jílice byla nejvíce porušená dřevěná příčně profilovaná rukojeť, a to ve své horní části, kde k ní dosedá hrana hlavice jílice přitažená maticí. Zřejmě manipulací dřevo popraskalo, odštěpky se uvolňovaly, a tak je kdosi přilepil průhledným lesklým lepidlem. Vzhledem k pokračující korozi, která působila především na celou plochu čepele, a nevhodnosti zbytků konzervačních prostředků bylo nutné šavli co nejdříve zrestaurovat. Samotné restaurátorské práce začaly fotodokumentací, demontáží jílice, nákončí pochvy a zdokumentováním pod součástmi skrytých povrchů se zbytky lepidel a čistící chemikálie. Pod dřevěnou rukojetí po celé délce zkorodoval řap čepele včetně závitů. Proto také bylo problematické uvolnit vnitřní matici oblouku, kde obě plochy závitů k sobě přikorodovaly.

O rozsahu napadení korozí nejlépe svědčí fotodokumentace jílice. Nejprve došlo k odstranění koroze z plochy čepele opakovaným okartáčováním v kombinaci se změkčováním ploch korozních ostrůvků pomocí rozpouštědla a oleje. Korozní produkty jsou zcela odstraněny pouze na řapu. Na ploše čepele jen částečně, aby nevznikly hlubší jamky, případně nerovnosti v ostří. Zbyla pevně ulpělá koroze je několikrát stabilizována roztokem taninu. Ze všech ploch, reliéfů i vnitřních částí mosazných dílů je odstraněn zdegenerovaný tuk a zbytky čistící chemikálie, rozpouštědlem pomocí měkkého silikonového kartáče. Povrch dílů byl původně pozlacen, později se na něm vytvořily ostrůvky zatmavlé koroze. Ty jsou odstraněny v lázni Chelatonu a po vysušení rozleštěny. Dále prošla restaurováním dřevěná rukověť. Její horní část je

doplněna adekvátním masivem, zatmelena, zabroušena a namořena. Jako závěrečná úprava je na ni aplikována vrstva polomatné šelákové politury. Ještě zbývalo očistit původní povrch pochvy, odstranit z něj zateklý čistící prostředek a zaretušovat četné oděrky. Po závěrečné kompletaci byla celá zbraň navoskována ochrannou vrstvou mikrokrytalického vosku, který je vhodný pro uložení v depozitáři.

Detail hrotu čepele s nákončím pochvy. Korozní křusta narušila povrch především u hrotu a na fazetě ostří.

Demontovaný jílec zbraně. Korozní produkty napadly barevný kov včetně železného řapu čepele.

Hrot a nákončí pochvy po zrestaurování

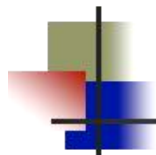

Středová plocha čepele po restaurování

Šavle po celkovém restaurování

6 KNIHOVNY VHÚ PRAHA

Průběžně po celý rok 2011 probíhalo zpracování, zpřístupňování a uchovávání knihovních fondů, retrospektivní konverze a rekatalogizace knihovního fondu. Byly splněny úkoly ochranného reformátování a digitalizace rukopisů a ohrožených periodik. Podle harmonogramu byla splněna akvizice zahraničních odborných časopisů, zahraničních odborných publikací a sborníků. Pokračovalo zpřístupňování starých tisků velké historické hodnoty a mapové sbírky. Pro výzkumnou a výstavní činnost byla využívána i mezinárodní a meziknihovní výpůjční služba.

6.1 REFERÁT HISTORIE KNIHOVNÍCH FONDŮ

Referát historie knihovních fondů (RHF) je veřejnou specializovanou knihovnou, jejíž fondy jsou zaměřeny převážně na vojenskou historii a která zabezpečuje základní veřejné knihovnické a informační služby dané knihovnickým zákonem a další speciální veřejné a knihovnické služby.

V roce 2011 pokračovala knihovna VHÚ-RHF v intenzivní rekatalogizaci knihovních fondů K1 a K2 do elektronického systému. Knihovna dokončila zpracování starých tisků, jejichž rekatalogizace byla ukončena v lednu 2011. Byla dokončena revize zpracování starých tisků a příprava na převedení katalogizačních záznamů do automatizovaného knihovního systému KP-win SQL. Dále se pokračovalo v sekundárním zpracování starých tisků z první poloviny sedmáctého století, jejichž zpracování a popis bylo provedeno v obdobném duchu, v jakém byly v předchozím roce zpracovány staré tisky z druhé poloviny šestnáctého století. Rovněž se dokončila práce na sestavení katalogu fragmentů středověkých rukopisů, které jsou součástí vazby starých tisků.

Knihovna VHÚ-RHF pokračovala v sekundární evidenci mapového fondu, tedy v klasickém katalogizačním zpracování a v primárním i sekundárním zpracování nových přírůstků do mapového fondu. Zároveň došlo k aktualizaci soupisu mapového fondu, jenž je rozčleněný do

předmětových, chronologických i formálních kategorií tak, aby tvořil funkční badatelskou pomůcku. V tomto soupisu jsou zároveň evidovány restaurované a digitalizované mapy. Taktéž bylo zahájeno zpracování soupisu vojenských speciálních map od sedmdesátých let devatenáctého století do roku 1945.

V roce 2011 pokračovalo věcné zpracování fondů Knihovny VHÚ-RHF dle standardu PHNK/LCSH (Předmětová hesla Národní knihovny/Library of Congress Subject Headings). Knihovna takto spolupracuje s Národní knihovnou ČR na tvorbě mezinárodního slovníku věcných autorit stále jako jediná specializovaná knihovna, a upevnila tak svoji pozici pilotní instituce na poli spolupráce univerzálních a specializovaných knihoven v ČR řešících problematiku propojení věcných slovníků dle mezinárodních angloamerických pravidel.

Knihovna pokračovala v digitalizaci a mikrofilmování periodik v projektu „Historie a vojenství v dobovém tisku“ v rámci grantového podprogramu Kramerius, v programu VISK 7 (ochranné reformátování dokumentů ohrožených degradací papíru). Ačkoliv se projekt oproti předchozímu roku mírně zmenšil s ohledem na ekonomickou krizi a úsporná opatření, přesto se jednalo o největší projekt v ČR podaný v rámci podprogramu VISK 7. Celkem bylo zhotoveno cca 63 900 čistých polí mikrofilmu a zdigitalizováno cca 126 000 (126 144) stran digitálních dokumentů. Do projektu byly zařazeny tyto tituly:

- *Oesterreichischer Soldatenfreund, 1848–1854.*
- *Österreichische militärische Zeitschrift, 1826–1848.*
- *Věstník československého vojska na Dalekém Východě, 1920.*
- *Na stráž, 1916–1920.*
- *Výkřik, 1919.*
- *Heimat, 1919–1920.*
- *Československý legionář, 1919–1938.*
- *Moravský legionář, 1920–1926.*
- *Legionářská stráž, 1927–1939.*
- *Přerod, 1919–1921.*

- *Legionářský směr, 1921–1924.*
- *Československá samostatnost, 1924.*
- *Národní osvobození, 1924–1935.*
- *Naše vojsko, 1927–1938.*
- *Kamarádství, 1932–1945.*
- *Vládní vojsko, 1939–1945.*
- *Obrana lidu, 1947–1951.*

V případě titulů *Österreichische militärische Zeitschrift*, *Národní osvobození*, *Naše vojsko* a *Obrana lidu* se jedná o periodika, s jejichž pokračující digitalizací se počítá pro rok 2012 a dále.

V roce 2011 pokračovala Knihovna VHÚ-RHF v digitalizaci rukopisů v projektu „Historie a vojenství v dobových písemnostech“ v rámci grantového podprogramu Manuscriptorium, v programu VISK 6 (Národní program digitálního zpřístupnění vzácných dokumentů Memoriae Mundi Series Bohemica pod patronací UNSECO). Počet svazků se oproti předchozímu roku zvýšil o 4, tedy na 18 svazků, které však obsahují 30 samostatných titulů. Celkem bylo zdigitalizováno 5 645 stran rukopisů. Do projektu byly zařazeny tyto dokumenty:

- *Bixenmaister und Feuerwerkhs Khunst und derselben Ordnung.* [rukopis] [S.l., 16--]. 359 s.
- *Diarium von der Belagerung Landau Anno 1713.* [rukopis] [S.l., post 1713]. 97 s.
- *Bey Auffrichtung deren Regimenten, auf dem Regularen Fuß hat dieses Regiment überkommen.* [rukopis] [S.l., post 1773]. 311 s.
- *[Fortificieren-Zeichnungen].* [rukopis] [S.l., 17--]. 449 s.
- *Relation Auf was Arth und Weise die Abrichtung des Grewenischen Hussarn Regiments geschehen ist.* [rukopis] [S.l., 1786]. 413 s.
- *March- Tabella Von dem Königlich Pohlnischen und Chur- Fürstlich Sächssischen in Königlich Französischen Sold unter Commando Sr. Königlichen Hoheit Prinz Xaverii ...* [rukopis] [S.l., post 1763]. 1 s.

- SCHMETTAU, Comte de. *Journal de la derniere guerre d' Hongrie pendant la Campagne de 1737, 1738, 1739 ...* [rukopis] [S.l., 1739]. 249 s.
- *Beschreibung des Minen- Experiments, welches im Monat September des 1765nigten Jahrs zu Peterwardein vorgenommen worden.* [rukopis] [S.l., 1798]. 107 s.
- *Architectura Fortificationis.* [rukopis] [S.l., post 1640]. 625 s.
- *Verschiedene Abhandlungen über die Fortification.* [rukopis] [S.l., 1673-1770]. 7 sv., 482 s.
- *Trattato. Dell' Attacco et Diffesa Sopra l' Isola e Piazza di Corfu diviso in Sei parti.* [rukopis] [S.l., post 1716]. 193 s.
- *Journal der Kay. König. Haupt- Armée unter Hohen Commando Sr. Excellence, des Herrn General Feld- Marchalln, Grafen Leopold von und zu Daun in der Campagne 1760.* [rukopis] [S.l., post 1760]. 509 s.
- *Diarium von dero Röm. Kay. König. Cathol. Maytt, in Italien stehenden Armée, und deren verrichteten Feld Operationen. Anno 1734.* [rukopis] [S.l., post 1734]. 267 s.
- *Successos de la Guerra 1636–1646.* [rukopis] [S.l.], 1660. 359 s.
- *Relations de divers Sieges.* [rukopis] [S.l., post 1697–1732]. 6 sv., 326 s.
- *Livre consernant, L' estat et Reglement de viveres tant des guarnisons que de la Campagne.* [rukopis] [S.l.], 1628. 131 s.
- *Journal, über das jenige, was zwischen der Königl[ich]en Pohl[nischen] und Churfurstl[ich]en Sächss[isch]en und Böhmischen alliirten und zwischen der Königl[ich]en Preuss[isch]en Armée anno 1745 in Schleesien und in Böhmen vorgestallen.* [rukopis] [S.l., 1745]. 2 sv., 788 s.
- *[Erklärungen und Plane von den Manövrren bei Potsdam 1764–1791].* [rukopis] [S.l., post 1791]. 311 s.

Výběr dokumentů zahrnuje vzácné raně novověké rukopisy z Knihovny VHÚ-RHF. Tématicky lze digitalizované tituly rozdělit do tří kategorií:

- rukopisy zabývající se pevnostní architekturou
- první část sbírky vojenských deníků z fondů Knihovny VHÚ-RHF (raritou je pochodový deník Saské exilové armády z doby Sedmileté války, jenž je na jediném svitku papíru o rozměrech asi 10x400 cm)
- výběr z rukopisných vojenských příruček a opisů vydaných vojenských předpisů

V roce 2011 Knihovna VHÚ-RHF pokračovala v provozování vlastního digitalizačního pracoviště, na kterém bylo digitalizováno 36 svazků o počtu 7 588 stran. Dále bylo digitalizováno značné množství jednotlivin (fotografie, rytiny atd.) pro badatelské, muzejní a publikační účely pracovníků VHÚ Praha, jejichž objem tvořil cca 15 GB dat.

V dubnu roku 2011 došlo po delším předchozím jednání k podpisu smlouvy mezi VHÚ Praha a NTK Praha o spolupráci a zapojení Knihovny VHÚ-RHF do mezinárodního projektu EOD – E-books on demand („elektronické knihy na objednávku“). Díky této službě si budou moci uživatelé objednat z fondu knihovny digitalizaci jakékoliv knihy nechráněné autorským právem, tzn. knihy vydané v letech 1500 až 1900, resp. 1910 v ČR. Projekt EOD je podpořen Evropskou komisí v rámci programu Kultura 2007-2013. Službu EOD nabízí již 26 knihoven z 12 evropských zemí, kromě České republiky také Dánsko, Estonsko, Francie, Maďarsko, Německo, Portugalsko, Rakousko, Slovensko, Slovinsko, nově i Švédsko a Švýcarsko. Vizí projektu je zapojit do spolupráce na šedesát institucí nejen z řad knihoven, ale také z řad muzeí a archivů. Knihovna VHÚ-RHF bude nabízet službu EOD pro své historické fondy (cca 6 500 svazků vydaných před rokem 1801) a dalších cca 15 000 svazků vydaných mezi lety 1801 a 1910. V České republice služba EOD funguje také v Národní technické knihovně v Praze, Vědecké knihovně v Olomouci, Moravské zemské knihovně v Brně a v Knihovně Akademie věd ČR. Uživatel si však může objednat digitalizaci dokumentu z fondů všech paměťových institucí, jež jsou v síti EOD zapojeny, stejně tak i z fondů spolupracujících knihoven (Knihovny Divadelního ústavu, Národní lékařské knihovny). Knihovna VHÚ-RHF bude poskytovat své dokumenty a realizovat příjem objednávek, digitalizaci knih a fakturaci plateb pak bude provádět NTK Praha. S ohledem na absenci on-line katalogu však prostřednictvím projektu zatím nebyla žádná kniha v roce 2011 digitalizována.

Nadále pokračovala meziknihovní výměnná služba. V roce 2011 se také podařilo navázat spolupráci s maďarskou Vojenskou historickou knihovnou (Hadtörténeti Könyvtár), jež je součástí Vojenského historického ústavu a muzea (Hadtörténeti Intézet és Múzeum) v Budapešti. První zásilka od maďarských kolegů obsahovala celkem 26 publikací, které byly okamžitě zařazeny do knihovních sbírek na Žižkově. Knihovna VHÚ Praha - RHF pravidelně doplňuje své rozsáhlé knižní sbírky publikacemi tuzemské i zahraniční produkce. Vedle nákupu knih a odborných periodik získává nové přírůstky také prostřednictvím darů, odpisů z jiných institucí a v neposlední řadě výměnou s domácími i zahraničními kolegy.

AKVIZICE

	Nákup	Výměna	Dar	Celkem
Knižní fond	182	100	318	600
Periodika	30	45	26	101

SLUŽBY

- Statistika výpůjčního protokolu

Celkem evidováno čtenářů	981
Počet návštěv čtenářů	928
Půjčeno knih	1 576
Půjčeno periodik	970
Půjčeno CD-ROM, map	4
Počet poskytnutých informací	430

- Statistika studovny RHF Knihovny VHÚ Praha

Počet návštěv čtenářů	567
Výpůjčky prezenční	1 724
Výpůjčky mimo studovnu	215
Informace	303
Kopírovací služby	3 750

- **Meziknihovní výpůjční služba (MVS+MMVS)**

Mimo VHÚ	12 sv. + 1 sv.
Do VHÚ	43 sv. + 12 sv.

- **Meziknihovní výměnná služba** (s českými + zahraničními institucemi)

Výměna probíhá s 29 partnery (10 Česko, 19 zahraniční).

Předmět meziknihovní výměny: ústavní časopisy, sborníky z konferencí, duplicitní literatura, oborové časopisy (vojenství)

Knihovna RHF získala výměnou:

- 53 titulů časopisů (9 české, 44 zahraniční)
- 40 titulů knih, sborníků (6 české, 34 zahraniční)

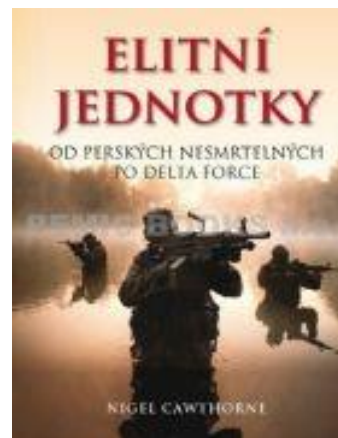
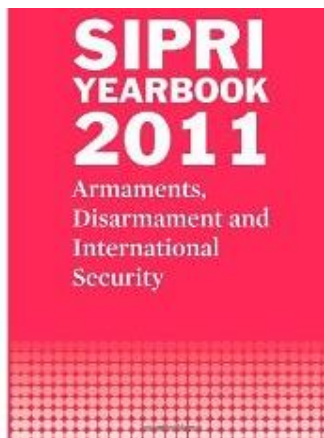
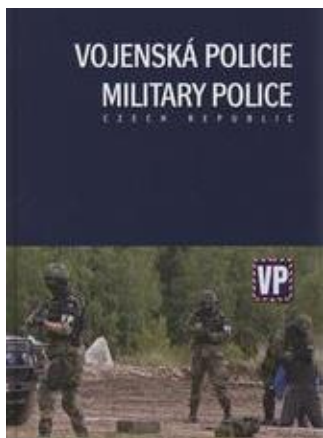
Smluvním partnerům odesláno:

- časopis Historie a vojenství (č. 1- 4/2011), 28x
- časopisy z produkce MO (Voj. rozhledy 5x, A-Report 4x)
- knihy - 53 ks (tj. 2-5 titulů - duplicitní výtisky z darů a rezervních fondů Knihovny RHF)

6.2 REFERÁT SPECIALIZOVANÝCH KNIHOVNÍCH FONDŮ

Referát speciálních fondů Knihovny VHÚ Praha (RSF) je veřejnou knihovnou se specializovaným knihovním fondem. Fondy jsou zaměřeny převážně na obrannou politiku a vojenství a RSF zabezpečuje základní veřejné knihovnické a informační služby dané knihovnickým zákonem a další speciální veřejné a knihovnické služby.

V druhé polovině roku 2011 měla být převedena data z používaného systému WINISIS do automatizovaného knihovního systému KP-WIN SQL (dále jen KP-WIN). Byly vytvořeny zálohy dat a předány do firmy. V druhé polovině roku 2011 měl být spuštěn nový automatizovaný knihovní systém KP-WIN s lokalitou RSF a vlastní databází na Rooseveltově 23, Praha 6. S plánovaným automatizovaným systémem bylo přerušeno zpracování fondu do elektronického katalogu knih – jedna z databází ve WINISIS. Přírůstky RSF jsou knihovnický zpracovány, ale je u nich odložena katalogizace tak, aby byla provedena již v novém systému KP-WIN. Dle plánů mělo být provedeno na podzim 2011. V roce 2011 bylo získáno 257 KJ (knihovních jednotek), zapsaných v přírůstkovém seznamu č. 29. Vzhledem k finančním prostředkům pro Knihovny VHÚ Praha, RSF upřednostnil pro rok 2011 nákup časopisů, zůstatek finančního limitu byl vyčerpán na nákup literatury. Do RSF bylo darem a povinným výtiskem získáno 99 KJ.

Publikace získané RSF v roce 2011

V roce 2011 knihovna pokračovala ve vytváření databází v systému WINISIS. Tento systém byl opuštěn Národní knihovnou v Praze v devadesátých letech jako zastaralý a přestal se vyvíjet. Do poloviny května byly externisty zpracovávány analytické záznamy do databází WINISI pro potřeby rešeršní činnosti RSF. Excerpce byla ukončena s ohledem na nový automatizovaný systém. Je třeba v příštím roce přejít na nový systém sekundárních informací z odebíraných periodik. Vzhledem k celkovému vývoji v oblasti knihovnictví a přístupu k odborným informacím a uživatelským potřebám, je nutné přejít na elektronický přístup k informacím. Tento způsob je vyžadován od uživatelů. V červnu 2012 proběhlo zaškolení všech pracovníků Knihovny VHÚ do systému KP-WIN. Za RSF se účastnili všichni pracovníci a byla jim stanovena lhůta pro samostudium knihovnických standardů. Tato lhůta byla stanovena do konce roku 2011. Pracovníci RSF si zatím nemohli své znalosti odzkoušet díky neexistujícímu automatizovanému systému KP-WIN v lokalitě Rooseveltova.

Do konce roku 2011 byla ukončena ekologická likvidace vyřazeného fondu v depozitáři KJŽ v Karlíně, a tak byl dočištěn fond po revizi z roku 2008. Tento fond je tedy fyzicky připraven na novou revizi v roce 2012, vzhledem ke stěhování z depozitáře KJŽ v Karlíně do depozitáře Lešany. V rámci revize majetku 2011 byl vytvořen seznam majetku k vyřazení, který byl součástí zápisu o revizi a návrhu na vyřazení.

V prosinci proběhla obsahová revize titulů zahraničních periodik u obou referátů knihovny. Osvědčil se seznam periodik volně dostupných v plnotextové podobě na internetu, seznam se průběžně aktualizuje, je využíván a velice kladně hodnocen. Výsledkem revize je umenšený seznam „Zahraniční periodika RSF1.2012-AK“, který bude začátkem roku předložen Akviziční komisi VHÚ Praha ke schválení. Za rok 2011 knihovna odebírala celkem 71 titulů periodik (z toho 53 zahraničních titulů – nákupem; 1 titul – darem; 17 českých titulů darem a povinný výtisk MO ČR).

AKVIZICE

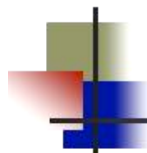
	Nákup	Dar (+ povinný výtisk MO)	Celkem
Knížní fond	158	99	257
Periodika	53	18	71

SLUŽBY

- Statistika výpůjčního protokolu

	Uživatelé	Celkem noví+ obnovení	Uživatelé A+B	Zápůjčky celkem	Zápůjčky prolongace	Zápůjčky nové	Zápůjčky prezenční	Kopie	Rešerše	MVS
1.	1.562	134 (5+0)	90 + 44	671	193	76	402	655 (575) 96R,56B	141	4 (6)
2.	1.569	117 (7+2)	82 + 35	493	169	69	255	370 (205) 25R,35B	135	2 (4)
3.	1.579	137(10+2)	108 + 29	807	216	121	470	715 (459) 18R,28B	146	32
4.	1.582	103 (3+0)	74 + 29	542	228	87	227	409 (282) 86R,41B	78	0
5.	1.586	87 (4+0)	61 + 26	495	190	57	248	612 (335) 63R,16B	45	0
6.	1.590	77 (4+1)	55 + 22	513	186	77	250	427 (316)	86	0
7.	1.595	71 (5+0)	40 + 31	328	188	41	99	105 (105)	42	0
8.	1.597	62 (2+0)	44 + 18	314	199	24	91	140 (90)	59	1
9.	1.597	92 (0+2)	65 + 27	420	156	42	222	382 (343) 165B	66	0
10.	1.601	103 (4+1)	80 + 23	480	149	110	221	460 (326)132B +24R	148	0
11.	1.606	117 (5+0)	82 + 35	520	156	70	294	516 (348) 82B+24R	212	1
12.	1.614	80 (8+0)	57 + 23	426	172	68	186	304 (236) 41B+106R	121	1
Celkem		1.180 (58+8)	838+342	6.009	2202	842	2965	5095(362) 442B+R5 96	1279	41

A = interní uživatelé (MO ČR, AČR),
B = externí uživatelé (odborná veřejnost),
R = rešerše,
B = rešerše z bulletinu
MVS = meziknihovní výpůjční služba

7 VÝZKUM A BADATELSKÁ ČINNOST

7.1 VÝZKUMNÉ PROJEKTY

Základní výzkum k dějinám vojenství na území České republiky a českých a československých vojenských dějin byl zaměřen především na oblast I., II. a III. odboje. Pokračoval archivní výzkum formování čs. generality zejména ve Správním archivu AČR v Olomouci a v Archivu bezpečnostních složek zaměřený v této fázi na shromažďování materiálů a dokumentů a byla zahájena textace jednotlivých hesel. Ve spolupráci s Odborem mimorezortní spolupráce a Vojenským ústředním archivem připravil VHÚ Praha zpřístupnění části seznamu padlých v Národním památníku na Vítkově. Výsledky výzkumu byly prezentovány formou studií v odborných časopisech a sbornících, v monografiích, aktivní účastí na tuzemských a zahraničních konferencích, v přednáškové a expertní činnosti a také formou výstav. VHÚ Praha se výraznou měrou prezentoval ve sdělovacích prostředcích, ve vystoupeních zprostředkoval širší veřejnosti výsledky výzkumu vojenských dějin a přispíval tak k vytváření pozitivního obrazu AČR ve společnosti.

V roce 2011 VHÚ Praha započal zásadní projekt s názvem „Vojenští historici v misích“. Armáda České republiky se po roce 1989 účastnila už mnoha misí, tisíce vojáků prošly válečnými či jinými ozbrojenými konflikty na celé světě. Zachytit tuto část historie si klade za cíl nový projekt. Myšlenka na systematické mapování účasti českých vojáků v zahraničí začala krystalizovat zhruba v roce 2010. Dříve se různé předměty a dokumenty z Iráku, Afghánistánu či z bývalé Jugoslávie dostávaly do sbírek VHÚ Praha především na osobní bázi, dobré vůli a ochotě těch, kteří se účastnili bojů. Od roku 2011 má sběr dokumentů, fotografií i předmětů svou koncepci a měl by probíhat kontinuálně. Spolupráce s jednotkami byla odstartována již zkraje roku 2011 při výjezdu do Afghánistánu, konkrétní sběr se rozjížděl také v oblasti Kosova. V roce 2011 byla v Kosovu ukončena operace českých jednotek, a právě proto sem byl také vyslán tým, který měl zajistit dokumentaci celého

dvanáctiletého působení českých vojáků. V březnu 2011 jeli pracovníci VHÚ Praha do Kosova poprvé, v červenci už probíhal sběr dokumentů a předmětů. Artefakty byly získány i díky vstřícnému postoji zástupce ředitele SOC MO plukovníka Ing. Jaroslava Kankiy, velitele kontingentu majora Ing. Josefa Nejedlého a všech příslušníků kontingentu, kteří na místě pomáhali vojenským historikům.

Památníky dokládající účast českých jednotek v Kosovu

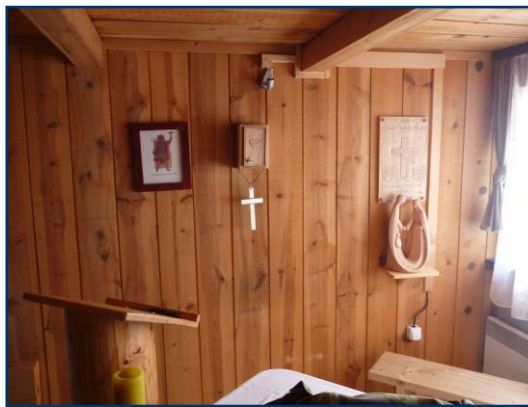
Jedna z desek, která zdobila památník – byla odvezena zpět do ČR

Celkem se podařilo naplnit dva kontejnery, které mapují život a nasazení českých vojáků v Kosovu z mnoha stran. Někdy jde o předměty zdánlivě obyčejné, například cedule, vzorky ostnatých drátů, kancelářské vybavení, ale část tvoří také zcela unikátní věci. V první řadě je to celá vojenská kaple, kterou tu čeští vojáci v roce 2002 postavili. Kaple se stala známým místem, kam chodili nejen Češi, ale i příslušníci jiných armád - Slováci, Finové a další. Kaple byla v červenci 2011 rozebrána a v budoucnu bude opět postavena a umístěna v některé z poboček VHÚ Praha, pravděpodobně v prostorách Vojenského technického muzea Lešany.

Vojenská kaple, začátek demontáže

Vnitřek kaple těsně před rozebráním

Střecha kaple po demontáži vrchní části

Mezi další zajímavé předměty patří i tzv. defence wall, tedy kovová síťovina, do které se sypalo kamení a stavěly se z ní ochranné valy. K důležitým předmětům patří kamenné desky, přesněji části památníků, které jsou vzpomínkou na účast jednotlivých útvarů v Kosovu. Z pochopitelných důvodů na místě zůstaly památníky na jednotlivce, kteří v Kosovu bohužel zemřeli.

Skutečně kuriózním předmětem je i tzv. Iron Man. Jde o zvláštní sochu sestavenou ve volných chvílích českými vojáky z nejrůznějších kovových dílů. Také Iron Man byl rozebrán a po příjezdu kontejnerů do Česka by měl opět oživnout.

7.2 KONFERENCE POŘÁDANÁ VE SPOLUPRÁCI S VHÚ PRAHA

Ministerstvo obrany ČR z iniciativy VHÚ Praha uspořádalo ve spolupráci s Ministerstvem zahraničí ČR ve dnech 27. a 28. června v Černínském paláci mezinárodní konferenci s názvem „Evropa-sjednocená a svobodná? Dvě desetiletí od rozpuštění Varšavské smlouvy“. Jednání bylo rozděleno do pěti tématických okruhů, v nichž vystoupily více než dvě desítky referujících, kteří hlavní pozornost věnovali proměně bezpečnostní architektury Evropy, minulosti a budoucnosti transatlantické a euroasijské spolupráci v oblasti bezpečnosti a obrany, problematice rozšiřování NATO, vztahům mezi západní Evropou a Ruskou federací, stahování sovětských vojsk z území členských států Varšavské smlouvy a dalším závažným tématům.

V úvodním slově ministr zahraničí ČR Karel Schwarzenberg vyzdvihl odvahu a rozvahu tehdejších politiků, díky nimž celý proces proběhl bez násilí. V nynějších politických a vojenských strukturách jsou již příslušníci nové generace, a proto je nutné, jak zdůraznil, nepohybovat se v nostalgických vzpomínkách, ale především přemýšlet o budoucnosti. Ministr obrany ČR Alexandr Vondra akcentoval význam dalšího výročí – odchod sovětských vojsk z Československa – především v souvislosti s pučem v Sovětském svazu a vypuknutím války v bývalé Jugoslávii. Konferenci pozdravil i Michail Gorbačov (dopis přečetl Boris Pankin), který však vyjádřil zklamání nad tím, že se nepodařilo ustanovit novou mezinárodní organizaci, jež by vycházela z dohod uzavřených v Paříži v roce 1990, a evropský kontinent se dosud nepřeměnil z oblasti konfrontace v prostor blahobytu. Václav Havel (dopis přečetl Oldřich Černý) se naproti tomu zaměřil na zachycení atmosféry přelomu osmdesátých a devadesátých let minulého století a jednání nové, nezkušené čs. politické reprezentace se svými partnery s trochou nadsázky označil za jednání mezi těmi, kdo přesně nevědí, co chtějí, a těmi, kteří vědí, ale zdráhají se to vyslovit. Dále vyzdvihl potřebu uchovat osobní vzpomínky i osobní prožívání těchto dějinných okamžiků a za zaznamenání hodné označil i četné detaily těchto jednání.

Takto byly koncipovány především příspěvky přednesené v rámci prvního bloku věnované rozpuštění Varšavské smlouvy a vyplňování vakua ve střední Evropě. Druhý blok – Nedokončený proces rozšiřování NATO a Evropské unie – byl zaměřen na problematiku, jak se

středoevropské země, které se ocitly v pásmu mezi integrovaným prosperujícím Západem a oblastí destabilizace, vyrovnaly s novou realitou, jak se jim podařilo vyřešit zajištění vlastní bezpečnosti a nalézt své místo v rámci politiky evropského kontinentu. V dalších příspěvcích zazněly úvahy, zda členství NATO je skutečně jedinou nadějí, jak si zajistit bezpečnou budoucnost. Jsou potenciálně nové země připraveny ke členství, jaké mají vztahy se svými sousedy, respektují práva menšin, budují občanskou společnost apod.

Následující panel věnovaný nedokončené integraci Ruska byl uveden stručným přehledem vztahu k Ruské federaci. Na počátku devadesátých let byli všichni plni nadějí a převládalo přesvědčení o nutnosti navázat lepší vzájemné vztahy po desetiletí trvajících rozporech, zvláště když řada ruských politiků viděla budoucnost země na Západě. V roce 2008 však došlo k razantnímu ochlazení vzájemných vztahů přirovnávanému k nové studené válce.

Čtvrtý panel konference byl věnován odsunu sovětských vojsk z území členských států Varšavské smlouvy. Závěrečný blok se zaměřil na vývoj Varšavské smlouvy od šedesátých let minulého století do jejího rozpuštění. Během jednání byli také připomenuti významní aktéři tehdejších jednání, kteří se, bohužel, tohoto výročí nedožili: Ronald D. Asmus, jenž se významně angažoval pro transformaci NATO a jeho rozšíření o středoevropské země, a Jiří Dienstbier.

7.3 KONFERENCE S ÚČASTÍ PRACOVNÍKŮ VHÚ PRAHA A PŘEDNÁŠKOVÁ ČINNOST

Přehled aktivní účasti pracovníků VHÚ Praha na konferencích a přednášková činnost v roce 2011:

Tomáš JAKL

- *Fotoslužba čs. legií v Rusku*. Konference: Občanská válka na Urale, Kungur (RF), 7. - 8. 10. 2011.
- *1. Československá divize ve Francii 1939–1940*. Pardubice, 26. 2. 2011.
- *Ostravská operace*. Velitelství sil podpory, Stará Boleslav, 12. 4. 2011.
- *Generál Viktor Spěváček*. Velitelství sil podpory, Stará Boleslav, 12. 4. 2011.
- *Čekali jsme léta, vyčkejme v klidu ještě několik hodin - Události prvních květnových dní roku 1945 v Libochovicích a Chotěšově*. Libochovice, 18. 4. 2011.
- *Československé protiletadlové dělostřelectvo za druhé světové války*. 25. plrb „Tobrucká“, Strakonice, 11. 11. 2011.

Jaroslav LÁNÍK

- *VHÚ v letech 1990-2011*. Předvýjezdová příprava přidělců obrany MO ČR.

Jindřich MAREK

- *Základní pilíře bojových tradic Armády ČR*. 152. ženijní prapor Rakovník, 24. 3. 2011.
- *Problematika hloubkového průzkumu 1. čs. armádního sboru v SSSR*. Společnost gen. Ludvíka Svobody Praha, 18. 4. 2011.
- *Osvobození Chebska 97. pěší divizí US Army*. SPUSA Cheb, 23. 4. 2011.
- *Americké jednotky na Karlovarsku v květnu 1945*. SPUSA Karlovy Vary, 7. 5. 2011.
- *Bojové tradice v motivačním a pedagogickém působení na současného vojáka AČR*. Univerzita obrany Brno, 28. 6. 2011.
- *Boje 1. čs. samostatné brigády o Kyjev a pravobřežní Ukrajinu*. Ministerstvo obrany – setkání veteránů, Praha, 4. 11. 2011.

- *Speciální letecké operace a příprava atentátu na Reinharda Heydricha*. Anlet pro učitele dějepisu, Praha, 24. 11. 2011.

Ivo PEJČOCH

- *Využití skafandrů pro překonávání železné opony*. Historická sekce Svazu českého potápění, Praha, 19. 3. 2011.
- *Politická persekuce příslušníků 1. čs. armádního sboru v SSSR*. Společnost Ludvíka Svobody, Praha, 18. 5. 2011.
- *Vývoj ručních zbraní*. 4.mechanizovaná brigáda Tábor, 12. 5. 2011.
- *Vojenské osoby jako kurýři západních zpravodajských služeb*. Technické muzeum Brno, 17.–18. 5. 2011.
- *Vojenská pomoc Státu Izrael*. Židovská obec České Budějovice, 11. 6. 2011.
- *Česká krajní pravice*. Filosofická fakulta UK, Praha, 1. 11. 2011.
- *Český fašismus*. Asociace učitelů dějepisu, Praha, 2. 11. 2011.
- *Potápěči na železné oponě*. Pražská pobočka Svazu českého potápění, Praha, 9. 11. 2011.

Jiří PLACHÝ

- *Akce „K“*. Seminář u příležitosti budování památníků obětem internace v Králíkách, Arcibiskupství pražské, 27. 4. 2011.
- *A Drop in the Ocean? – Czechoslovak Troops in the Middle East during WWII Tobruk 1941*. Tobruk 1941. 70. rocznica udziału Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich w obronie Tobruku ve Varšavě, 22.–23. 11. 2011.

Daniel POVOLNÝ

- *Vojenské tradice*. Vojenský útvar Klatovy, 21. 4. 2011.
- *StB a šifrování od počátku 50. do 70. let*. Mezinárodní konference: Tajemství šifer, Praha, 30. 5.–2. 6. 2011.
- *StB a nestandardní prolamování šifer v 50. a 60. letech*. Mezinárodní konference: Tajemství šifer, Praha, 30. 5.–2. 6. 2011.
- *Útok Německa na Sovětský svaz*. Oslavy k 70. výročí přepadení SSSR, Hrabyně, 22. 6. 2011.

- *Vojenské řešení pražského jara s přihlédnutím k hospodářským a sociálním aspektům*. Ústav hospodářských a sociálních dějin FFUK, Praha, léto 2011.
- *Situace na Severní Moravě v srpnu 1968*. Gymnázium Český Těšín, 25. 10. 2011.
- *Fotografie jako historický pramen, způsoby a možnosti badatelského využívání – Fotografie a Srpen 68*. Seminář k problematice audiovizuálních médií v paměťových institucích, I. část FOTOGRAFIE, Praha, 3. 11. 2011.
- *Perzekuce v armádě po roce 1948*. Gymnázium Benešov, 25. 11. 2011.

Jan SKRAMOUŠSKÝ

- *Československé pěchotní zbraně*. 4. mechanizovaná brigáda Tábor, 12. 5. 2011.

Eduard STEHLÍK

- *Češi v domácím a zahraničním odboji 1939-1945*. 42. mechanizovaný prapor, Tábor, 31. 1. 2011.
- *Čs. vojenský odboj v letech 1939-1945*. Velitelství 7. brigády, Hranice na Moravě, 28. 2. 2011.
- *Heydrichiáda a výsadky z Velké Británie*. 74. mechanizovaný prapor, Bučovice, 1. 3. 2011.
- *Úloha důstojníků v protinacistickém odboji 1939-1945*. 42. mechanizovaný prapor, Tábor, 12. 5. 2011.
- Vystoupení na mezinárodní konferenci Military History Conflict Study Group v Bělehradě, Srbsko, 23. – 26. 5. 2011.
- *Lidice a heydrichiáda*. Muzeum Děčín, 27. 6. 2011.
- *Lidice*. Beseda spolu se Zdeňkem Mahlerem. Videokonference Praha-Ostrava, 29. 6. 2011.
- *Heydrichiáda a výsadky z Velké Británie*. Ležáky, 9. 4. 2011.
- *Čs. výsadky z Velké Británie a jejich spolupráce s domácím odbojem*. Ležáky, 19. 6. 2011.
- *Vojenský domácí odboj 1939-1945 na Žambersku a jeho spolupráce s výsadbem Barium*. Muzeum v Žamberku, 21. 9. 2011.
- *Lidice a heydrichiáda*. Městské divadlo Rakovník (kompletní Střední průmyslová škola – 180 studentů), 27. 9. 2011.
- *Obrana národa*. VVP Libavá. 6. 10. 2011.

- *Czech Military Traditions*. Mezinárodní konference v Reichenau an der Rax, Rakousko, 16. 10. 2011.
- *Československý voják v protifašistickém boji*. Kurs pro vyšší důstojníky na Univerzitě obrany v Brně, 31. 10. 2011.
- *Lidice a heydrichiáda*. Muzeum Česká Lípa, 15. 12. 2011.
- *Vojenské tradice*. Vojenská akademie Vyškov, 19. 12. 2011.
- Série přednášek na téma druhého i prvního odboje s akreditací Ministerstva školství pořádaných ve spolupráci s Filozofickou fakultou, Památníkem Lidice a Kabinetem historie vězeňské služby pro učitele středních a základních škol (leden – listopad 2011).

Karel STRAKA

- *Edvard Beneš a obrana státu z cyklu podíl významných osobností na výstavbě čs. armády z let 1918–1939*. Kurz pro vyšší důstojníky na katedře celoživotního vzdělávání Univerzity obrany Brno.
- *Památník osvobození a jeho předchůdci z let 1918–1939*. Předvýjezdová příprava přidělců obrany MO ČR.
- *Vojenská situace Československé republiky v roce 1938*. Dům armády Tábor.
- *Československo a Francie 1914–1945*. Francouzský institut, Praha.

Jan ŠACH, st.

- *Císařská zbrojnice a historie Heeresmusea*, Schwarzenberský palác, červen 2011.

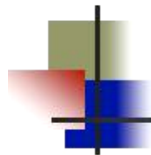
Jan ŠACH, ml.

- *Historické kořeny tradic AČR*. Aktivní zálohy AČR, VVP Libavá.

Prokop TOMEK

- *Reakce režimu na vysílání RFE*. Stimmen der Freiheit oder westliche Provokazion? Mezinárodní konference Mnichov, 28.-30. 4. 2011.
- *Letákové operace Svobodné Evropy pro Československo*. Konference Svobodně! Praha, Senát 5. 5. 2011.

- *Kurýři západních zpravodajských služeb a jejich způsoby přechodu státní hranice*. Seminář Ochrana státní hranice 1948-1955, Brno 17.-19. 5. 2011.
- *Způsoby spojení zahraničních agentů v Československu 1970-1990*. Konference Secret of Ciphers, Praha, 30. 5.-22. 6. 2011.
- *Amnesty International v Československu před rokem 1989* (s Jiřinou Šiklovou a Danou Němcovou). Panelová diskuse. FF UK Praha, 14. 4. 2011.
- Beseda s veterány II. světové války, 44. Imp Jindřichův Hradec. 26. 4. 2011.
- *ČSLA v roce 1989 a transformace v 90. letech*. Přednáška pro jihokorejské odborníky z North East Asia Security Institute. VHÚ Praha, 31. 10. 2011.
- *Recepce vysílání Rádía Svobodná Evropa v Československu a reakce komunistického režimu*. Katedra obecné lingvistiky FF UP Olomouc, 2. 11. 2011.
- *Recepce vysílání Rádía Svobodná Evropa v Československu a reakce komunistického režimu*. ZŠ Norbertov, Praha-Střešovice, 7. 11. 2011.
- Přednáška pro pobočku Masarykova demokratického hnutí Kopřivnice, 8. 11. 2011.
- *Listopad 1989*. Gymnázium Chotěboř, 15. 11. 2011.

8 PREZentační činnost VHÚ Praha

8.1 KALENDÁRIUM

- **15. 2. 2011:** Národní technické muzeum, *zahájení výstavy „Technika 20. století ve sbírkách Vojenského historického ústavu Praha“*.
- **17. 2. 2011:** Schwarzenberský palác, *zahájení výstavy VHÚ Praha „Císařská zbrojnice“*.
- **24. 2. 2011:** Armádní muzeum Žižkov, *zahájení výstavy expozice „Přísahali republice“*.
- **14. 3. 2011:** Generální štáb AČR, *zahájení výstavy k 12. výročí vstupu ČR do NATO*.
- **30. 4. 2011:** Letecké muzeum Kbely, *slavnostní zahájení muzejní sezóny*.
- **8. 5. 2011:** Národní památník na Vítkově, *uložení schránky na prsti z významných bojišť do Hrobu neznámého vojína*.
- **9. 5. 2011:** Generální štáb AČR, *zahájení výstavy „Válečný plakát“*.
- **21. 5. 2011:** Vojenské technické muzeum Lešany, *slavnostní zahájení muzejní sezóny – „Ženijní den“*.
- **11. 6. 2011:** Armádní muzeum Žižkov a Letecké muzeum Kbely, *Pražská muzejní noc*.
- **22. – 23. 6. 2011:** Moskevské ústřední výstaviště Manéž, *české expozice k příležitosti 70. výročí napadení Sovětského svazu Německem na výstavě Memorial 2011*.
- **25. 6. 2011:** Milovice, *pořádání výstavy „20 let od odchodu sovětských okupačních vojsk v rámci slavnosti Sbohem armádo!“*
- **27. 6. - 28. 6. 2011:** Černínský palác, *mezinárodní konference „Evropa-sjednocená a svobodná? Dvě desetiletí od rozpuštění Varšavské smlouvy“*.
- **27. 6. 2011:** Valdštejnská zahrada, *vernisáž výstavy „Bratrské objetí. Varšavská smlouva a její rozpuštění 1955 – 1991“*.
- **29. 6. 2011:** Generální štáb AČR, *zahájení výstavy ke Dni ozbrojených sil*.
- **30. 6. – 15. 7. 2011:** České centrum Mnichov, *putovní výstava „Hlasy svobody. Rádio Svobodná Evropa v době studené války“*. Výstava

dále putovala do českého centra Budapešť (17.7. – 24. 8. 2011) a Kostnice (1. 8. 2011 – 15. 9. 2011).

- **1. 8. 2011:** Oblastní muzeum v ruské Permi, *vernisáž putovní výstavy „Československé legie v Rusku v letech 1914–1920“*. Výstava dále putovala do dalších ruských měst, do Kunguru, Krasnojarska a Kanska.
- **27. 8. 2011:** Vojenské technické muzeum Lešany, *9. ročník Tankového dne*.
- **7. 10. 2012:** Generální štáb AČR, *zahájení výstavy Dukla Dunkerque*.
- **28. 10. 2011:** Národní památník na Vítkově, *prezident republiky udělil památníku na Vítkově v rámci oslav vzniku samostatného státu bojové prapory, které navrhla Komise vojenských tradic a symboliky*.
- **28. 10. 2011:** Písecká brána - Hradčany, *zahájení výstavy „Plakáty pro republiku“*.
- **8.11. 2011:** Generální štáb AČR, *zahájení výstavy ke dni válečných veteránů „Od legií po současné mise“*.
- **29. 12. 2011:** Nehvizdy, *vzpomínková akce k výročí výsadku Jana Kubiše a Josefa Gabčíka*.

8.2 NÁVŠTĚVNOST

- **Celková návštěvnost v roce 2011**

Vojenské technické muzeum Lešany	129 300
Letecké muzeum Kbely	63 234
Armádní muzeum Žižkov	48 896

- **Speciálně doprovodné programy ke stálým expozicím VHÚ Praha**

Speciálně doprovodných programů pořádaných v muzeích VHÚ Praha se zúčastnilo celkem 4 681 osob ve 166 skupinách, z toho:

Pro děti a mládež	131
Pro vojáky z povolání	13
Pro seniory	10
Pro zdravotně handicapované	12

8.3 ARMÁDNÍ MUZEUM ŽIŽKOV

V budově patřící do komplexu původního Památníku osvobození na úpatí Vítkova je situováno Armádní muzeum Žižkov. V současnosti jeho expozice prezentují ve třech sálech historii československé armády a odboje od počátku 1. světové války až do konce 2. světové války. Ve foyer muzea je od roku 2011 nově umístěná expozice "Přísahali republice" věnována třetímu odboji.

Expozice v žižkovském muzeu byla v meziválečném období dělena do pěti časových úseků: 1) od léta 1914 do konce roku 1915, 2) rok 1916 a zima 1916-1917, 3) od jara 1917 do jara 1918, 4) od jara 1918 do vzniku Československa, resp. do uzavření příměří, 5) od vzniku státu do roku 1920, do návratu posledních transportů československých legionářů.

Za nacistické okupace, v září 1939, zabralo celý areál Památníku osvobození gestapo a vzniklo oddělení pro zřízení německého Vojenského muzea (Heeresmuseum Prag) a to v rámci tzv. Kriegswissenschaftliche Verbindungsstelle. Ta spravovala muzejní, archivní i knihovní záležitosti. Muzejní exponáty ze Žižkova a Karlína přestěhovali Němci do Schwarzenberského paláce na Hradčanech, kde bylo od roku 1940 budováno německé Vojenské muzeum.

Po válce bylo zřízeno Muzeum Památníku osvobození. Toto muzeum se zaměřilo na I. i II. odboj a bylo rozděleno na dvě základní části: na období 1914-1918 a úsek let 1939-1945.

Po změně režimu, v únoru 1948, byly dosavadní expozice Památníku osvobození v rozporu s komunistickou ideologií a jejím pohledem na legionářskou tradici. Proto se již záhy nové vedení ústavu rozhodlo muzeum uzavřít a zásadně přeinstalovat "nevyhovující" expozice. V roce 1951 se uskutečnila výstava "30 let Komunistické strany Československa". Po této výstavě se muzeum pro veřejnost opět uzavřelo a svůj další provoz obnovilo až v roce 1954 pod novým názvem Muzeum Československé armády.

Po pádu komunistické moci v listopadu 1989 se muzeum na Žižkově mění na Muzeum odboje a České armády, nyní nese název Armádní muzeum Žižkov.

8.3.1 Stálá expozice

Stálá expozice Armádního muzea Žižkov se nachází ve foyer budovy a třech výstavních sálech. Čtvrtý sál Armádního muzea je vyčleněn pro pořádání příležitostných výstav.

Sál 1914 - 1918

Je věnován I. čs. vojenskému odboji a období 1. světové války, která výrazně změnila politickou mapu Evropy, včetně zřízení samostatného československého státu, jedné z tzv. nástupnických zemí po rozpadu rakousko-uherské monarchie.

Sál 1918 - 1939

Soustřeďuje se na muzejní zmapování historického vývoje armády meziválečného Československa. Hned po svém vzniku musel nový stát čelit odstředivým snahám některých významných národnostních menšin, odvolávajících se na právo sebeurčení. Sál je zakončen exponáty z let 1938 a 1939, kdy došlo k narušení státní integrity a posléze k postupnému zániku československé státnosti.

Sál 1939 - 1945

Sál je věnován II. československému vojenskému odboji a 2. světové válce, účasti Čechů a Slováků ve vojenských operacích na všech frontách tohoto dosud nejkrvavějšího válečného konfliktu, v domácím odboji a na dalších akcích, které měly za cíl obnovení čs. státní samostatnosti.

Expozice „Přisahali republice“

Ve čtvrtek 24. února 2011 byla ve foyer Armádního muzea Žižkov slavnostně otevřena expozice „Přisahali republice“, věnovaná bratrům Mašínům a Milanu Paumerovi. Vůbec poprvé jsou zde ukázány osobní věci těchto tří mužů, kteří se v roce 1953 za dramatických okolností probbojovali z komunistického Československa na západ do Berlína.

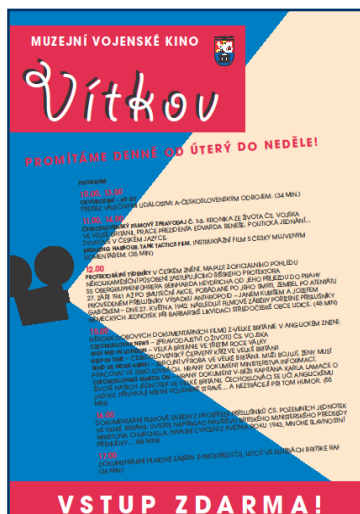
Stálá výstava III. odboje, ne náhodou tvoří logické pokračování expozice odboje v letech 2. světové války. Právě celá řada hrdinů 2. světové války skončila po roce 1948 na popravištích či v komunistických kriminálech. Expozice, připravená Eduardem Stehlíkem, prodělala celou reinstalaci a díky darům a zápůjčkám byla doplněna o množství unikátních exponátů. Poprvé je tak možné spatřit v České republice osobní předměty bratrů Mašínů, zejména z období jejich služby v americké armádě.

Vystaveno je oblečení, medaile, nášivky a mnohé další. Zcela raritní je rovněž soubor věcí z pozůstalosti Milana Paumera, jenž se stal díky daru rodiny významným přírůstkem sbírek VHÚ Praha.

Dle autora je nejceněnější kulka, kterou byl při střetu na území východního Německa Milan Paumer postřelen. I s tímto zraněním se mu však podařilo dostat se do západního sektoru Berlína. Teprve tam mu kulku z břicha vyndali. Vystavena je i peněženka, kterou kulka prošla a zbrzdila ji. Mezi další exponáty patří medaile Za chrabrost, kterou Mašínové dostali v roce 1945 z rukou tehdejšího prezidenta dr. Edvarda Beneše za „osobní statečnost v době války“. Vedle fotografií a dokumentů jsou zde další předměty, které se váží k činnosti bratří Mašínů a Milana Paumera v americké armádě. Do armády vstoupili všichni tři v roce 1954, odešli z ní o pět let později. Jsou zde například nášivky jednotek, v nichž sloužili. V některých případech jde o ojedinělé kusy, které jsou i v USA ceněny.

Expozice III. odboje "přisahali republice" zaujímá v Armádním muzeu Žižkov prostor v ústřední části budovy, jsou zde vedle vitrín umístěny i historické prapory a celému prostoru dominuje busta prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka.

Muzejní vojenské kino „Vítkov“

V únoru 2011 znovu obnovilo svou činnost Muzejní vojenské kino "Vítkov", ve kterém je možné shlédnout některé unikátní snímky s vojenskou tematikou. Kinosál najdou návštěvníci v budově Armádního muzea Žižkov v přízemí, uprostřed výstavního sálu určeného pro dočasné výstavy. Sál pojme dvacet diváků, kteří mohou usednout do pohodlných polstrovaných sedaček. Další diváci mohou stát ještě v místech podélně.

Sál je nyní vybaven kvalitní projekční technikou, která umožňuje „promítat“ snímky převedené do digitální podoby. Filmy jsou v sále uváděny podle tematického zaměření. Promítání je rozděleno na dopolední a odpolední, dopoledne se promítá od 11 do 13 hodin, odpolední promítání začíná ve 15 hodin a končí v 17 hodin.

Sbírka VHÚ Praha, ze které je možné pro promítání v sále vybírat, je nepřeborná. Sestává z původní filmové sbírky budované od roku 1945 a sbírky Československého armádního filmu. Jedná se o jednu z nejlepších

filmových sbírek na území České republiky. VHÚ Praha tak disponuje vojenskými a dalšími filmy ze všech období historie Československa a České republiky. Ty filmy, které jsou už převedeny z filmového pásu do digitální podoby, také mohou být uvedeny v žižkovském sále.

8.3.2 Projekt malých výstav

V roce 2011 započal VHÚ Praha na půdě Armádního muzea Žižkov projekt „malých výstav“. Některé sbírkové předměty VHÚ Praha je z tematických důvodů obtížné vystavit v rámci velkých výstav. Je ovšem škoda je před veřejností skrývat. Právě proto byla ve VHÚ Praha vytvořena koncepce tzv. malých výstav, pro něž je vyhrazen prostor v přízemí Armádního muzea na Žižkově.

„Malé výstavy“ jsou k vidění v přízemí žižkovské budovy, vpravo za vchodovými dveřmi u východu z hlavní expozice. Jsou zde instalovány tři vitríny, ve dvou základních se během roku vystřídalo několik výstav. Tou první byl projekt k 20. výročí znovuoobnovení Vojenské policie. Byly zde představeny některé předměty, výstroj i výzbroj, nástroje a pomůcky, které při své práci Vojenská policie používá. Expozice Vojenské policie nebyla příliš velká, ale návštěvníky na první pohled zaujala tím, že tu byl například vystaven vycpaný služební pes.

Do budoucna se počítá s tím, že do jedné ze tří vitrín budou umísťovány například předměty získané do sbírek VHÚ Praha v poslední době. Také tu mohou být představeny některé jednotlivé exponáty, pro které se obtížněji hledá umístění v rámci velkých výstav. Typickým příkladem mohou být solitérní kusy typu japonské či australské uniformy z doby 2. světové války.

Dalším inovovaným výstavním prostorem jsou vitríny umístěné podél stěn žižkovského kinosálu. Sál se nachází v prostoru určeném pro velké výstavy, rovněž v přízemí. Vitríny byly od jara 2011 využívány pro prezentaci specifických témat a menších sbírkových předmětů. Vitríny nemají přílišnou hloubku, proto jsou vhodné především pro prezentaci dokumentů či fotografií. Mohou zde být ale také umístěna například mnohá vyznamenání, která tvoří důležitou součást sbírek VHÚ Praha.

V roce 2011 se dalším tématem pro projekt malých výstav stalo působení Armády České republiky v Kosovu, kde čeští vojáci v říjnu 2011 ukončili svou dvanáctiletou činnost. Poslední vlakový transport české vojenské techniky vyjel z kosovské stanice Grlica 28. října 2011. Tím skončila dosud nejdelší mírová a humanitární mise Armády ČR, která začala v létě roku 1999. Celkem se ve službě na území Kosova v silách KFOR vystřídal čtyři průzkumné roty, pět česko-slovenských praporů a šestnáct česko-slovenských a českých kontingentů. Posledními jednotkami Armády ČR v silách KFOR byla dvě Úkolová uskupení AČR.

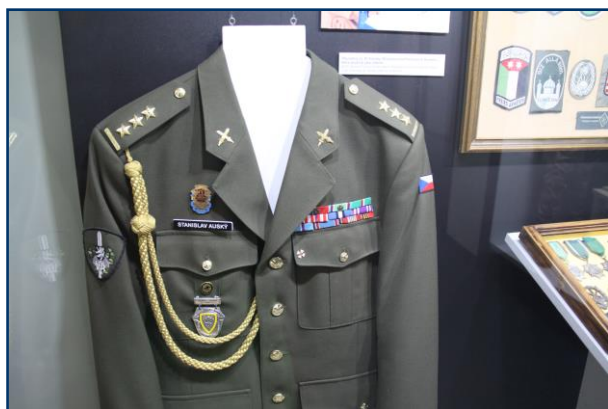

V rámci projektu „Vojenští historici v misích“ získal VHÚ Praha z Kosovské mise značné množství předmětů i dokumentů, které by měly zachytit tuto důležitou kapitolu v historii Armády ČR. A právě některé z těchto artefaktů jsou k vidění ve výstavních prostorách v přízemí Armádního muzea Žižkov. Samozřejmě jsou zde zbraně, které vojáci ve své službě používali. Nechybí znak KFOR z tribuny, která stála u nástupiště, je zde i stůl z tamní ošetrovny. Vystaveno je také oblečení: ať už je to stejnokroj Kosovského ochranného sboru nebo stejnokroj desátníka Armády ČR. K vidění je i čepice kosovských gerilových jednotek UÇK. Návštěvník si může prohlédnout i některé sportovní poháry z fotbalových či volejbalových soutěží, kterých se čeští vojáci zúčastnili. A na dokreslení života v Kosovu je tu třeba i jedna malá papírová stolní hra.

V roce 2011 získal VHÚ Praha do svých sbírek i pozůstalost po plukovníku Stanislavu A. Auském, jenž mapoval historii protistalinských vojsk i kozáctva. V roce 2011 se v rámci projektu instalovala malá výstava, která prezentovala určitou část získaných předmětů.

Stanislav A. Auský (1922-2010) je veřejnosti znám jako autor několika publikací s historickou a vojenskou tematikou, které v Česku vyšly po roce 1989. O životních křížovkách této pozoruhodné osobnosti však veřejnost příliš neví. Tento dluh částečně vyrovnává právě malá expozice, která je umístěna až do roku 2012 v prostorách Armádního muzea na Žižkově. Je zde k vidění například soubor nášivek východních dobrovolckých jednotek německé branné moci z doby 2. světové války, stejně tak je možné prohlédnout si soubor odznaků a vyznamenání, které měl Auský ve své sbírce. VHÚ Praha od Auského rodiny získalo i knihovnu, která čítá na tisíc svazků se slovanskou a vojenskou tematikou.

Stanislav A. Auský pocházel z rodiny československého důstojníka a legionáře, narodil se v roce 1922 na Slovensku a do roku 1938 žil v Mukačevu na Podkarpatské Rusi. Po násilném odtržení nejvýchodnějšího území republiky v roce 1939 byl evakuován do Čech. V květnu 1945 se stal průvodcem průzkumné čety 2. pluku 1. divize Ruské osvobozené armády generála Vlasova. S ní se účastnil bojů proti německým okupantům v Praze a zažil ústup divize na západ. Setkání s ruskými a protistalinskými vojáky v roce 1945 jej silně ovlivnilo a také nasměrovalo jeho další zájem.

Po osvobození studoval Filozofickou fakultu, po dvou semestrech byl povolán do Vojenské akademie v Hranicích a v roce 1947 vyřazen jako poručík pěchoty čs. armády. Následujícího roku obdržel velitelskou výstrahu, protože „nenašel kladný poměr k lidově demokratickému zřízení“. V říjnu 1951 byl vojenským soudem degradován a propuštěn z armády, v dubnu 1953 byl zatčen a odsouzen k dvanácti letům trestu za velezradu a špionáž. Při amnestii roku 1960 byl podmíněčně propuštěn. V srpnu 1968 opustil republiku, získal politický azyl v USA a působil v Novém Mexiku. V exilu se Auský setkával s někdejšími příslušníky ruských protibolševických armád. Dlouhodobě se věnoval historii a sběru předmětů ruských a ukrajinských dobrovolných skupin, zejména kozáků. Na toto téma také publikoval několik knih – "Vojska generála Vlasova v Čechách" (poprvé v exilu 1980, v Česku 1992 a 1996), "Kozáci" (1999), "Dobrovolníci, evropská politika a druhá světová válka" (2002), "Kozáctvo: Poslední nástup a zánik" (2003). Po roce 1990 žil trvale v Praze, zemřel v roce 2010.

8.3.3 Akce pro veřejnost

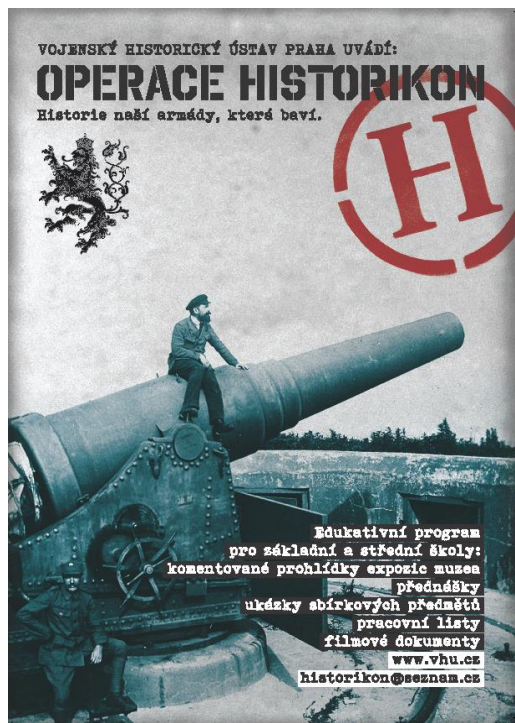

V sobotu 19. června 2011 se uskutečnil již osmý ročník Pražské muzejní noci ve více než šesti desítkách muzejních a výstavních prostorách v Praze. Speciální program připravilo i Armádní muzeum Žižkov, které svým návštěvníkům nabídlo výstavu „1945 – konec války v Čechách“. Tuto výstavu mohli návštěvníci výjimečně každou hodinu absolvovat s výkladem a komentářem historika. K vidění byla i výstava „20 let Vojenské policie“.

Doprovodný program obstarala atraktivní dětská střelnice, na níž si mohly děti vyzkoušet svoji dobrou mušku při střelbě. Druhým bodem programu byla přehlídka některých „ostrých“ zbraní pod názvem - S puškou v ruce. Zde si mohli návštěvníci vzít do ruky střelné zbraně, ale také přilby, masky, neprůstřelné vesty atd.

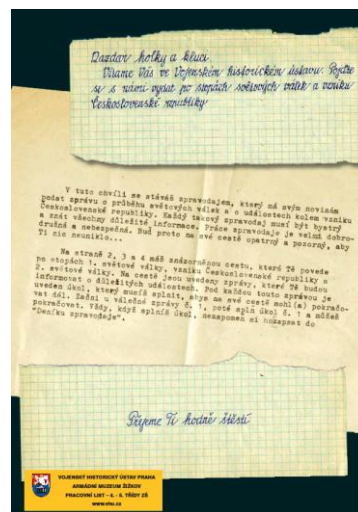
8.3.4 Edukativní program - Operace Historikon

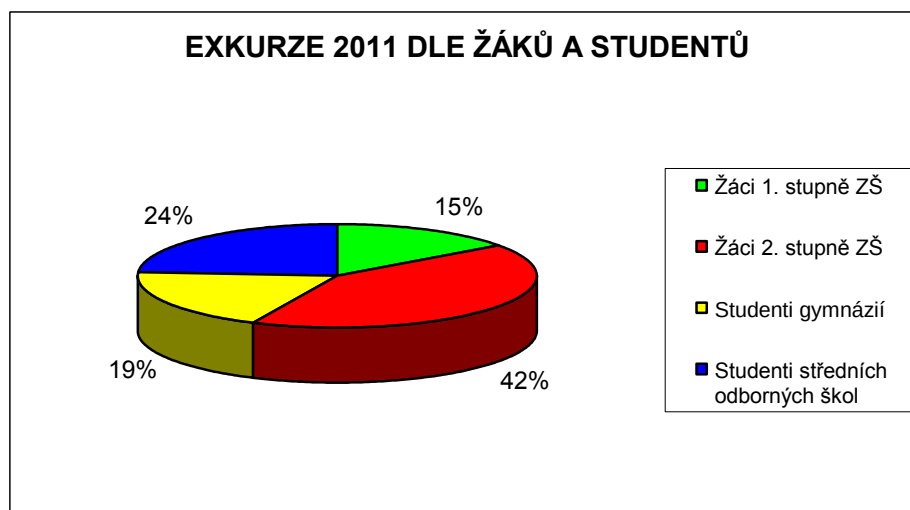
V roce 2011 se na půdě Armádního muzea Žižkov začal plně realizovat edukativní projekt VHÚ Praha „Operace Historikon“ určený pro žáky základních a studenty škol středních. VHÚ Praha začal tento projekt připravovat ve spolupráci s pražskými učiteli dějepisu a vlastivědy již od ledna 2010. Cílem přípravné fáze projektu bylo vytvořit ucelenou koncepci programu, který zvýší zájem žáků a studentů o dějiny naší země a zároveň svou náplní přispěje a obohatí výuku dějin dvacátého století na školách. Náplň a konečná podoba projektu byla dokončena v druhé polovině roku 2010, poté byl program pilotně testován s několika základními a středními školami. Po nezbytné pilotáži byly drobné nedostatky programu odstraněny a v roce 2011 začala jeho plná realizace.

Mezi hlavní pilíře edukativního programu patří komentované prohlídky expozic Armádního muzea Žižkov, které provádějí erudovaní zaměstnanci VHÚ Praha. Školám jsou také nabízeny pracovní listy, které byly vytvořeny ke všem výstavním sálům pro různé věkové kategorie. Další podstatnou součástí programu jsou přednášky k expozicím Armádního muzea Žižkov. Každá škola si může před svou návštěvou vybrat z třinácti nabízených tematických okruhů týkajících se historického období 1914 – 1945. Mimo to je nabízena i přednáška vztahující se k historii armády ČR.

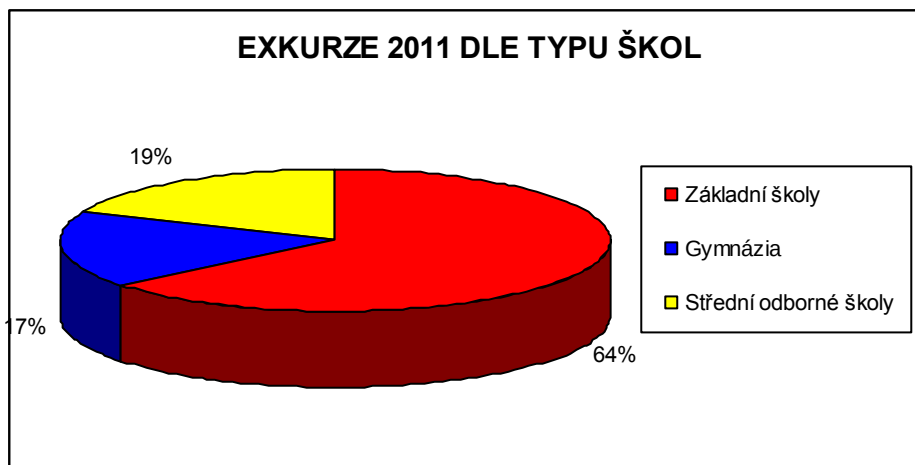

Titulní strany vybraných pracovních listů

Od ledna do prosince 2011 absolvovalo edukativní program „Operace Historikon“ celkem 2 014 žáků základních škol, studentů gymnázií a středních odborných škol. Vyjádřeno v absolutních hodnotách: 301 žáků prvního stupně ZŠ, 851 žáků druhého stupně ZŠ, 484 studentů středních odborných škol a 378 studentů gymnázií.

Celkový počet žáků a studentů, kteří navštívili Armádní muzeum Žižkov v roce 2011 je vyšší, v přehledu jsou započítáni jen ti žáci a studenti, jejichž pedagogové projevíli zájem o komentované prohlídky expozic muzea a pracovní listy a exkurzi si dopředu objednali na oddělení pro komunikaci s veřejností VHÚ Praha.

Poznámka: Některé školy navštívily v roce 2011 Armádní muzeum Žižkov opakovaně, nejsou tedy do statistiky započítány dvakrát či vícekrát.

V roce 2011 se edukativního programu „Operace Historikon“ zúčastnilo celkem 65 škol: 42 základních škol, 11 gymnázií a 12 středních odborných škol (zejména obchodní akademie a střední průmyslové školy).

Co se týče výstavních sálů, které školy navštěvují, nejčastější zájem je o komentované prohlídky expozic světových válek. Z 99% mají pedagogové zájem i o pracovní listy.

Kapitolu o edukativním projektu „Operace Historikon“ doplňujeme o reference pedagogů, kteří se spolu se svými třídami programu zúčastnili:

„V říjnu 2010 jsem se zúčastnila semináře pro učitele dějepisu ve VHÚ Praha. Při této příležitosti nám byly nabídnuty komentované prohlídky pro studenty doplněné pracovními listy. Tato myšlenka se mi zalíbila, tak jsem se rozhodla této nabídce využít a trochu tím oživit výuku dějin 20. století. Naše první návštěva se uskutečnila v listopadu 2010 a od té doby chodím se svými studenty do Armádního muzea opakovaně. Využívám prohlídky expozice 1. a 2. světové války k doplnění znalostí a završení procesu výuky těchto tématických celků ve 3. ročnících ekonomického lycea. Návštěvu expozice volím bezprostředně poté, co jsme látku probrali ve škole a studenti ji mají ještě v živé paměti. Komentovaná prohlídka je tak významným přínosem k rozšíření jejich znalostí a doufám, že alespoň v některých případech, probudí

hlubší zájem o historii českého národa a projevy jeho vlastenectví. Je to sice fráze, ale chce se mi ji použít: „ Je třeba poznat historii, abychom dokázali pochopit současnost.“ Přínosem pro nás je rovněž práce s pracovními listy, které nutí studenty k samostatnému hledání informací ve vitrínách. I přitom se dá narazit na ledacos zajímavého, co by třeba při běžné prohlídce uniklo naší pozornosti. A nádavkem si mohu ohodnotit znalosti studentů podle jejich reakcí během prohlídky i podle výsledků práce s pracovními listy. Je to pro mne příležitost k takové „bezbolestné“ klasifikaci. Závěrem bych chtěla poděkovat za vstřícnost pracovníkům muzea, kteří se podílejí na organizaci našich návštěv a průvodcům za kvalifikovaný a přitažlivý výklad.“

Mgr. Milena Kotašová, Obchodní akademie a ekonomické lyceum, Praha 4

„V roce 2011 jsem v rámci Letní školy historie navštívila Armádní muzeum Žižkov. Zaujala mě nabídka prohlídky expozice s průvodcem a vyplňování pracovních listů žáky. Hned v září jsem s žáky 9. ročníku svůj nápad realizovala. Rozhodla jsem se pro program 1. světová válka. Důvodem byla skutečnost, že vše žáci uvidí na vlastní oči - uniformy, zbraně - a uslyší odborníka. Vyplňování pracovních listů je bude nutit k pozornosti a také k orientaci v prostoru a vyhledávání odpovědí. Moje předpoklady se naplnily. Sama jsem byla mile překvapena zájmem žáků, proto jsme pokračovali už samostatně do expozice 2. světová válka. Žáky zaujaly zejména vitríny s maketami bojů, které jim usnadnily orientaci. Po návratu do školy jsem připravila pro žáky několik otázek jako zpětnou vazbu. Exkurze byla hodnocena kladně, žáci se dozvěděli nové informace, lépe se v učivu orientují, mnohé věci si na místě ujasnili. Pozitivní reakce žáků přispěla k tomu, že jsem se letos počátkem října vypravila na stejnou exkurzi s dalším 9. ročníkem. Opět jsme byli spokojeni, dokonce i naši dva hyperaktivní žáci zapomněli na to, že jsou hyperaktivní a pozorně vše sledovali. Děkuji touto cestou pracovníkům muzea za čas, který nám věnovali i za to, že nám tuto exkurzi umožnili, a to zdarma.“

Mgr. Zdeňka Havlíčková, ZŠ Dolní Dobrouč

„Začátkem listopadu roku 2011 jsem s žáky 1. a 3. ročníku v rámci vlastivědného kroužku navštívila Armádní muzeum na Žižkově. Předem jsem písemně požádala zaměstnankyni AM, Mgr. Petru Formánkovou o možnost komentované prohlídky. Netrvalo dlouho a záhy jsme se domluvily na pevném datu návštěvy. Průvodcem se nám stal pan PhDr. Jan B.Uhlíř, Ph.D., který nádherným jazykem děti uvedl do přetěžkého období obou světových válek. Po celé dvě hodiny děti velmi bedlivě naslouchaly a s úžasem se zajímaly o vystavené exponáty. Pan

dr. Uhlíř dokázal tak malým dětem na všechny jejich dotazy s nesmírným pochopením trpělivě odpovídat. Po prohlídce muzea nás čekalo další milé překvapení - děti obdržely pexesa, záložky a fotografie - vše s vojenskou tematikou. Chtěla bych touto cestou ještě jednou mnohokrát poděkovat za odborný výklad, za dárky a vstřícnost, kterou nám pracovníci AM po celý čas naší návštěvy projevovali.“

Milada Kocianová, ZŠ Norbertov, Praha 6 - Střešovice

„ZŠ Tusarova se účastnila výukové přednášky již několikrát. S programem a výkladem byla naše škola velmi spokojena. Návštěva VHÚ výborně doplnila výuku dějepisu v devátém ročníku a rovněž seznámila, zábavnou formou, žáky dějepisného semináře s historií Československa. Vřele doporučujeme všem školám.“

Bc. Karin Houdová, ZŠ Tusarova, Praha 7

„Armádní muzeum Žižkov navštěvuje naše škola většinou se studenty maturitních ročníků nebo v rámci Historického semináře určeného pro zájemce o dějiny. Události 20. století probíráme většinou právě v posledním ročníku. Expozice první a druhé světové války a odboje Čechů a Slováků je velmi vhodným doplněním středoškolského učiva, studenti mají možnost získat konkrétní poznatky, popř. ověřit své vědomosti. V této souvislosti je nutné ocenit především zasvěcený odborný výklad i možnost „osahat si“ některé exponáty (zbraně, uniformy, vyznamenání atd.). Přístup pracovníků muzea byl vždy velmi vstřícný, ochotně vyhověli našim případným požadavkům a také nás informovali o dalších aktivitách (nové expozice, soutěže, projekty).“

PaedDr. Jan Jech, Gymnázium Karla Sladkovského, Praha 3

„Jako vyučující dějepisu na střední odborné škole rád využívám nabídky a služeb Armádního muzea. Již druhým rokem mají studenti 2. ročníku naší školy možnost seznámit se s prostředím a expozicí, která se vztahuje k významným okamžikům historie našeho národa ve 20. století. Díky řadě zajímavých exponátů a poskytnutého odborného výkladu je návštěva muzea vítaným zpestřením, ale i pomocí při putování po cestě poznávání. Oceňuji vstřícný přístup při zařizování návštěvních termínů, odborné provádění po expozici, nebo možnost využití pracovních listů. Pevně věřím, že slibný potenciál bude v případě možnosti dále pozitivně rozvíjen.“

Mgr. Miroslav Houska, Smíchovská střední průmyslová škola, Praha 5

„Expozice Armádního muzea Žižkov je bohatá a různorodá (zbraně, uniformy, vyznamenání, autentické dokumenty, fotografie). Prostory jsou oživeny atraktivními a nápaditými interiéry, scénickým osvětlením a audiovizuální technikou. Interaktivní expozice, v níž se propojují období 1. světové války, meziválečné období a období 2. světové války, nabízí jakýsi příběh, který osloví návštěvníky každé věkové kategorie. Žáky naší školy expozice velmi zaujala. V prostorách muzea se mohli volně pohybovat a během prohlídky plnili úkoly z pracovního listu. Vypracovávání úkolů jim nečinilo potíže a práce je celkem bavila.“

Mgr. Ivana Hošková, Gymnázium Týn nad Vltavou

8.3.5 Dotazníkové šetření Armádního muzea Žižkov

Na půdě Armádního muzea Žižkov probíhalo od 1. července 2010 do 30. června 2011 dotazníkové šetření, jehož cílem bylo zjistit, mimo demografické údaje návštěvníků, jak se respondenti o Armádním muzeu Žižkov dozvěděli, kolikrát muzeum navštívili a co je motivovalo k jeho návštěvě. Hlavním cílem bylo zjistit konkrétní zpětnou vazbu na revitalizované expozice Armádního muzea Žižkov a výsledná data využít při budování dalších výstavních prostor. Dotazníkové šetření bylo koncipováno a vycházelo jak z kvantitativní tak i kvalitativní metodologie.

Dotazníkového šetření se zúčastnili výhradně návštěvníci Armádního muzea Žižkov v celkovém počtu 276 respondentů (201 mužů a 75 žen), z toho 160 respondentů české národnosti a 116 cizinců. Metoda výběru zkoumaného vzorku nesplňovala podmínky pravděpodobnostního výběru, jednalo se o výběr náhodného typu.

O realizaci dotazníkového šetření informovali potencionální respondenty kustodi muzea. Instrukce pro vyplnění dotazníku byly srozumitelně uvedeny v jeho začátku spolu s účelem šetření, způsobem zpracování a využitím výsledných dat. Respondenti měli na vyplňování dotazníku neomezeně dlouhou dobu.

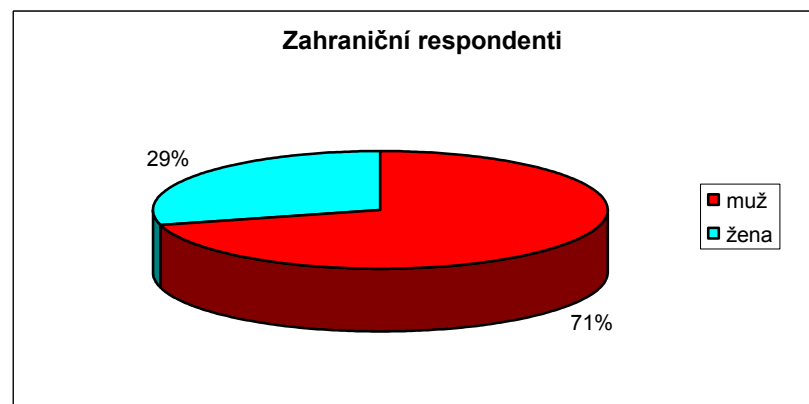
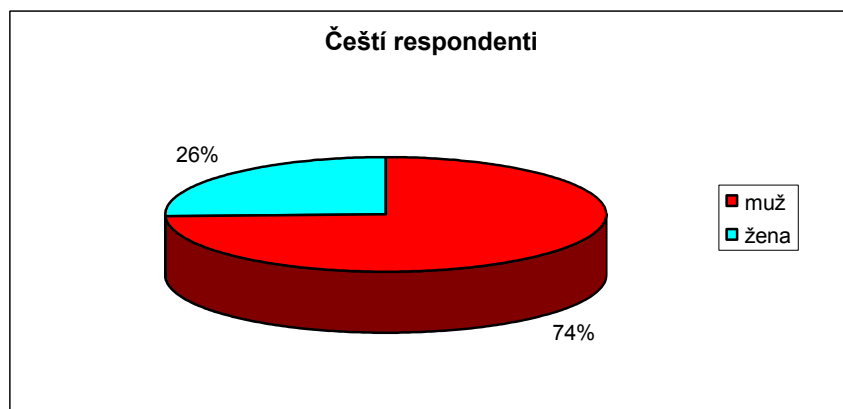
Jelikož bylo třeba řadu otázek zadat většímu počtu lidí, byl proto jako nástroj pro sběr dat zvolen dotazník, jehož bezesporou výhodou je úspora času, finančních prostředků a získaná data lze díky této metodě obvykle lépe kvantifikovat.

Dotazníkové šetření VHÚ Praha bylo realizováno prostřednictvím dvou základních metod. V případě deseti uzavřených otázek se jednalo o metodu několikanásobné nucené volby - respondent svou odpověď volil z několika předem stanovených možností. Druhou aplikovanou metodou byl systém otevřených odpovědí u čtyř otázek v dotazníku, u kterých měl respondent možnost širšího vyjádření bez předem daných kategorií pro výběr odpovědí. Tato metoda byla zvolena u těch typů otázek, kde bylo cílem zjistit co možná největší variabilitu odpovědí. Dotazníky byly respondentům předkládány jak v českém tak anglickém jazyce.

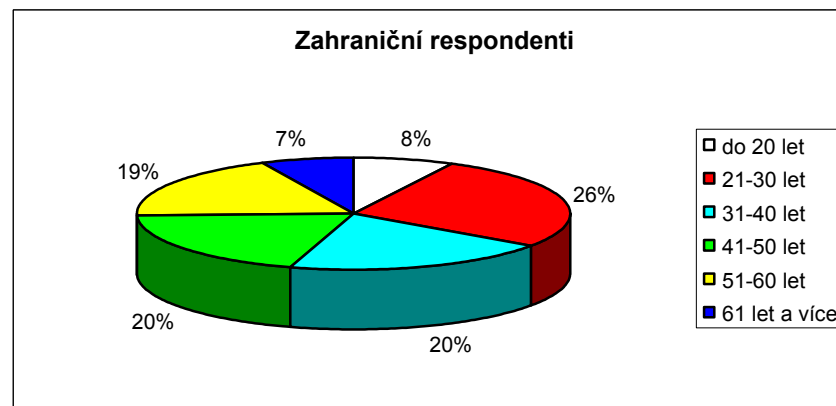
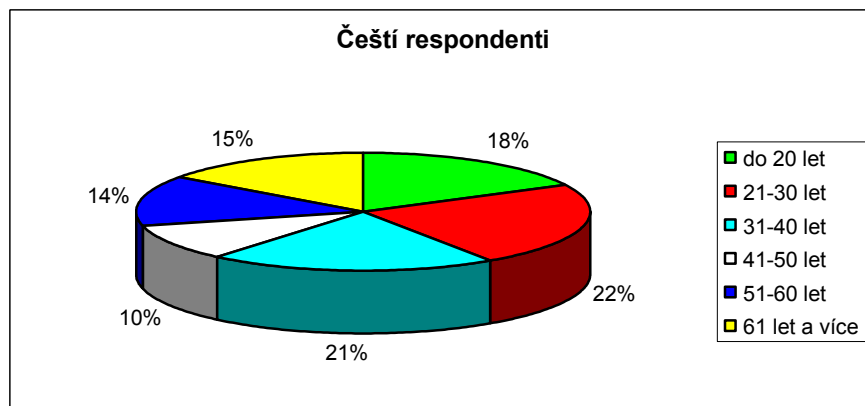
Před samotným zahájením šetření byla provedena se čtyřmi zaměstnanci VHÚ Praha pilotáž dotazníku. Hlavním cílem pilotáže bylo zjistit průměrnou dobu vyplnění dotazníku a odhalit případné nedostatky či nejasnosti ve znění otázek. Pilotáží se ukázalo, že průměrná doba vyplnění dotazníku je deset minut. Na základě pilotáže došlo k mírné redukci otázek a k nepatrným změnám v jejich znění.

Vzhledem k vysoké míře variability odpovědí u otevřených otázek prezentujeme jen vybrané kvantitativní výsledky šetření v podobě koláčových či sloupcových grafů. Kvantitativní data jsou vyjádřena buď v procentech nebo počtem jednotlivých odpovědí respondentů.

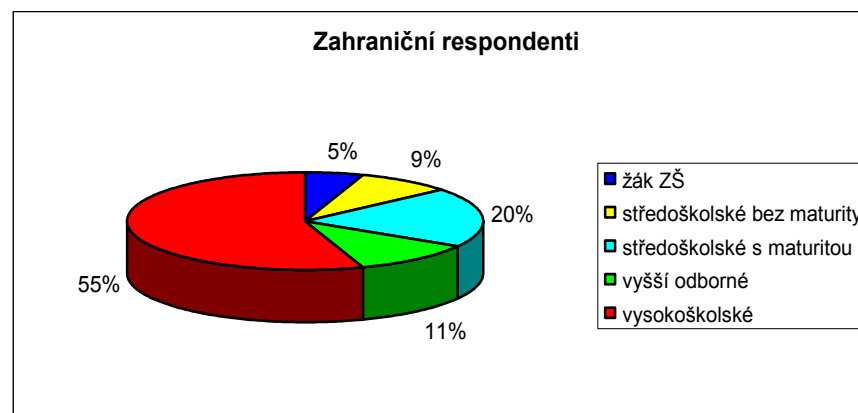
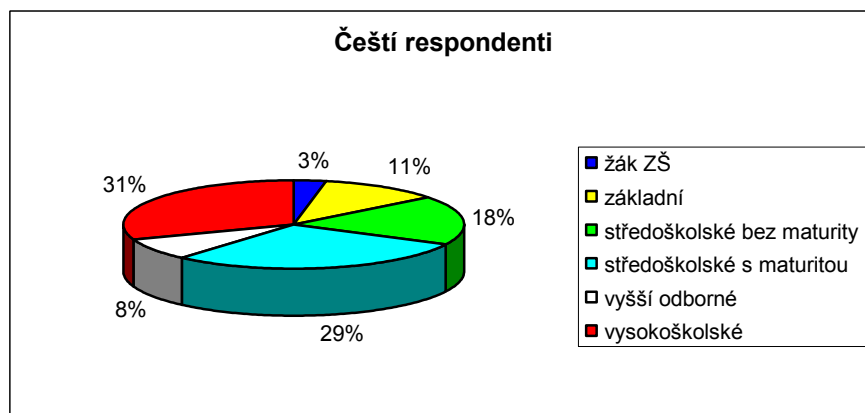
- **Pohlaví respondentů**

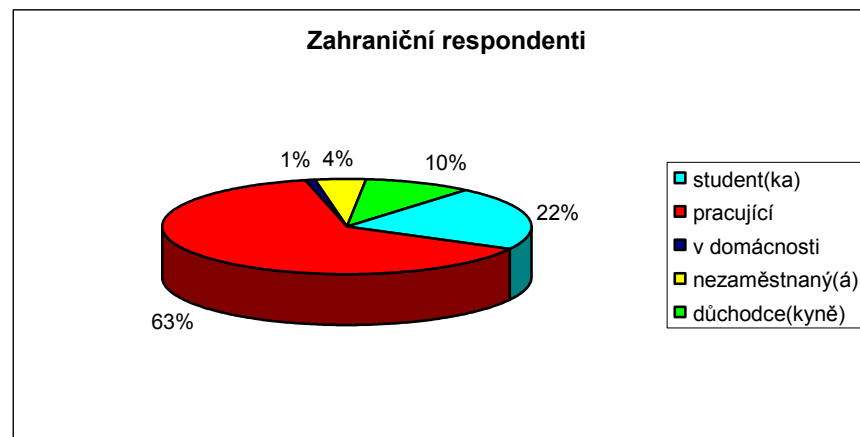
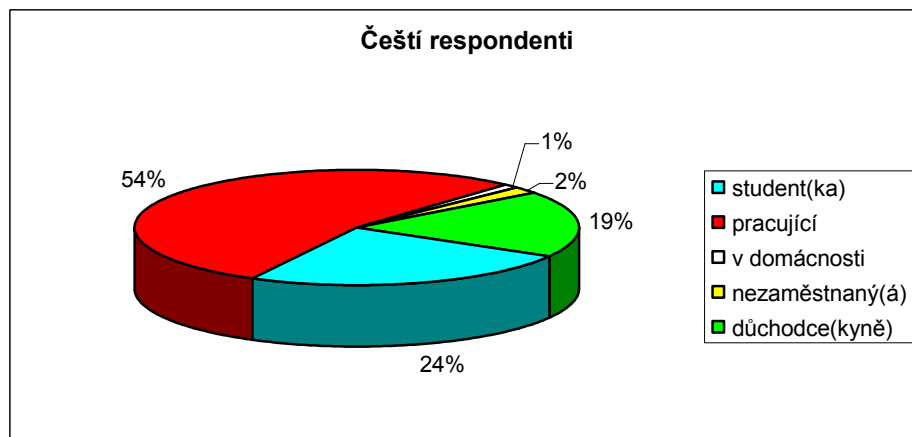
- **Věk respondentů**

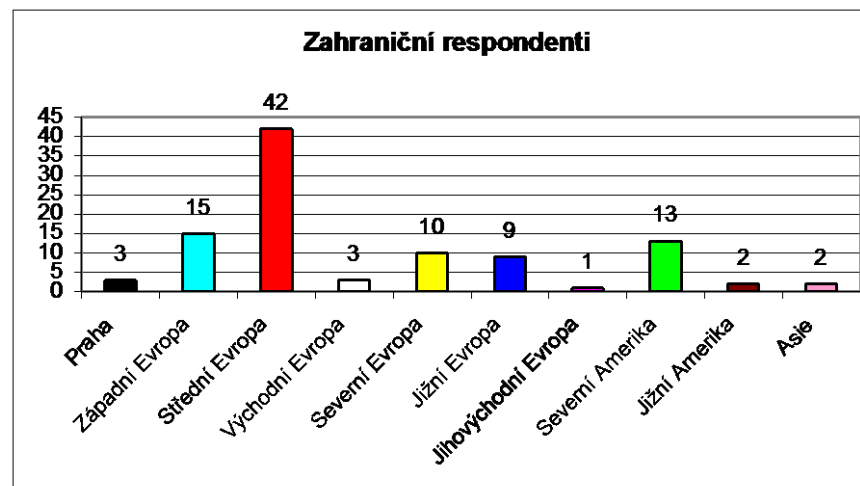
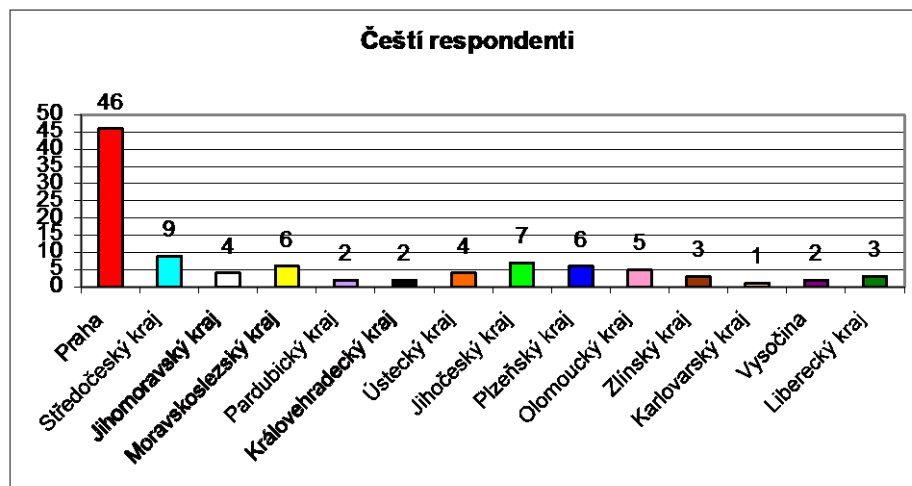
- **Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů**

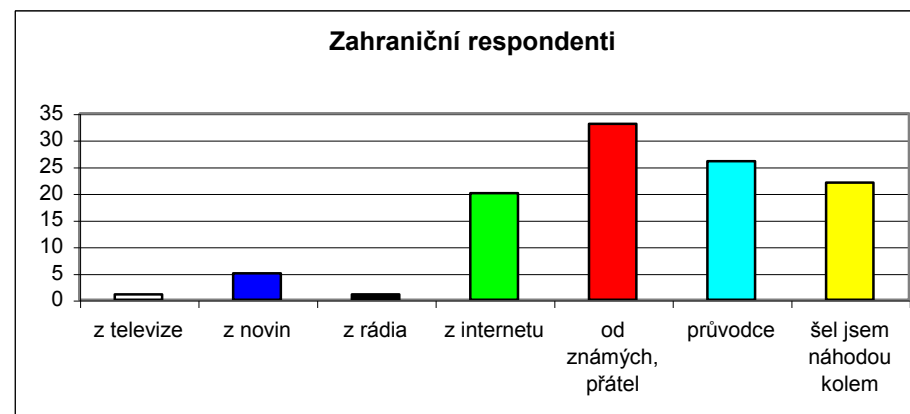
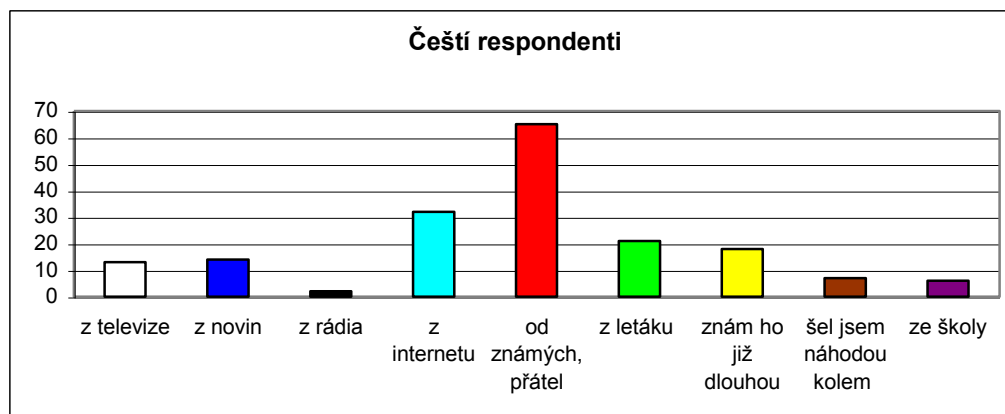
- Sociální status respondentů**

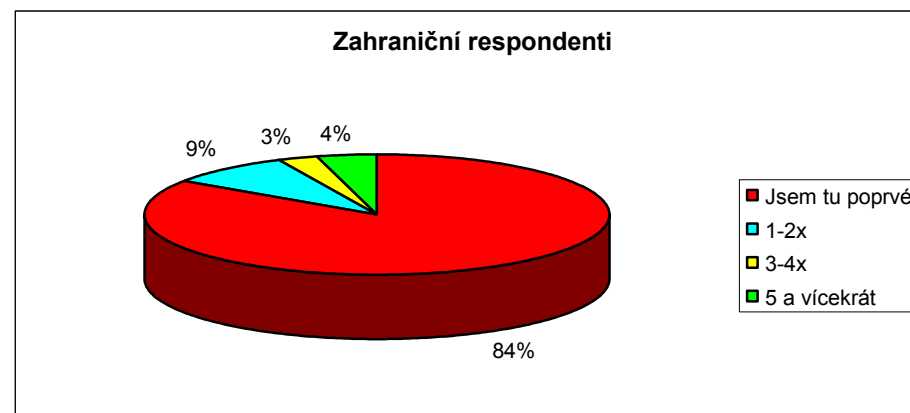
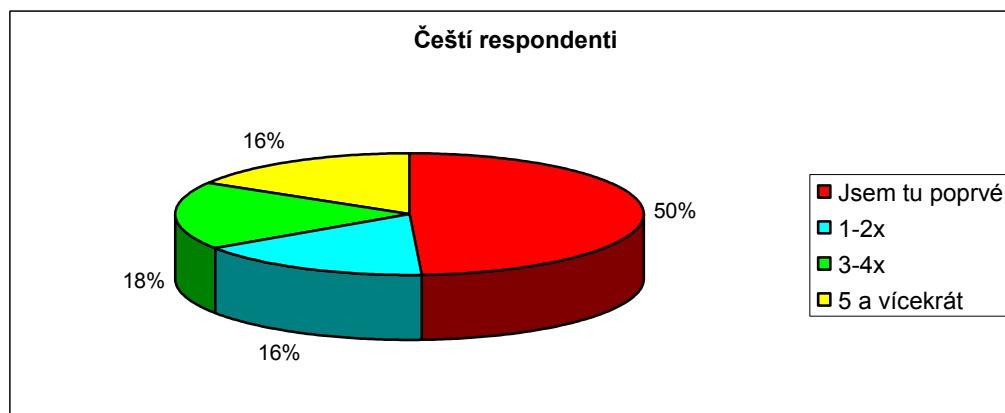
- Místo bydliště respondentů**

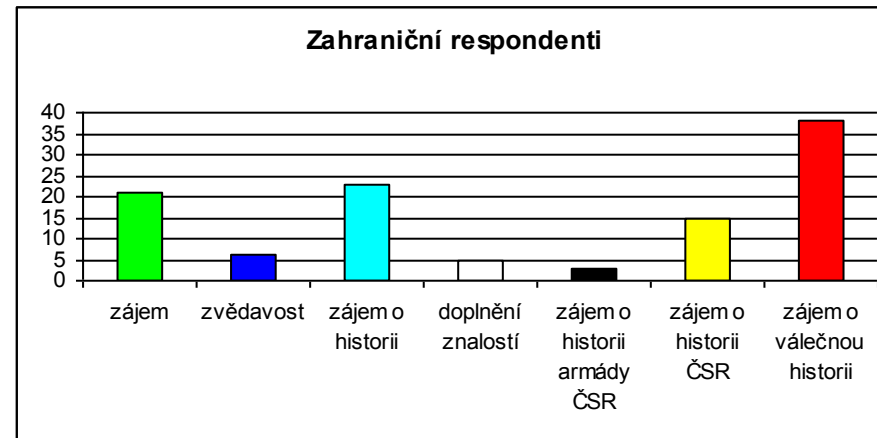
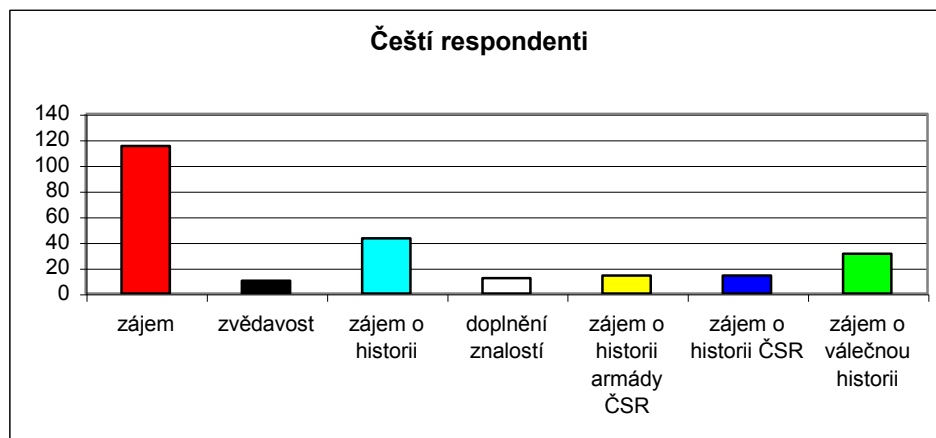
- Odkud jste se o Armádním muzeu dozvěděl(a)?

- Kolikrát jste Armádní muzeum navštívil(a)?

- Proč jste Armádní muzeum navštívil(a)?

Respondenti v rámci expozic Armádního muzea Žižkov oceňovali zejména dobové fotografie a dokumenty, válečné plakáty, řády a vyznamenání, zbraně a další vojenskou techniku, modely, stejnokroje, modely bitev, mapy a předměty osobní potřeby.

Někteří návštěvníci se nevyjadřovali konkrétním komentářem k tomu co se jim líbilo v expozicích Armádního muzea Žižkov, ale co je zaujalo celkově. Uvádíme některé doslovné výpovědi respondentů: „Celkově moc hezké, viděl jsem hodně podobných muzeí po světě, ale tohle se řadí k těm nejlepším.“; „Vše bylo nádherné, propracovanost modelů, kulisy a celkové prostředí, které na člověka hodně zapůsobí.“; „Vše je provedeno přehledně a dobře zpracované.“; „Celkově se mi líbí koncepce všech vašich expozic – po stránce výtvarné i použité exponáty a fotografie.“; „Hlavně se mi líbí, že tu každý rok vidím něco jiného a vždy najdu něco nové.“

Co se týče oblíbenosti výstav na pomyslném prvním místě se umístila expozice 2. světová válka, na druhém expozice Armáda ČSR a konečné třetí místo patří expozici 1. světová válka. Respondenti také uváděli řadu svých doporučení a připomínek, které jistě vezmeme v úvahu při budoucích instalacích nových výstavních prostor. Obecně byli respondenti s nově revitalizovanými expozicemi velmi spokojeni, což dokládala řada komentářů v závěrech dotazníků, kde měli prostor k širšímu vyjádření.

Dle demografických údajů získaných v rámci šetření lze usuzovat na to, jací návštěvníci nejčastěji přicházejí do Armádního muzea Žižkov. Pokud bychom chtěli na základě kvantitativních dat určit profil typického českého a zahraničního návštěvníka Armádního muzea Žižkov, vypadal by následovně:

- *Český návštěvník: Muž ve věkové kohortě 21-30 let, pracující, vysokoškolsky vzdělaný s bydlištěm v Praze. O existenci muzea se dozvěděl od známých či přátel, navštívil Armádní muzeum Žižkov poprvé z důvodu blíže nespecifikovaného zájmu, nejvíce se mu líbila expozice 2. světová válka.*
- *Zahraniční návštěvník: Muž ve věkové kohortě 21-30 let, vysokoškolsky vzdělaný, pracující a pocházející ze Střední Evropy - Slovenska. O muzeu se dozvěděl od známých či přátel, navštívil Armádní muzeum poprvé z důvodu zájmu o válečnou historii, nejvíce se mu líbila expozice 2. světová válka.*

8.4 LETECKÉ MUZEUM KBELY

Muzeum bylo založeno v roce 1968 v areálu historického vojenského letiště Praha - Kbely, které bylo první leteckou základnou vybudovanou po vzniku Československa v roce 1918. Početností a kvalitou sbírek patří k největším leteckým muzeím v Evropě. Muzeum mapuje počátky československého letectví od roku 1918 až do roku 1938, dále se věnuje letectví 2. světové války a československému letectvu 1945 - 1990.

V současné době má Letecké muzeum VHÚ Praha přes dva tisíce sbírkových předmětů, které se váží k letectví, kosmonautice, parašutismu a meteorologii. V současnosti má ve sbírkách přes tři sta letounů, z nichž necelá polovina je vystavena pro veřejnost v expozičních halách a ve vnějších prostorách muzea. Řada letounů patří ke světovým unikátům. Zvláštností letecké sbírky je i to, že obsahuje dvanáct letadel a kluzáků, které jsou letuschopné a dodnes dokazují veřejnosti kvalitu naší letecké výroby přímo ve vzduchu. Početností a kvalitou svých sbírek patří Letecké muzeum VHÚ Praha ke špičce evropského a světového leteckého muzejnictví.

8.4.1 Stálá expozice

Stálá expozice muzea mapuje počátky československého letectví od roku 1918 až do roku 1938, dále se věnuje letectví 2. světové války a československému letectvu od roku 1945 do 1990.

Stálá expozice Leteckého muzea Kbely je rozdělena do následujících výstavních prostor:

- Československé letectvo 1918 – 1924
- Československé letectvo 1925 – 1938
- 2. světová válka
- První generace proudových letadel
- Československé letectvo 1945 – 1990
- Dopravní letadla
- Stíhací letadla

8.4.2 Akce pro veřejnost

V sobotu 30. dubna 2011 opět zahájilo Letecké muzeum Kbely svůj provoz. Pro zájemce, kteří přišli právě v tento den, přichystalo muzeum bonus: od 10. do 15. hodiny mohli vstoupit do kabin některých strojů, která jsou při běžném muzejním provozu uzamčená. K nahlédnutí byly kabiny dvou letadel a jednoho vrtulníku. Prostor kokpitu byl volný v letadle AN-24, dvumotorovém turbovrtulovém transportním letounu. Druhým letounem byl slavný Iljušin Il. Návštěvníci se mohli také podívat do kabiny bitevního vrtulníku MI-24.

Vedle těchto tří otevřených strojů si mohl návštěvník prohlédnout i nově koncipovanou halu věnovanou prvním proudovým letounům z konce čtyřicátých a počátku padesátých let, kterou slavnostně otevřel první náměstek ministerstva obrany Jiří Šedivý a náčelník generálního štábu Armády ČR a armádní generál Vlastimil Pícek.

V hale je celkem pět letadel, doplňují je figuríny letců a obsluhujícího personálu, vojenská výzbroj i automobily. Vzniklá dioramata dobře dokreslují atmosféru doby. Zcela nový barevný kabát dostal sovětský Jakovlev Jak-17, opravy se dočkal americký Lockheed T-33 i britský De Havilland Vampire. Sbírku pak doplňuje Avia S-92 a také britský Gloster Meteor.

Kbelské letecké muzeum nabídlo také svým návštěvníkům v celkem pěti halách více než stovku letounů, další desítky strojů stojí na venkovních plochách. Jde o největší leteckou sbírku v České republice a jednu z největších v Evropě.

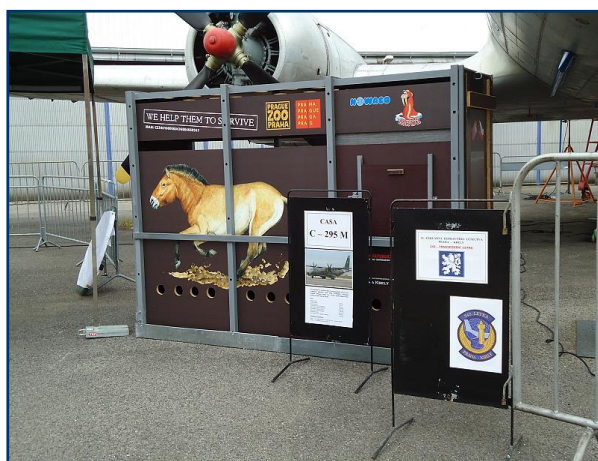
I Letecké muzeum Kbely si v rámci osmého ročníku Pražské muzejní noci připravilo bohatý program. Hned na úvod se konalo překvapení: nad hlavami všech prolétly dva gripeny z letecké základny v Čáslavi. Po nich následovaly další letouny, především akrobatické, školní či malé aerotaxi L-200 Morava. V průběhu celé noci byla přístupná část zdejšího vojenského letiště 24. základny dopravního letectva, která je při běžném provozu muzea uzavřena. Na letištní ploše byly vystaveny stroje používané Armádou ČR. Patří sem především bojový letoun L-159 Alca, konkrétně byl představen stroj s výročním markingem (kamufλάží) k 10. výročí zavedení Alcy do výzbroje. Dále byly k vidění bitevní vrtulník Mi-35, přepravní letoun Casa a také dopravní letoun An-26. A nechybělo ani největší letadlo Armády ČR, Airbus A-319.

Byly také otevřeny kokpity některých historických exponátů, které má muzeum ve sbírkách. Návštěvníci mohli nahlédnout do útrob letadla Il-14, ale také vrtulníku Mi-24, vyzkoušet si mohli pocit pilota v nadzvukové stíhačce MiG-23. Představen byl i jediný dochovaný obojživelný letoun Saunders Roe Cloud, který byl používán čs. aeroliniemi (v letech 1935-38 létal na Jadran).

Ve Kbelích proběhla i ukázka práce se služebními psy 24. základny dopravního letectva. Přichystány byly i závody pro děti. Jednak to byl běh s padákem na zádech, druhým závodem bylo skákání v pytli. Jednalo se ovšem o neobvyklé pytle: na vrtulové listy od vrtulníku, které mají délku několik metrů.

Mimořádně byly také vystaveny předměty po americkém letci Charlesi Lindberghovi, který jako první člověk na světě přeletěl v roce 1927 Atlantický oceán. Tyto artefakty získal VHÚ Praha darem v roce 2011.

Další ojedinělou akcí bylo představení projektu záchranu koně Převalského, který organizovala ZOO Praha. Několik koní se totiž plánovalo přepravit letecky prostřednictvím strojů Armády ČR do Mongolska. Převážní bedny, ve kterých měly koně putovat, si mohli prohlédnout právě návštěvníci Pražské muzejní noci ve Kbelích. O hudební doprovod v areálu kbelského muzea se postarala jazzová kapela Brassband.

8.5 VOJENSKÉ TECHNICKÉ MUZEUM LEŠANY

Mezi obcemi Krhanice a Lešany u Týnce nad Sázavou, v prostoru bývalých dělostřeleckých kasáren, se od roku 1996 nachází expozice Vojenského technického muzea Lešany VHÚ Praha. V současné době ji tvoří více než sedm set historických tanků, kanónů, motocyklů, obrněných, nákladních a osobních vojenských vozidel, raketová technika, spojovací a ženijní prostředky a logistický materiál pocházející z období od roku 1890 až do současnosti. Rozsahem a složením svých sbírek, v nichž je zastoupen nejeden světový unikát, se toto muzeum řadí mezi nejvýznamnější evropské instituce svého druhu.

8.5.1 Stálá expozice

Sbírky jsou široké veřejnosti prezentovány ve výstavních halách, ale celá řada exponátů, pocházejících zejména z období studené války, je umístěna pod přístřešky a na volném prostranství. Návštěvník si zde může porovnat konstrukce tanků z výzbroje bývalé Varšavské smlouvy, například IS-3, PT-76, T-34/85, T-54/55, T-72, s tanky západní provenience, jako jsou britský CENTURION Mk.9, americké tanky M48A5, M60 a také první poválečný německý tank LEOPARD 1. Avšak největším lákadlem pro příznivce tankové techniky je určitě mohutný izraelský tank Merkava Mk.1 s motorem umístěným v přední části. Při jeho konstrukci bylo vše podřízeno hledisku přežití osádky. Hojně je tu

zastoupeno samohybné a reaktivní dělostřelectvo, zájemcům o protiletadlovou techniku jsou zde prezentovány prakticky všechny protiletadlové raketové komplety, které byly ve výzbroji útvarů protivzdušné obrany státu (PVOS) i protiletadlových útvarů pozemního vojska bývalé ČSLA.

Stálá expozice Vojenského technického muzea Lešany je rozdělena do následujících výstavních prostor:

- Hala č. 1: období let 1918-1938
- Hala č. 2: období let 1939-1943
- Hala č. 3: období let 1944-1945
- Hala č. 4: období let 1945-1950
- Hala č. 5: období let 1950-1962
- Hala č. 6: Ostravská operace
- Hala č. 7: Protiletadlové dělostřelectvo
- Hala č. 8: Děla systému Škoda
- Hala č. 9: Spojovací vojsko
- Raketové vojsko
- Železniční vojsko

V lešanském muzeu v roce 2011 výrazně pokročila výstavba nové podoby železniční expozice. Především se upravoval prostor kolejíště a vznikly i nové přístupové cesty. Vedle nových chodníků bylo ke kolejím umístěno i historické zarážedlo a postupovala také rekonstrukce některých vagónů, které budou návštěvníkům zpřístupněny. Z toho důvodu byl vybudován i prostor pro rampu, přes kterou se návštěvníci do vagónů dostanou. Část chodníků byla vybudována z panelů, které se původně nacházely v areálu kbelského letiště a už mají vlastně také svoji historickou hodnotu, pocházejí ještě z doby před rokem 1989. Železniční sekce lešanského muzea má v současnosti deset historických vagónů a jednu menší posunovací dieselovou lokomotivu. Koleje získal VHÚ Praha z vojenských vlečků, které byly v minulosti rušeny. Výrazně v tomto směru pomohl i Vojenský vlečkový úřad.

V roce 2011 se lešanská železniční sbírka rozrostla o dva cenné muniční vagóny, které patřily k německým superdělům Dora a Gustav. Vedle nich zde stojí například osobní vagón, který byl vyroben za 1. světové války a sloužil i v té druhé, kdy byl přestaven jako vůz k radaru Würzburg-Riese. Dále je tu německý kulometný vůz, který patřil k obrněnému vlaku, několik plošinových vozů, z nichž jeden sloužil i k přepravě německých tanků Tiger. Po kompletní rekonstrukci bude na jednom plošinovém voze umístěn sovětský tank T-34. Je zde také poštovní vagón, který byl pro armádu vyroben v roce 1953 a jeho jedinečnost spočívá ve výklopných dveřích na užší straně, kterými do vlaku mohl vjet vojenský automobil. Na kolejích stojí také cisternový vůz na palivo ze sedmdesátých let dvacátého století.

Od května 2012 bude železniční sekce kompletně přístupná a návštěvníci budou moci vstoupit i do některých vagónů.

8.5.2 Akce pro veřejnost

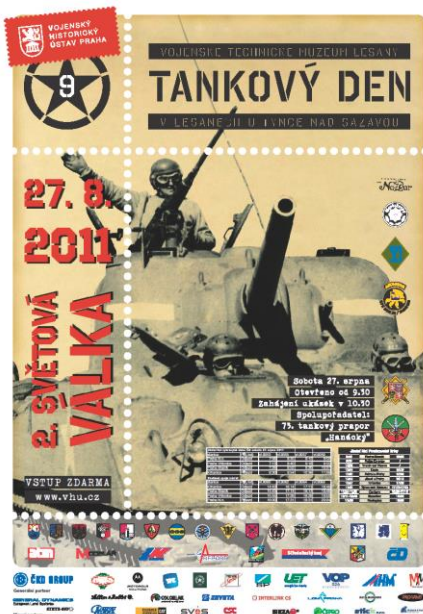
V sobotu 21. května 2011 se konal Ženíjní den, který zahájil již šestnáctou sezónu ve Vojenském technickém muzeu Lešany. Ženíjní den navazoval na tematicky koncipované dny v minulých letech. V Lešanech se už konal Dělostřelecký den, Protiletadlový den, Obrněný den, Den spojovacího vojska, TATRA den a v roce 2006 také Ženíjně záchranný den. Pro návštěvníky bylo připraveno velké množství ukázek, které se vztahovaly k práci ženistů. Hlavní představení se odehrávalo v Aréně lešanského areálu. V pohybu se tu předvedla více než dvacítku strojů používaných při ženíjních pracích. Z části šlo o stroje historické, z období 2. světové války, padesátých let, ale také ze sedmdesátých a osmdesátých let. Vedle toho se představily i stroje současné. Například šlo o ty, které používá 15. ženíjní brigáda generála Karla Husárka z Bechyně. Tato brigáda, respektive několik desítek jejích příslušníků, kteří byli přítomni v lešanském areálu, se na akci také aktivně podíleli.

Vedle dynamických ukázek byly na programu i statické, v prostoru dole u Arény si mohli návštěvníci prohlédnout další téměř dvacítku velkých strojů, například vlečný člun na automobilovém podvozku nebo několik historických automobilů Tatra, které nesou různé nástavby: sklápeč, jeřáb, cisternu atd. Mezi vystavené unikáty určitě patřil i československý tank LT 35, u kterého byla dokončena první fáze rekonstrukce, anebo malý obojživelný vůz československé výroby z padesátých let.

Třikrát během dne mohli návštěvníci shlédnout práci záchranářů, tzv. „Zásah v sutinách domu“ spojený s nalezením a záchranou oběti. Zájemci o vojenskou techniku mohli vidět také ukázky odminování včetně předvedení speciálního odminovače Božena, představení historických autobusů, expozici Městské policie Praha, expozici strojů firmy Caterpillar atd.

Během celého Ženíjního dne byly samozřejmě otevřeny i všechny výstavní prostory muzea, ve kterých si návštěvník mohl prohlédnout vojenskou techniku celého dvacátého století.

Dne 27. srpna 2011 se konal devátý ročník Tankového dne, který představil především stroje 2. světové války a divácky patřil k těm nejvděčnějším.

Program začal průletem dvou gripenů nad areálem, krátkým projevem ho pak pozdravil ministr obrany Alexandr Vondra. Zdůraznil přitom význam těchto akcí ve vztahu k situaci, v níž se Armáda České republiky nachází.

Jako „předkrm“ vjelo do Arény bojové vozidlo pěchoty ASCOD, moderní pásový obrněnec, který vyrábí stejná firma jako vozidlo Pandur. Hlavní program věnovaný 2. světové válce uvedly dva stroje spjaté s minulostí a současností naší armády. Společně se Arénou projely malý tank Strv m/37 a tank T 72 M4 CZ.

Bojová ukázka „Setkání na Labi“ byla velkolepým divadlem, při kterém střelba neutichala a stále bylo na co se dívat. Německý tábor umístěný uprostřed Arény byl vystaven útoku spojeneckých vojsk, přičemž do bojů se zapojili vojáci především v uniformách německé a ruské armády.

Představeny byly samozřejmě tanky a další stroje všech armád. Za německou stranu budil zájem například výrazně zbarvený stíhač tanků Hetzer či replika známého tanku Tiger, vyvedená ve světlých „pouštních“ barvách. V Aréně se také pohybovala dvě bojová vozidla Haki. Sovětskou stranu zastupovaly především dva tanky T-34. Adekvátním obrněncem za americkou stranu byl stíhač tanků M36 Jackson.

Téměř hodinu trvající bitva skončila po poledni projíždkou všech zúčastněných vozů, každý z nich několikrát objel Arénu, aby se divákům dostatečně představil. Zájem budil také mohutný těžký tank IS-3. Poté už se do Arény rozjely i některé současné stroje: vyjelo bojové vozidlo pěchoty Pandur, obrněný automobil Dingo, představil se i tank T-72 a také izraelská Merkava.

Po polední přestávce se v Aréně vystřídaly bojující strany, od minulosti se přešlo do současnosti. Tuto ukázkou předvedli členové 121. strážního praporu aktivních záloh KVV Praha. Tábor na afghánském území střežený našimi vojáky byl napaden místními povstanci, ti útočili automatickými zbraněmi i minomety. Nakonec byl útok odražen za pomoci posil, které byly rychle dopraveny na místo. Při té příležitosti se detailně představil i další nový exponát ve sbírkách VHÚ Praha, kterým je známé vozidlo Hummer, neboli „humvee“.

8.6 OSTATNÍ EXPOZICE VHÚ PRAHA

8.6.1 Národní památník hrdinů heydrichiády

Mezi další stále expozice VHÚ Praha patří i výstava instalovaná v Národním památníku hrdinů Heydrichiády, která prošla v roce 2010 rozsáhlou proměnou. Návštěvníky čeká moderně pojatá expozice věnovaná jedné z nejvýznamnějších kapitol našich dějin dvacátého století. V úvodu se seznámí s historií vzniku Protektorátu Čechy a Morava v březnu 1939, nástupu Reinharda Heydricha do funkce zastupujícího říšského protektora v září 1941 a nastolení krvavého teroru na našem území. Další část expozice líčí okolnosti příprav atentátu na Heydricha a průběh operace ANTHROPOID až do jejího vyvrcholení dne 27. května 1942, kdy se atentát uskutečnil. Závěrečná část je věnována tragickým osudům parašutistů i jejich spolupracovníků z řad domácího odboje, bez jejichž pomoci by se atentát nemohl nikdy uskutečnit.

Zvláštní pozornost je věnována jak sokolskému odbojovému hnutí tak posledním okamžikům života parašutistů. V posledních týdnech života se jich, s vědomím, že riskují životy své i svých blízkých, ujali představitelé české pravoslavné církve, kteří jim poskytli útočiště v kryptě kostela Sv. Cyrila a Metoděje. Zradou parašutisty Karla Čurdy bylo místo úkrytu prozrazeno a dne 18. června 1942 zde po boji padlo hrdinnou smrtí všech sedm ukryvaných parašutistů, včetně příslušníků skupiny ANTHROPOID, rotmistrů Jana Kubiše a Josefa Gabčíka.

Expozice je umístěna v prostorách pod chrámovou lodí. Vlastní krypta pravoslavného chrámu Sv. Cyrila a Metoděje získala v rámci expozice zcela novou pietní podobu. V jejím prostoru jsou umístěny pouze bronzové busty parašutistů, kteří zde padli (dílo akad. soch. Milana Bendy) spolu s jejich životopisy. Součástí dvojazyčné, česko-anglické expozice, je řada krátkých dokumentárních filmů. Mnohé vystavené předměty jsou zcela unikátní.

8.6.2 Stálá expozice Hradní Stráže

U příležitosti devadesátého výročí vzniku Hradní stráže byla v Prašné věži v areálu Pražského hradu otevřena stálá expozice „Od knížecí družiny k Hradní stráži prezidenta“. Tato výstava mapuje nejen devadesátiletou historii Hradní stráže jako takové, ale jak sám název napovídá, nabízí pohled do starší historie vojenství, spojené s obranou a vojenským střežením Pražského hradu. Návštěvník výstavy navíc uvidí i ojedinělou ukázkou pozdně gotické fortifikace, kterou samotná Prašná věž, někdy zvaná též Mihulka spolu s přilehlými hradbami bezesporu je.

V prostoru Prašné věže, určeném původně právě pro vojenské účely, byla po několik let expozice starého vojenství VHÚ Praha. Nyní je zde nová expozice, která důstojně nahradila tu původní, a stala se stálou součástí expozic Pražského hradu.

8.7 DALŠÍ VÝSTAVNÍ ČINNOST VHÚ PRAHA

V této kapitole představujeme další výstavní činnost, vybrané výstavní projekty a akce, které VHÚ Praha v roce 2011 realizoval nebo se na jejich realizaci jako partner podílel.

První výstava roku 2011 byla připravena ve velmi krátkém čase. Nově jmenovaný ředitel Národního technického muzea Karel Ksandr splnil přání všech příznivců historické techniky a nedlouho po svém příchodu do funkce dokázal znovuotevřít rekonstruovanou budovu na pražské Letné. K této slavnostní události přizval i dvě partnerská muzea, patřící mezi nejvýznamnější sbírkotvorné instituce v oblasti techniky v České republice. Technické muzeum v Brně i VHÚ Praha připravily v průběhu jednoho měsíce výstavy, které návštěvníky NTM seznamovaly s jejich sbírkami a současně je také zvaly k návštěvě obou institucí. Výstava VHÚ Praha, nazvaná „Technika 20. století ve sbírkách Vojenského historického ústavu Praha“ představila 44 exponátů tvořících průřez jeho technickými sbírkami. Historické technice se věnují především podsbírky leteckého materiálu, dělostřelectva a automobilní a těžké bojové techniky. Svým zaměřením se pochopitelně orientují zejména na vojenskou výrobu, ale jejich součástí je i množství civilní historické techniky. Je to dáno jak historickým vývojem podsbírek, tak i snahou o to, aby co nejkomplexněji dokládaly vývoj domácí i zahraniční techniky související s vojenskou výrobou. Řada těchto exponátů ale zůstává návštěvníkům muzeí po delší či kratší dobu skryta v depozitářích. Malá sonda do technických sbírek VHÚ Praha, z nichž se většina běžně nevystavuje, tak byla připravena právě při příležitosti znovuotevření Národního technického muzea.

Autoři rozdělili výstavu do celkem pěti částí, v nichž se návštěvníci mohli seznámit s historií jednotlivých desetiletí 20. století i s vývojem VHÚ Praha a jeho předchůdců. Úvod tvořily exponáty z prvních dvou desetiletí minulého století, především kanóny, ale i unikátní rakouské ponorkové torpédo Whitehead z roku 1900. Do suterénu Národního technického muzea se podařilo nastěhovat i sportovní letoun Avia BH 11.1001 z roku 1929, který je především exponátem výstavy a tvořil tak její dominantní prvek. Mezi ostatními automobily, motocykly, leteckými motory a dalšími technickými zajímavostmi jistě zaujala i první sériově vyrobená Tatra 700, Toyota

Hilux SCV používaná Útvarem speciálních operací Vojenské policie (SOG) při misích v Iráku a Afghánistánu, či speciální „bojová“ vojenská verze Trabant 601F Kübelwagen z výzbroje bývalé armády Německé demokratické republiky. Raritou byl např. i motocykl Jawa 350 typ 360 Kývačka, který byl pro potřeby výsadkového vojska počátkem 60. let uložen do speciálního nosného rámu a za pomoci dvou padáků PD.47-U shazován z letounů Il-14. Na vnitřních závěsech bylo možné nést dva takto upravené motocykly. Po dlouhých letech byl vystaven i německý nákladní výsadkový zásobník z roku 1940, určený pro shoz až 1000 kg vojenského materiálu. Vůbec poprvé byl představen např. prototyp československého 76,2mm „tryskového kanónu“ TRK z roku 1949, který byl reakcí Škodových závodů na rozvoj bezzákluzových kanónů.

Toyota Hilux SCV

Bojový Trabant a sněžný skútr Buran

Avia BH 11.1001

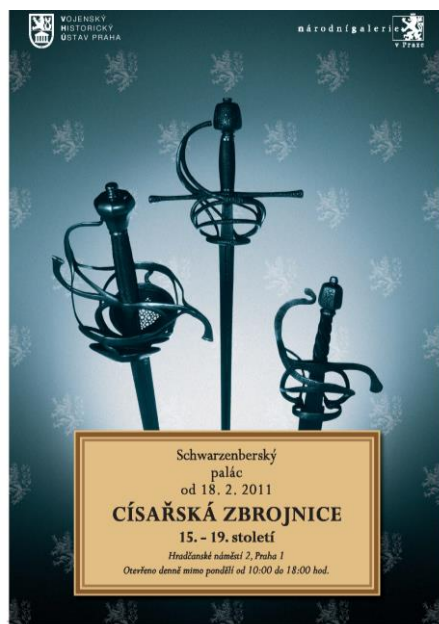
Rakouské 38cm (15inch) torpédo Whitehead z roku 1900

7,5cm polní kanón Škoda z roku 1900

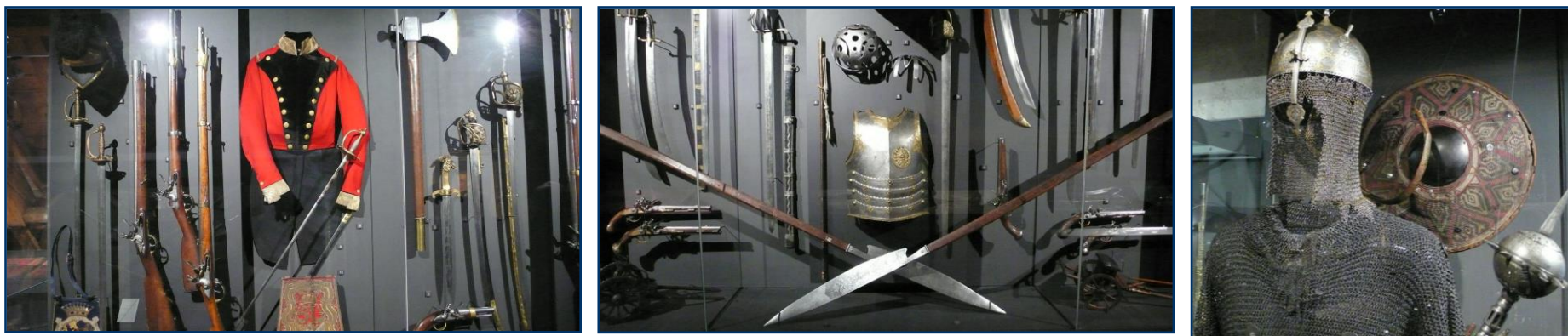

Zündapp KS750

Druhá vernisáž roku 2011 se stala vpravdě historickým okamžikem. VHÚ Praha se po téměř deseti letech vrátil do renesančního Schwarzenberského paláce na Hradčanech. Dlouho očekávaná chvíle se stala realitou ve čtvrtek 17. února 2011. Díky spolupráci s Národní galerií se podařilo připravit novou expozici, která představuje to nejcennější, co se z historických zbraní ve sbírkách VHÚ Praha nachází. V roce 2002, kdy Národní galerie získala od Ministerstva obrany ČR formou bezúplatného převodu budovu paláce, ztratil VHÚ Praha možnost dlouhodobé prezentace svých nejstarších sbírkových předmětů. Ty se tak přestěhovaly do depozitářů a byly k vidění pouze na příležitostných výstavách. Schwarzenberský palác mezitím procházel rozsáhlou celkovou rekonstrukcí, na jejímž konci bylo v březnu 2008 slavnostní otevření nové stálé expozice Baroko v Čechách. V rámci rekonstrukce vznikl v podkroví zcela nový výstavní prostor, který tvoří jeden z nejpůsobivějších výstavních sálů v Praze. Právě zde se nachází nová expozice VHÚ Praha nazvaná „Císařská zbrojnice“.

Než ji mohli spatřit první návštěvníci, bylo třeba absolvovat dlouhou a náročnou cestu. Autorský kolektiv vedený Janem Šachem připravil libreto, na jehož základě zpracovala architektka Silvie Bednaříková z ateliéru SGL Projekt návrh, který dokonale vyřešil veškerá problematická místa složitého výstavního prostoru. V první řadě bylo třeba zakrýt moderní technologie zajišťující vhodné klima pro cenné exponáty. Díky použité ocelové síťovině, připomínající středověké drátěné košile, se podařilo nejen zcela eliminovat tento problém, ale navíc vytvořit nesmírně působivou moderní expozici historických zbraní. Skvělým expozičním prvkem je rovněž vitrína s loveckými zbraněmi, která díky skleněné středové stěně umožňuje poprvé spatřit nádherně zdobené zbraně z obou stran.

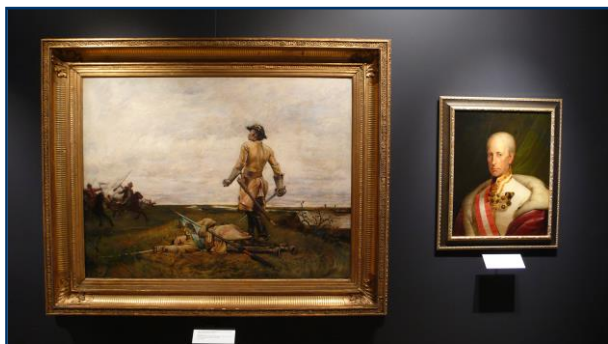
Císařská zbrojnice představuje to nejcennější ze sbírek VHÚ Praha

Expozice představuje více než pět set exponátů z období od patnáctého století do poloviny devatenáctého století. Výběr předmětů se zaměřil na výjimečnost jejich tvůrců nebo majitelů, stejně jako na uměleckořemeslnou hodnotu či zvláštnosti technické konstrukce.

Expozice je členěna do čtyř tématických celků. Nejrozsáhlejší z nich představuje vývoj vojenských chladných a palných zbraní. V dalších částech expozice mohou návštěvníci sledovat vývoj loveckých palných zbraní, orientálních zbraní a dělostřelectva. Významnou součást tvoří rovněž vojenská „obrazárna“ představující díla z období sedmnáctého až devatenáctého století, zahrnující portréty významných vojevůdců a rozměrná plátna bitevních scén.

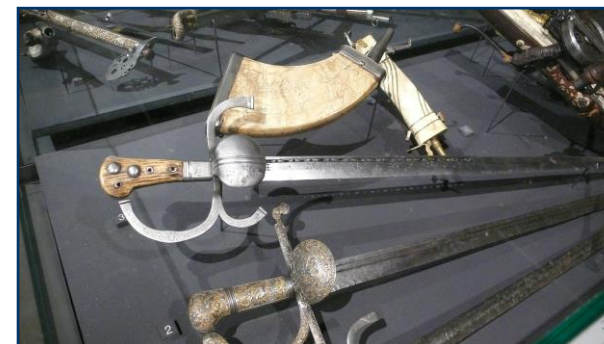
Mezi nejvýznamnější exponáty patří středověké ručnice, v jejichž souboru jsou typy s doutnákovými, kolečkovými i kombinovanými zámkovými mechanismy. K vidění jsou ale i řádové uniformy, hudební nástroje a unikátní prapory, mezi nimiž je i exemplář pocházející z bělohorské bitvy. Rozsah a kvalita vystavovaného souboru nemá v Čechách obdoby. Návštěvníci, mezi něž budou bez pochyb patřit nejen příznivci vojenské historie, spatří v unikátním prostoru zcela ojedinělou sbírku VHÚ Praha, patřící mezi nejlepší na světě.

*Bitevní výjev z tureckých válek, 2. pol. 19. st.;
portrét rakouského císaře Františka I., 1. pol. 19. st.*

*Husitská komorová tarasnice na burgundské lafetě,
počátek 15. století*

Lovecké tesáky z konce 17. století

VHÚ Praha realizoval v roce 2011 ve spolupráci s Generálním štábem AČR několik výstavních projektů k výročním historickým událostí.

V pondělí 14. března 2011 zahájil náčelník Generálního štábu AČR a armádní generál Vlastimil Pícek výstavu tématicky zaměřenou ke dvanácti letům vstupu ČR do NATO, od podpisu Washingtonské smlouvy až po současnost. Součástí expozice, která čítala symbolicky dvanáct panelů, byly i statické ukázky obrněných vozidel Land Rover Kajman, IVECO a IVECO sanitka, která následující den odcestovala do Afghánistánu.

Náborové plakáty Vojtěcha Preissiga

Další expozice, která se dne 9. května 2011 představila široké veřejnosti před budovou Generálního štábu AČR, nesla název „Válečný plakát“. Vernisáže se zúčastnil náčelník Generálního štábu AČR a armádní generál Vlastimil Pícek, autor výstavy z VHÚ Praha plukovník Michal Burian, ale také váleční veteráni 2. světové války.

Výstava dokumentovala formování I. i II. československého odboje i klíčové události, které ovlivnily život obyvatel v rakousko-uherské monarchii a v Protektorátu Čechy a Morava.

K vidění byly válečné plakáty, které se začaly vyskytovat již v 1. světové válce. Vlády nepřátelených stran využívaly plakáty k náborům do armády či k povzbuzování morálky svých národů.

V pondělí 20. června 2011 dorazil do Prahy Růžový tank z Vojenského technického muzea Lešany, který byl vystaven na plovoucím pontonu uprostřed Vltavy. Tato akce byla součástí Týdne svobody, který trval do 1. července 2011 a připomínala dvacet let od odchodu sovětských vojsk z Československa a zrušení Varšavské smlouvy.

V Lešanech se už od brzkých ranních hodin připravoval jeřáb, který tank vážící přes čtyřicet tun zvedl a posadil na valník. Ještě před cestou byl však tank uveden do „původního“ stavu. Protože poslední nátěr z roku 2001 vybledl a současná barva měla spíše bílý než růžový tón, byl tank před převozem znovu natřen. Na nátěr – přesněji nastříkání – bylo potřeba dvacet kilogramů barvy.

Kolona jeřábu, tanku a několika dalších vozidel se okolo desáté dopoledne vydala z Lešan na silnici Benešov-Tábor a posléze na dálnici D1. Zhruba o jedenácté dorazil náklad do smíchovského přístavu. Připraven byl ponton a také tlačná loď, která měla tank dovést na místo kotvení, mezi Střelecký ostrov a Smetanovo nábřeží. Po opětovné instalaci jeřábu začalo nakládání - za účasti desítek novinářů, fotografů i televizních kamer. Česká televize i Nova připravily z celé akce živé vstupy.

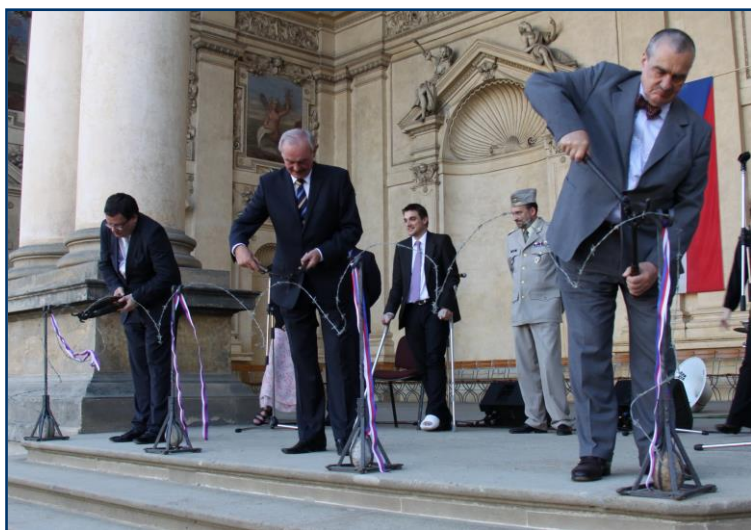
Na místo dorazil i ministr obrany Alexandr Vondra. Ten k celé akci řekl: „Natření tanku tehdy byla recese, ale bylo i určitým aktem vyjadřujícím svobodu. Od té doby uplynulo dvacet let a je dobré si některé věci připomenout, je tu už nová generace. Tank zůstává růžový a svobodu stále máme, tak si jí važme.“

Do smíchovského přístavu dorazil i výtvarník David Černý, který po příjezdu tanku připevnil na jeho věž vztyčený prst. Prst umístil na tank už v roce 1991, když ho pomaloval na růžovo. Nynější prst je nový, ten původní se ztratil. Prst byl také natřen na růžovo.

V sobotu 25. června 2011 se v Milovicích konal celodenní festival „Sbohem armádo!“, který připomněl dvacet let od odchodu sovětských vojsk z Československa. Partnerem akce byl VHÚ Praha. U středočeského polabského městečka Milovice žili dvacet tři let nezvaní hosté a právě Milovice se staly jedním ze symbolů přítomnosti sovětských vojsk na našem území po roce 1968. Zdejší vojenský prostor Milovice-Mladá, který vznikl již v roce 1904, sovětští vojáci výrazně rozšířili a vybudovali zde leteckou základnu a nové panelákové město, kde žilo přes 75 000 vojáků a jejich rodinných příslušníků. Od 25. června až do 3. července bylo také možné si prohlédnout v kulturním domě Mladá výstavu dobových fotografií a exponátů, které připomínaly přítomnost Sovětů v Čechách. Právě tyto předměty a snímky pocházely z archivu VHÚ Praha.

V rámci konference Ministerstva obrany ČR „Evropa-sjednocená a svobodná? Dvě desetiletí od rozpuštění Varšavské smlouvy“ se na závěr prvního dne jednání, 27. června 2011 konala ve Valdštejnské zahradě vernisáž výstavy „Bratrské objetí. Varšavská smlouva a její rozpuštění 1955 – 1991“. Výstavu připravil VHÚ Praha ve spolupráci se Senátem parlamentu ČR a nevládní organizací Opona o.p.s., pod patronátem Přemysla Sobotky, místopředsedy senátu PČR. Výstava spolu s výše zmíněnou konferencí byly zařazeny do mezinárodního projektu nazvaného Týden svobody. V úvodních slovech Karel Schwarzenberg a Alexandr Vondra zdůraznili nutnost připomínat si nedávnou minulost, neboť mnozí svou sobeckost a neochotu pomoci ostatním v boji za svobodu zastírají údajnou

nevědomostí. Autoři výstavy zachytili na více než dvou desítkách panelů klíčové události z historie paktu od vzniku studené války přes plány na využití ČSLA, invazi do Československa v roce 1968, pobyt sovětských vojsk a postoje občanů k oficiální vojenské politice až po rozpad východního bloku. Výstava byla veřejnosti přístupná do 31. srpna 2011.

Týden svobody, který organizovala společnost Opona ve spolupráci s ministerstvy obrany a zahraničí i VHÚ Praha, měla vedle této akce na programu ještě další. Patřila k nim mezinárodní konference k zániku Varšavské smlouvy v roce 1991, konference při příležitosti 100. výročí narození Ronalda Reagana, koncerty, výstavy atd.

Dne 29. června 2012 se před Generálním štábem konala další vernisáž výstavy, tentokrát ke Dni ozbrojených sil, která mapovala zásadní momenty české vojenské historie od boje za státní samostatnost a národní svébytnost. Součástí vernisáže byla i statická ukázka historického automobilu Praga AV z roku 1936, který byl do Prahy dopraven z Vojenského technického muzea Lešany.

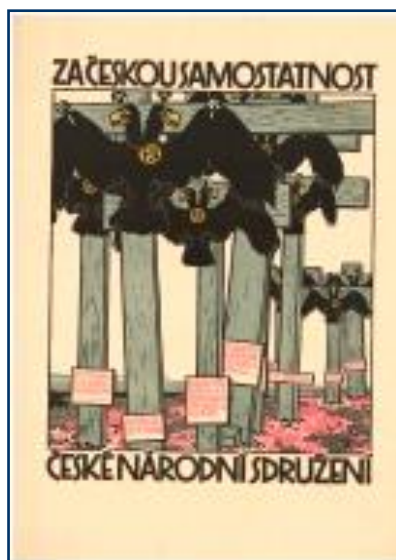
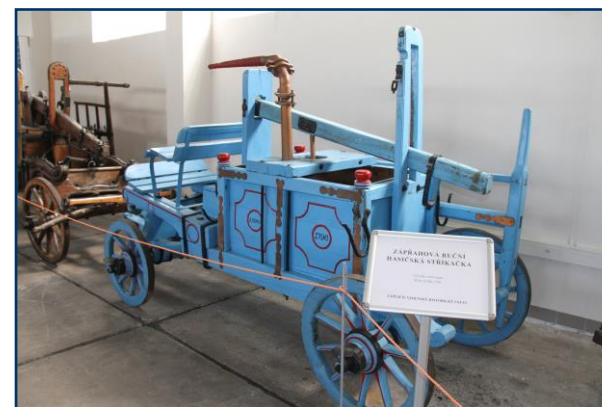
Ojedinělou výstavu věnovanou československým legiím „Československé legie v Rusku 1914 – 1920“ připravila Československá obec legionářská ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR, Vojenským ústředním archivem a VHÚ Praha v rámci projektu Legie 100. Výstava obsahuje téměř šedesát panelů s dokumenty a čtyřmi sty fotografiemi dokládajícími působení československých legií v Rusku. V budově oblastního muzea v ruské Permi se dne 1. srpna 2011 uskutečnila slavnostní vernisáž výstavy, která trvala do konce září 2011. Poté byla převezena do dalších ruských měst, která jsou historicky spjatá s československými legiemi, konkrétně do Kunguru, Krasnojarska a Kanska.

Autoři výstavy z VHÚ Praha spolu s NGŠ AČR

Další open-air výstava před budovou Generálního štábu AČR proběhla dne 7. října 2011. Výstava „Od Dunkerque po Duklu“, kterou zahájil náčelník Generálního štábu AČR armádní generál Vlastimil Pícek, zachycovala období od počátku října 1944, kdy na východě bojovalo asi šestnáct tisíc vojáků 1. československého armádního sboru v SSSR, ve Francii se pak ve stejné době na frontu přesouvala Československá samostatná obrněná brigáda v počtu 4 500 tisíc vojáků, což představovalo více než polovinu tehdejšího početního stavu československé armády na Západě.

VHÚ Praha se může pyšnit množstvím vojenské techniky. Zároveň ale disponuje i technikou z příbuzných oblastí. Některé pozemní či vzdušné stroje ze sbírek VHÚ Praha jsou k vidění i v nově budované Expozici požární ochrany ve Zbirohu, na pomezí středních a západních Čech. Expozice požární ochrany je součástí Hasičského záchranného sboru ČR a sídlí v bývalých kasárnách ve Zbirohu, kousek od zdejšího zámku. Návštěvníkům se v prostorných a prosvětlených halách představují exponáty z období od půlky osmnáctého století až do konce dvacátého století. Jsou dokladem nejen existence profesionální požární ochrany, ale stejnou měrou mapují i činnost dobrovolných hasičů. Z depozitářů VHÚ Praha pochází jeden z vůbec nejstarších exponátů zbirožské sbírky, a to stříkačka z roku 1796. Zaujme nejen svým prostým řešením, ale především netypickou modrou barvou – standardní hasičskou barvou je už dlouhá desetiletí červená. Dalším nepřehlédnutelným exponátem je vrtulník MI-2, jde o první stroj tohoto typu, kterým byly vybaveny složky Integrovaného záchranného systému. Z VHÚ Praha má Expozice požární ochrany zapůjčen i další vzdušný exponát, populární letadlo Zlín Z-37 Čmelák. Jde přitom o ojedinělý kus, o prototyp určený k celoplošnému hašení. VHÚ Praha poskytl i automobily Praga RN, Tatra 805 a některé další exponáty.

Od 28. října 2011 byla zahájena v Písecké bráně na Hradčanech výstava „Plakáty pro republiku“. K vidění byl soubor plakátů a pohlednic Vojtěcha Preissiga ze sbírek VHÚ Praha. 1. světová válka se odrazila v díle celé řady významných umělců, z nichž někteří dokonce prošli přímo válečnými zákopy. Jeden z nejvýznamnějších českých výtvarníků první poloviny dvacátého století, Vojtěch Preissig, se bojů nezúčastnil, jeho dílo přesto patří mezi symboly zápasu o samostatný československý stát. Propagační plakáty a pohlednice začal pro České národní sdružení v USA malovat již v roce 1916. Většina jeho náborových plakátů a pohlednic vznikla v roce 1918. Domů se vrátil v roce 1930. Jeho další cesta vedla do Památníku osvobození (předchůdce dnešního VHÚ Praha), aby se o několik let později, po okupaci českých zemí v březnu 1939, opět aktivně zapojil do boje za svobodné Československo. Jeho ilustrace v ilegálním časopisu „V boj“ se opět staly jedním ze symbolů domácího odboje. V září 1940 byl Vojtěch Preissig zatčen a v červnu 1944 zemřel v koncentračním táboře Dachau.

Autor výstavy z VHÚ Praha spolu s NGŠ AČR

Dne 8. listopadu 2011 se před Generálním štábem AČR konala další výstava „Od legií po současné mise“ věnovaná všem válečným veteránům. Výstava zmapovala spletnost moderních českých dějin ve vojenské historii, přičemž dávala do popředí místa jako Zborov, Doss Alto, Terron, Tobruk, Sokolovo či Duklu a Dunkerque. Dnešní zahraniční mise české armády pak nabízejí vzdálenější místa jako Lógar, Uruzgán, Bagram nebo Fayzabád.

Na konci roku 2011, 29. prosince 2011 se v Nehvizdech u Prahy konala vzpomínková akce k sedmdesátiletému výročí výsadku Jana Kubiše a Josefa Gabčíka. Chybou špatné navigace a nepříznivého počasí přistáli parašutisté a členové skupiny ANTHROPOID na okraj městyse Nehvizdy nedaleko Čelákovic. Původně měli ale seskočit východně od Plzně. O pět měsíců později - 27. května 1942, v Praze v Kobylisích úspěšně provedli atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Likvidace Heydricha přinesla mezinárodní ohlas a uznání, které vedlo ke zrušení Mnichovské dohody a znovuoobnovení poválečné ČSR v předmnichovských hranicích.

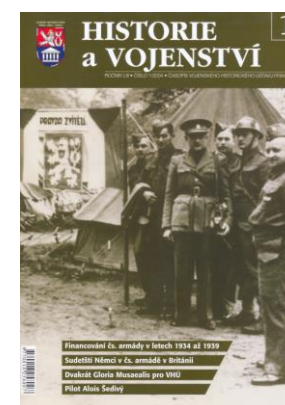
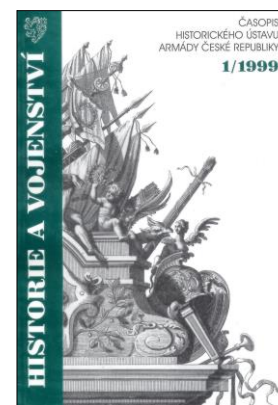
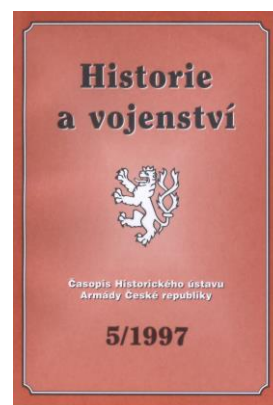
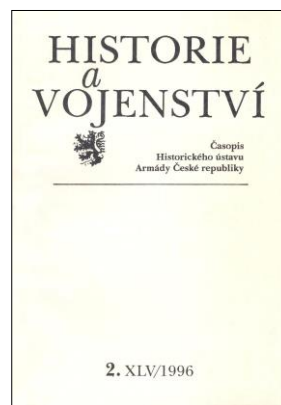
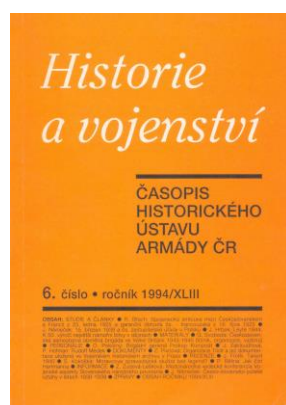
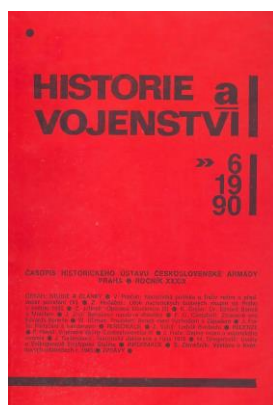
Celá vzpomínková akce se odehrála za velkého zájmu veřejnosti. Program začal odpoledne mší v Kostele sv. Václava, která byla věnována oběma výsadkářům a obětím heydrichiády. Poté přítomní položili květiny k pomníku parašutistům před úřadem a vydali se na samotné místo seskoku kousek za obcí, kde je rovněž pomník a informační tabule. Poctu zde jmenovaným hrdinům vzdaly stovky lidí včetně

jednoho z posledních dvou žijící českých výsadkářů vycvičených v Anglii Jaroslava Klemeše a Roty Nazdar, která se vzpomínky účastnila v replikách slavných anglických battledressů. Kvůli nízké oblačnosti nakonec nemohl být uskutečněn plánovaný seskok parašutistů. Program dále pokračoval v místní sokolovně, kde si lidé mohli prohlédnout výstavu „Někomu život, někomu smrt“, kterou připravila Asociace nositelů legionářských tradic. Po krátké přednášce byl promítán němý historický dokument o výcviku parašutistů ve Velké Británii za 2. světové války, který ještě nebyl nikde uveřejněn. V sokolovně byly také k vidění artefakty v podobě Kubišova padáku či originální lopaty z výbavy operace ANTHROPOID.

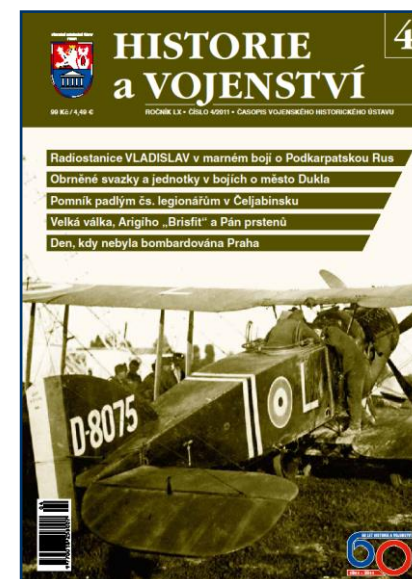
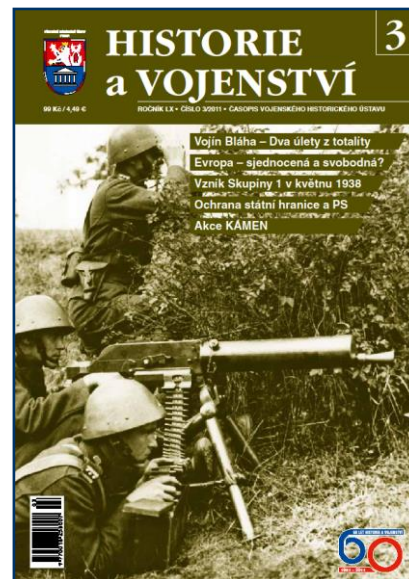
8.8 ČASOPIS HISTORIE A VOJENSTVÍ

Časopis Historie a vojenství je jediným českým specializovaným vědeckým a odborným periodikem v oblasti vojenské historie s celostátní působností. Vychází od roku 1952 a jeho posláním je vědecké zpracování vojenské historie, především české a československé, s důrazem na dvacáté století, v celé její pestrosti, a to na základě původního archivního výzkumu. Publikovány jsou studie a materiály především k dějinám českého a československého vojenství, dále edice archivních dokumentů, statě o sbírkových předmětech, informace z muzeí a o výstavách v tuzemsku i zahraničí, konferencích či recenze a anotace nových knih a nekrology významných osobností českého a československého vojenství. Historie a vojenství vychází čtvrtletně, od roku 2004 ve formátu A4 s černobílými a barevnými reprodukcemi.

V roce 2011 byla sestavena a uveřejněna kompletní dvacetiletá bibliografie časopisu Historie a Vojenství (od čísla 1/1990 do čísla 4/2010), kterou je možné získat ve formátu PDF na webových stránkách VHÚ Praha. Bibliografie navazuje na obdobné zpracování z let předchozích, která je badatelům k dispozici v tištěné podobě. Pro větší přehlednost je v závěru přiložen i rejstřík autorů článků. Věříme, že tato badatelská pomůcka přispěje k rychlejšímu vyhledávání relevantních informací z oblasti historie a vojenství.

V roce 2011, v 60. ročníku časopisu Historie a vojenství, bylo publikováno 8 studií a článků, 16 materiálů, 3 personálie, 2 dokumenty, 3 články z muzejního života, 7 článků z restaurátorských dílen, 5 příběhů sbírkových předmětů, 4 články o nových přírůstcích do sbírek VHÚ Praha, 2 rozhovory, 40 informací, 4 nekrology, 32 recenzí, 3 anonce odborné literatury a 3 články o tajemství depozitářů. Časopis rovněž zveřejnil několik desítek informací o výstavách v tuzemsku i v zahraničí, o odborných seminářích a konferencích či dalších akcích z oblasti vojenské historie.

OBSAH ROČNÍKU 2011

• Studie a články

Jiří BÍLEK, *Finanční situace vojáků z povolání i v základní službě v letech 1945-1955*, 2/22

Slavomír MICHÁLEK, *Kovbojská akcia Američanov – Štěchovický případ z roku 1946*, 1/4

Ivo PEJČOCH, *Výcvik příslušníků brigády Hagana v Československu*, 2/4

Jiří RAJLICH, *Mrtví z La Targette*, 1/24, 2/51

Karel STRAKA, *Vznik Skupiny 1 v květnu 1938 a její předchůdci v čs. branné moci*, 3/4

Karel STRAKA, *Skupina 1. nestandardní vyšší jednotka zajištění hranic od jara do podzimu 1938 (1. část)*, 4/4

Prokop TOMEK, *Ochrana státní hranice a Pohraniční stráž*, 3/26

• Materiály

Martin JAVOR, *Vojenské elity v slobodomurárskych lóžach 18. storočia*, 1/69

Milan KOPECKÝ – Tomáš HOFÍREK, *Obrněné svazky a jednotky v bojích o město Dukla (1. část)*, 4/29

Jaroslav LÁNÍK, *Druhá Berlínská krize a reakce ČSLA na výstavbu Berlínské zdi*, 2/91, 3/69

Igor LUKEŠ, KÁMEN: *Studenoválečná akce s americkým rozměrem*, 3/40

Jindřich MAREK, *Vojenský a zpravodajský štáb ÚRO v květnu 1945*, 2/76

Jindřich MAREK, *Radiostanice VLADISLAV v marném boji o Podkarpatskou Rus*, 4/54

Ivo PEJČOCH, *Vojenské osoby, usmrcené při pokusu o přechod státní hranice v období let 1948-1989*, 3/47

Jiří PLACHÝ, *Tajné překážky polského podzemí v Československu po roce 1945*, 3/65

Jiří PLACHÝ, *Průběh zářijové mobilizace v roce 1938 na Podkarpatské Rusi*, 4/24

Daniel POVOLNÝ, *Janečkovy první granáty aneb jak originálně přežít 1. světovou válku*, 2/71

Prokop TOMEK, *Mýty a pravda o atentátu na majora Augustina Schramma*, 1/54

Michal PLAVEC, *Den, kdy nebyla bombardovaná Praha*, 4/42

Jan SKRAMOUŠSKÝ, *Samonabíjecí pušky České zbrojovky*, 1/59

Václav ŠMIDRKAL, *ČSLA jako subjekt a objekt speciální propagandy v 60. letech 20. století*, 4/85

Milan VYHLÍDAL, *Československo-egyptská spolupráce v oblasti vojenského školství v letech 1956-1960*, 4/71

- **Personálie**

Ivo PEJČOCH - Jiří RAJLICH, *Vojín Walter Bláha alias Valtr Blažek – dva úlety z totality*, 3/82

Ivo PEJČOCH, *Kapitán Bohuslav Kroužel*, 1/94

Ivo PEJČOCH, *Poručík Václav Horváth*, 3/108

- **Dokumenty**

Zuzana PIVCOVÁ, *Vyšetřování válečných zločinů, spáchaných na našem území*, 2/120

Zuzana PIVCOVÁ, *Spojenecký nálet na Drážďany v únoru 1945*, 4/97

- **Z muzejního života**

Michal BURIAN, *Výstavní činnost VHÚ v prvním čtvrtletí 2011*, 1/100

Michal BURIAN, *Léto s VHÚ*, 3/112

Michal BURIAN, *Výstavba nových depozitářů VHÚ*, 4/116

- **Z restaurátorských dílen**

Michal BURIAN, *První etapa renovace československého lehkého tanku LT vzor 35*, 2/114

Petr MOUDRÝ, *Restaurování německého samopalu Bergmann*, 1/104

Petr MOUDRÝ, *Restaurování pušky systému Martini*, 2/112

Petr MOUDRÝ, *Restaurování ruského polního děla vzor 1905*, 3/114

Petr MOUDRÝ, *Restaurování baldy pro hudbu Hradní stráže*, 3/116

Petr MOUDRÝ, *Restaurování halapartny*, 4/118

Jan SÝKORA, *Renovace letounu Jakovlev Jak-17*, 2/109

- **Příběhy sbírkových předmětů**

Michal BURIAN, *Řekni, kde ty sbírky jsou...*, 1/106

Ilona KRBCOVÁ, *Z deníku umělecké skupiny Františka Parolka*, 2/120

Jiří RAJLICH, *Velká válka, Arigiho „Brisfit“ a Pán prstenů*, 4/101

Jan SKRAMOUŠSKÝ, *Kulomet M.37 – objevená rarita*, 3/120

Jan B. UHLÍŘ, *Z pozůstalosti Jiřího Osolsobě*, 3/118

- **Nové přírůstky**

Zdeněk POLČÁK, *Veterinární muzeum*, 1/111, 2/124, 3/122, 4/120

Jan ŠACH, st. *Rakousko-uherská šavle pro důstojníky jezdeckého vzoru 1904 v darovacím provedení*, 1/110

- **Rozhovor**

Jan BIEDERMAN, *Philippe Contamine: „Vojenská historie tvoří součást hospodářských dějin.“*, 1/113

Daniel POVOLNÝ, Eduard Vorobjov: *„Silové řešení problému zanechalo určitý tíživý dojem.“*, 4/123

- **Informace**

Jaroslav BERÁNEK, *Poznávej historii – Nový projekt imperiálního válečného muzea*, 1/124

Jaroslav BERÁNEK, *Zaostřeno: Charles Fryatt: Příběh britského námořníka*, 1/127

Jaroslav BERÁNEK, *Přilby a kopačky – výstava v Muzeu Královského letectva*, 1/128

Jaroslav BERÁNEK, *Liverpool: nervové centrum bitvy o Atlantik*, 1/129

Jaroslav BERÁNEK, *Fotografové války 1914-1918*, 2/127
Jaroslav BERÁNEK, *Válečný korespondent: Zpravodajství pod palbou od roku 1914*, 2/130
Jaroslav BERÁNEK, *Gerry Judah: Křížák*, 3/136
Jaroslav BERÁNEK, *Bagdád, 5. březen 2007*, 3/137
Jaroslav BERÁNEK, *Bletchley Park se dočkal svého památníku*, 3/138
Jaroslav BERÁNEK, *Afghánistán: Křížovatka starověku*, 3/142
Jaroslav BERÁNEK, *Porchester Gate – zde se plánoval atentát na Heydricha*, 4/131
Jaroslav BERÁNEK, *Svět válek a utrpení i krajiny na fotografiích Dona McCullina*, 4/132
Jaroslav BERÁNEK, *Bratři ve zbrani*, 4/134
Jaroslav BERÁNEK, *Tváře odvahy*, 4/136
Jaroslav BERÁNEK, *Arktické konvoje 1941-1945*, 4/137
Jaroslav BERÁNEK, *Muzeum Královských ženistů v Chathamu*, 4/139
Aleš BINAR, *Vůle vzdorovat*, 3/133
Jaromír BREUER, *Odhalena pamětní deska Jana Kubiše*, 1/128
Michal BURIAN, *Berlínská výstava o Adolfu Hitlerovi-prolomená tabu?*, 1/136
Helena CHVOJKOVÁ, *Přízraky a noční můry*, 2/136
Helena CHVOJKOVÁ, *Ohnivá saň od Sommy*, 3/132
Tomáš JAKL, *Slavnostní otevření německého vojenského hřbitova v Chebu*, 1/122
Tomáš JAKL, *V Čeljabinsku byl odhalen pomník padlým čs. legionářům*, 4/127
Tomáš JAKL, *Občanská válka na Uralu*, 4/129
Jaroslav LÁNÍK, *Evropa – sjednocená a svobodná?* 3/126
Zdeněk MUNZAR, *Setkání armád na hradeckém bojišti*, 3/128
Daniela NEMČEKOVÁ, *Vojenský archiv – centrála registratúra Trnava a občania Českej republiky*, 3/129
Zuzana PIVCOVÁ, *Vyšetřování válečných zločinů, spáchaných na našem území*, 1/120

Jiří PLACHÝ, *Filosofická fakulta Univerzity Karlovy ocenila zahraniční vojáky*, 1/115
Jiří PLACHÝ, *Pád bílého Krymu: 90. výročí evakuace vojsk generála Wrangela*, 1/118
Jiří PLACHÝ, *Státní archiv Zakarpatské oblasti Ukrajiny v Užhorodu, pobočka Berehovo*, 1/119
Jiří PLACHÝ, *Nově dohledané hroby čs. vojáků padlých v letech 1938-1939*, 3/124
Daniel POVOLNÝ, *V. manifestační sněm ČS. obce legionářské*, 3/125
Daniel POVOLNÝ, *Tajemství šifer*, 3/131
Daniel POVOLNÝ, *Konference České, slovenské a československé dějiny 20. století VI.*, 3/120
Iva PŘIVŘELOVÁ, *Válečná muzea v Bastogne*, 1/135
Jakub SKALICKÝ, *Muzeum Josif Stalina v Gori*, 2/138
Robert SPEYCHAL, *Komise vojenských tradic v roce 2011*, 4/125
Václav ŠMIDRKAL, *Belgické královské muzeum armády a vojenské historie*, 3/134
Prokop TOMEK, *Ochrana státní hranice*, 3/130

- **Nekrology**

Jaroslav BERÁNEK, *Vilém Kauders (1910-2010)*, 1/137
Michal BURIAN, *Zdeněk Kárník (1931-2011)*, 4/143
Jindřich MAREK, *Josef Hercz (1917-2010)*, 1/138
Jiří PLACHÝ a Tomáš JAKL, *Stanley B. Winters (1924-2011)*, 1/140

- **Recenze**

Tomáš BANDŽUCH, *John Mosier: Železný kříž. Vzestup a pád německé vojenské mašinérie 1918-1945*, 1/143
Jiří BÍLEK, *Gerhard Paul - Klaus-Michael Mallmann: Gestapo za druhé světové války. Domácí fronta a okupovaná Evropa*, 1/149
Jiří BÍLEK, *Zlatica Zudová-Lešková: Cesty k sebe. Česi v československom demokratickom a komunistickom odboji na Slovensku v rokoch 1939-1943*, 2/143

Jiří BÍLEK, *Václav Šmidrkal: Armáda a stříbrné plátno. Československý armádní film 1951-1999*, 2/149

Zuzana BLÜH, *Jiří Rajlich: Hurricane Ace, Josef František, The Thru Story*, 1/146

Zuzana BLÜH, *Jiří Rajlich: Josef František, Historia prawdziwa*, 1/146

Jan EICHLER, *Jan Wanner: Ve stínu studené války. Střední východ v letech Eisenhowerovy doktríny 1956-1960*, 4/144

Jan FROLÍK, *M. E. Morozov – K. L. Kulagin: „Katjuši“ sovětského flota, Podvodnyje lodki tipa „K“ XIV*, 1/144

Jan FROLÍK, *Vladimír Petrovič Zablockij: Krejsera „cholodnoj vojny“*, 4/146

Tomáš JAKL, *Jolana Šoprovová: Jiří Mucha*, 2/144

Tomáš JAKL – Bernard PANUŠ, *David Bullock: The Czech Legion 1914-20*, 2/146

Jaroslav LÁNÍK, *Der Warschauer Pakt. Von der Gründung bis zum Zusammenbruch 1955 bis 1991. Torsten Diedrich – Winfried Heinemann – Christian F. Ostermann (Hrsg.)*, 1/141

Jaroslav LÁNÍK, *Matthias Uhl: Krieg um Berlin? Die sowjetische Militär – und Sicherheitspolitik in der zweiten Berlin-Krise 1958 bis 1962*, 4/142

Petr MALLOTA, *Ivo Pejčoch – Prokop Tomek: Agenti – chodci na popravišti. Kurýři západních zpravodajských služeb, popraveni v letech 1949 – 1958*, 3/144

Jindřich MAREK, *Eduard Stehlík: Dům spiro, spero, 601. skupina speciálních sil generála Moravce*, 3/148

Zdeněk MUNZAR, *Milan Jelínek (Ed.): Z palub a moří: Památné události jeho veličenstva válečného námořnictva: autentické příběhy posádek rakouských válečných lodí v 19. století*, 2/151

Zdeněk MUNZAR, *Jakub Samek (Ed.): Bitva u Znojma a válka roku 1809*, 3/147

Zdeněk MUNZAR, *Jiří Náhlavský: Srážka u Dlouhého Mostu 24. června 1866. Péče o válečné pomníky z války roku 1866*, 4/148

Ivo PEJČOCH, *Jiří Rajlich: Josef František, Pokus o pravdivý příběh československého stíhače*, 1/147

Ivo PEJČOCH, *Michal Burian - Josef Dítě - Martin Dubánek: OT-64 SKOT, historie a vývoj obrněného transportéru*, 1/148

Michal PLAVEC, *Hubert Mordawski: Polskie lotnictwo wojskowe 1918-1920. Narodziny i walka*, 1/148

Ivo PEJČOCH, *Jiří Railich: Na nebi sladké Francie. Válečný deník československých letců ve službách francouzského letectva 1939-1945*, 2/145

Ivo PEJČOCH, *Pavel Žáček: Odvrácená tvář Pražského jara, StB v Praze a srpen 1968*, 2/150

Ivo PEJČOCH, Jiří Plachý: *Kříže a hvězdy od Dunkerque. Černá kniha Čs. samostatné obrněné brigády 1944 – 1945*, 3/145

Ivan PROCHÁZKA, Martin Reichl: F2074 vypráví, 2/151

Karel STRAKA, Katya Kocourek: Čechoslovákista Rudolf Medek. Politický životopis, 2/141

Prokop TOMEK, Ivo Pejčoch: Protikomunistické puče. Historie pokusů o vojenské svržení komunistického režimu v Československu v letech 1948-1958, 3/146

Jan B. UHLÍŘ, Peter Hoffmann: Claus Schenk von Stauffenberg. Životopis, 2/145

Dalibor VÁCHA, Gary Sheffield (ed.): War Studies Reader. From Seventeenth Century to the Present Day and Beyond, 1/142

Dalibor VÁCHA, Dagmar Herzog (ed.): Brutality and Desire. War and Sexuality in Europe's Twentieth Century, 2/142

Dalibor VÁCHA, Christine G. Krüger – Sonja Levsen (edd.): War Volunteering in Modern Times. From the French Revolution to the Second World War, 3/148

Dalibor VÁCHA, Pemla E. Swett – Correy Ross – Fabrice D'almeida (edd.): Pleasure and Power in Nazi Germany, 4/146

- **Anonce**

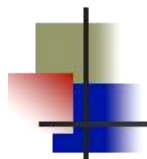
1/150, 3/150, 4/149

- **Střípky**

2/140

- **Tajemství depozitářů**

1/152, 2/152, 3/152

9 VYDAVATELSKÁ ČINNOST

- SAMOSTATNÉ PRÁCE A STUDIE

Tomáš JAKL, *Květen 1945 na Mělnicku*. Mladá fronta, Praha 2011.

Daniel POVOLNÝ a kolektiv. *Motocyklový král. Muž, který dal vzniknout motocyklům Jawa*. Mladá fronta, Praha 2011.

Ivo PEJČOCH, *Přechody přes Železnou oponu, 3. díl*. Svět křídel, Cheb 2011.

Ivo PEJČOCH, *Protikomunistické puče, Historie pokusů o vojenské svržení komunistického režimu v Československu v letech 1948 až 1958*. Svět křídel, Cheb 2011.

Ivo PEJČOCH, *Sebevražedné čluny*. Mare Czech, Praha 2011.

Ivo PEJČOCH, *Fašismus v českých zemích*. Fašistické a nacionálně socialistické strany a hnutí v Čechách a na Moravě 1922-1945. Academia, Praha 2011.

Ivo PEJČOCH, *Vojáci na popravišti. Vojenské osoby popravené v Československu z politických důvodů v letech 1949–1966. Vojenské osoby popravené v Československu za kriminální činy 1949–1985*. Svět křídel, Cheb 2011.

Ivo PEJČOCH a kolektiv. *Seznam příslušníků vojenských jednotek na Západě*. V tisku.

Ivo PEJČOCH, Prokop TOMEK a kolektiv. *Od svobody k nesvobodě*. Sborník z konference VHÚ Praha. MO ČR, Praha 2011.

Jiří PLACHÝ, *Kříže a hvězdy od Dunkerque. Černá kniha Čs. samostatné obrněné brigády 1944 – 1945*. Svět křídel, Cheb 2011.

Jiří PLACHÝ, Ivo PEJČOCH, Jiří RAJLICH, Oldřich TOMEK, Prokop TOMEK: *Jmenný seznam příslušníků československé armády na Západě. Část I. A-K. Část II. L-Ž*. MO ČR, Praha 2011.

Eduard STEHLÍK a kolektiv, *URNA 30 let policejní protiteroristické jednotky*. Vydavatelství a nakladatelství Martin Vaňourek, Mohelnice 2011.
Eduard STEHLÍK a kolektiv, *Pravicový extremismus v České republice*. MO ČR, Praha 2011.

Karel STRAKA, *Francie a Československo 1914–1945. Léta nadějí, zkázy a bojů na společných frontách*. Reprezentativní knižní trojjazyčná verze stejnojmenné výstavy v pařížské Invalidovně. V tisku.

Jan Boris UHLÍŘ, *Bomby na Prahu*. Prostor, Praha 2011.

• ČLÁNKY, STUDIE, STATĚ A ANOTACE PRACOVNÍKŮ VHÚ PRAHA V PERIODIKÁCH, SBORNÍCÍCH A KATALOZÍCH

Tomáš JAKL, *Povstalci, gardisté, vojáci a příslušníci SNB – vývoj ozbrojených složek ČSR v létě 1945*. In: Ivo PEJČOCH, Prokop TOMEK a kol., *Od svobody k nesvobodě*. MO ČR, Praha 2011, s. 50-69.

Tomáš JAKL, *Německá samohybná děla Hummel, Wespe a Nashorn v českých zemích v květnu 1945*. Hobby historie 2011/12, s. 10–19.

Daniel POVOLNÝ, *Fotografie a „Srpen 1968“*. In: Historická fotografie 2011. Sborník pro prezentaci historické fotografie, s. 52–61.

Daniel POVOLNÝ, *Přijeli jsme splnit úkol*. In: Josef Pazderka, *Invaze 1968. Ruský pohled*. Torst a Ústav totalitních režimů, Praha 2011, s. 16–23.

Daniel POVOLNÝ, *Slovník funkcionářů StB*. Ústav pro studium totalitních režimů, v tisku (zpracováno 6 hesel náčelníků správ StB).

- Ivo PEJČOCH, *Antonín Nejezchleba před Mimořádným lidovým soudem Praha*. Terezínské listy 38, Terezín 2011.
- Ivo PEJČOCH, *Plovoucí tank PT-76*. Hobby Historie 2011/7, s. 36–41.
- Ivo PEJČOCH, *Puč Ladislava Číhala*. In: Třetí odboj, Kapitoly z dějin protikomunistické rezistence v Československu v padesátých letech 20. století. Sborník z konference. Praha 2011, s. 104-109.
- Ivo PEJČOCH, *Ramta RBY-1*. Hobby Historie 2011/8.
- Ivo PEJČOCH, *Úlet Igora Horňáka*. Hobby Historie 2011/ 8.
- Ivo PEJČOCH, *Stíhač tanků M36 Jackson*. Hobby Historie 2011/9, s. 10-16.
- Ivo PEJČOCH, *Jihokorejská letadlová loď Dokdo*. Letectví a kosmonautika 2011.
- Ivo PEJČOCH, *Protiletadlové samohybné dělo ZSU-57-2*. Hobby Historie 2011/10, s. 12–18.
- Ivo PEJČOCH, *Kdo byl major Terazky*. Hobby Historie 2011/10, s.22–23.
- Ivo PEJČOCH, *Politické procesy s Šimonem Ornsteinem a Mordechajem Orenem – antisemitské tendence v komunistickém Československu*. Terezínské listy 39, Terezín 2011, s. 142–155.
- Ivo PEJČOCH, *V sudech za hranice reálného socialismu*. Hobby Historie 2011/11, s. 26-28.
- Ivo PEJČOCH, *Rudolf Lukas, skutečný vzor nadporučíka Lukáše*. Hobby Historie 2011/11, s. 36–37.
- Ivo PEJČOCH, *Samohybné dělo Crusader Argentino*. Hobby Historie 2011/11, s. 38–40.
- Ivo PEJČOCH, *Jindřich Thun-Hohenstein*. In: Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století. Sborník z konference. Praha 2011.
- Ivo PEJČOCH, *Plovoucí tank PT-76*. Hobby Historie 2011/7, s. 36–41.
- Jiří PLACHÝ, *Československý Londýn*. In: Martin KOVÁŘ a kol., Londýn – Kulturně-historický průvodce. Academia, Praha 2011, s. 56–73.
- Jiří PLACHÝ, *Třetí republika a armáda generála Prchalý*. In: Ivo PEJČOCH, Prokop TOMEK a kol., Od svobody k nesvobodě. MO ČR, Praha 2011, s. 33-37.
- Jiří PLACHÝ, *Československá pozemní zahraniční armáda na Západě*. In: Jiří PLACHÝ a kol.: Jmenný seznam příslušníků československé zahraniční armády na Západě. MO ČR, Praha 2011, s. 3–27.

Jiří PLACHÝ, *Průnik StB do struktur římskokatolické církve – Možnosti a limity historického poznání*. Salve - revue pro teologii a duchovní život, 2011/1, s. 53-69.

Jiří PLACHÝ, *Podkarpatoruští vojáci v československých jednotkách na západní frontě*. Podkarpatská Rus, 2011/1, s. 14, 16.

Jiří PLACHÝ, *Problematický vykonavatel jihočeské národní očisty*. Hobby historie, 2011/8, s. 42-45.

Jiří PLACHÝ, *Smrt Františka Leskoty*. Střelecká revue, 2011/10, s. 78-79.

Jiří RAJLICH, *Bludný Spitfire z Kósu*. Hobby Historie 2011/7, s. 30-34.

Jiří RAJLICH, *Se Siouxem na letounu. Rotný Otto Hanzlíček (1911-1940)*. Letectví a kosmonautika Ročenka 2011 – Vzdušné síly Armády České republiky/Czech Air Force Yearbook 2011, s. 48-52.

Jiří RAJLICH, *Brigádní generál i.m. Karel Kuttelwascher, DFC & bar*. Historický kaleidoskop 2011/3-4, s. 72-76.

Jiří RAJLICH, *Warrant Officer Karel Körber (1917-1943)*. 1. část Hobby Historie 2011/8, s. 6-11; 2. část č. 2011/9, s. 6-11; 3. část č. 2011/10; s. 18-22; 4. část č. 2011/11, s. 24-28.

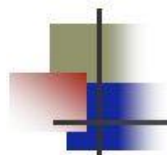
Jan ŠACH, ml. *Diskuse v ČSLA po XX. sjezdu KSSS*. In: Ivo PEJČOCH, Prokop TOMEK a kol., *Od svobody k nesvobodě*. MO ČR, Praha 2011, s. 196-202.

Prokop TOMEK, *Poúnorová zahraniční akce Čechů a Slováků*. In: Ivo PEJČOCH, Prokop TOMEK a kol., *Od svobody k nesvobodě*. MO ČR, Praha 2011, s. 203-211.

Prokop TOMEK, *Rádio Svobodná Evropa a jeho československá redakce*. In: Marek Junek a kol., *Svobodně! Rádio Svobodná Evropa 1951-2011*. Radioservis Praha 2011, s. 16-59.

Prokop TOMEK, *Balony svobody nad Československem*. In: Marek Junek a kol., *Svobodně! Rádio Svobodná Evropa 1951-2011*. Radioservis Praha 2011, s. 154-175.

Prokop TOMEK, *Reakce komunistické moci v Československu na vysílání RFE*. In: Marek Junek a kol., *Svobodně! Rádio Svobodná Evropa 1951-2011*. Radioservis Praha 2011, s. 176-205.

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE A KONTAKTY

NÁZEV

Vojenský historický ústav Praha

užívaná zkratka VHÚ Praha

ADRESA

Vojenský historický ústav Praha

U Památníku 2

130 05 Praha 3

Armádní muzeum Žižkov

U Památníku 2

130 05 Praha 3 – Žižkov

Letecké muzeum Kbely

Mladoboleslavská ul.

190 00 Praha 9 - Kbely

Vojenské technické muzeum Lešany u Týnce nad Sázavou

257 42 pošta Krhanice

ZŘIZOVATEL

Česká republika – Ministerstvo obrany

Tychonova 1

160 00 Praha 6

ZŘÍZENÍ

Vojenský historický ústav Praha zřízený výnosem MNO-hl. štáb čj. 166/4. oddělení 1945/čj.6/VUV-1945/ navazuje na činnost Památníku Odboje zřízeného nařízením ministerstva národní obrany čj. 22401 ze dne 4. května 1919 pod protektorátem prezidenta T. G. Masaryka a na činnost Československého válečného musea zřízeného výnosem ministerstva národní obrany čj. 107.703/7 ze dne 1. října 1920. Rovněž navazuje na činnost Památníku osvobození a Vojenské ústřední knihovny.

KONTAKTY

Ředitelství

Sekretariát	+420 973 204 900
Fax	+420 973 204 933
E-mail	museum@army.cz
www stránky	www.vhu.cz
Vrátnice	+420 973 204 913

Správní rada pro vyřízení

Vývozní povolení, dary či výkupy	+420 973 204 903
Zápůjčky	+420 973 204 908

Oddělení pro styk s veřejností

Vedoucí oddělení	+420 973 204 960
Objednávky komentovaných prohlídek pro školy	+420 973 204 951

Knihovny

Referát historie knihovních fondů	+420 973 204 928
Referát speciálních knihovních fondů	+420 973 215 559

Časopis Historie a Vojenství

Šéfredaktor	+420 973 204 941
-------------	------------------

Komise vojenských tradic a symboliky

Předseda komise +420 973 204 952

Armádní muzeum Žižkov

Pokladna muzea +420 973 204 924

Letecké muzeum Kbely

Vrátnice +420 973 207 500

Vojenské technické muzeum Lešany

Vrátnice +420 973 296 161